

20

Begroting 2021

Meerjarenraming 2022-2024

21

Kerngegevens

Gebied

255.000 ha

Oppervlakte

90 km

Diagonale afstand
Deventer-Assen

620.000

Inwoners

Bestuur

Het waterschapsbestuur van Drents Overijsselse Delta bestaat uit 29 zetels en de volgende fracties;

5

Water Natuurlijk

4

VVD

4

Ongebouwd

3

CDA

3

Gemeentebelangen
Drenthe~Overijssel

3

Bedrijven

2

ChristenUnie

2

Algemene
Waterschapspartij

1

50PLUS

1

SGP

1

Natuurterreinen

Waterschapswerken

7001 km

Primaire en
secundaire
watergangen

233 km

Primaire
keringen

134 km

Regionale
keringen

653 km

Dijken en
kades

363

Gemalen

1.972

Stuwen

16

rwzi's

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4	5.3 Impact Watervisie op het programma	54
2. Financieel kader en meerjarenperspectief	8	5.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren	55
2.1 Begroting in één oogopslag	8	5.5 Kosten die we verwachten te maken	58
2.2 Ontwikkeling financieel kader in de begrotingsbrief 2021	10	6 Maatschappij en organisatie	60
2.3 Van begrotingsbrief 2021 naar de voorliggende begroting 2021 - 2024	12	6.1 Doelen die we willen bereiken	60
2.4 Actueel financieel kader begroting 2021-2024	17	6.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren	62
2.5 Perspectief voor verdere ombuigingen	18	6.3 Impact Watervisie op het programma	62
3 Watersysteem	20	6.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren	62
3.1 Doelen voor 'Voldoende Water' die we willen bereiken	21	6.5 Kosten die we verwachten te maken	68
3.2 Belangrijke opgaven voor 'Voldoende water' die we gaan uitvoeren	24	7 Waterschapsbelastingen	70
3.3 Impact Watervisie op het programma	26	8 Exploitatie	74
3.4 Maatregelen voor 'Voldoende water' die we gaan uitvoeren	26	9 Overige financiële aspecten	78
3.5 Doelen voor 'Schoon water' die we willen bereiken	33	9.1 Bedrijfsvoering	78
3.6 Maatregelen voor 'Schoon water' die we gaan uitvoeren	35	9.2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	79
3.7 Kosten die we verwachten te maken	38	9.3 Uitgangspunten en normen	80
4 Waterketen	40	9.4 Incidentele baten en lasten	81
4.1 Doelen die we willen bereiken	41	9.5 Kostentoerekening	81
4.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren	42	9.6 Onttrekkingen aan voorzieningen en reserves	82
4.3 Impact Watervisie op het programma	43	9.7 Weerstandsvermogen	84
4.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren	43	9.8 Financiering	89
4.5 Kosten die we verwachten te maken	48	9.9 Verbonden partijen	91
5 Waterveiligheid	50	9.10 EMU - Saldo	92
5.1 Doelen die we willen bereiken	51	10 Begrotingsbijlagen	94
5.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren	52		

Inleiding

Onze missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven, in de stad en de natuur. Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en veilig kunnen leven, wonen en werken.

Begroting in andere financiële tijden

De begroting 2021 van WDODelta is de tweede begroting in de huidige bestuursperiode. Met deze begroting en de meerjarenraming 2022-2024 geven wij nadere invulling aan ons coalitieakkoord "Samen duurzaam verder" voor de jaren 2019-2023. Deze (meerjaren)begroting is in principe een bestaand beleid begroting. Autonome ontwikkelingen nemen we mee, maar nieuw beleid (met financiële consequenties) leggen we apart aan het bestuur voor. Onze inzet is de P&C-cyclus in de toekomst zo vorm te geven dat het aantal momenten in het jaar waarop nieuw beleid (inclusief het benodigd budget) aan het bestuur zal worden voorgelegd wordt beperkt. Nu de druk op onze budgetten toeneemt, is het belangrijk dat het bestuur op één (of hooguit twee) momenten in het

jaar een integrale afweging kan maken over nieuw beleid en de bijbehorende lasten en tarieven. Op dit moment krijgt het bestuur nog gedurende het jaar voorstellen voor nieuw beleid met de financiële consequenties voorgelegd en wordt de dekking hiervoor pas in de begroting van het volgende jaar gezocht. Voor deze verandering zullen wij in de begrotingsbrief van volgend jaar een voorstel doen.

Deze begroting is in principe een bestaand beleid begroting, met een tweetal uitzonderingen. De eerste uitzondering betreft de WOM-programmering en de tweede heeft betrekking op nieuw beleid en budget dat voortvloeit uit de Watervisie. Voortschrijdend inzicht heeft duidelijk gemaakt dat de WOM-programmering al eerder om extra middelen vraagt en wij hiermee niet kunnen wachten tot de begrotingsbrief 2022. Omdat bij het opstellen van de begrotingsbrief van dit jaar de Watervisie nog niet was vastgesteld, is nieuw beleid dat voortvloeit uit de Watervisie en dat extra budget vraagt in 2021 meegenomen in deze begroting. Daarmee zetten wij met deze begroting een eerste stap in de realisatie van onze Watervisie "Meer dan water" die wij het afgelopen jaar samen met onze partners hebben opgesteld. In deze Watervisie maken wij als waterschap keuzes

over onze ambities voor de wettelijke taken die wij uitvoeren en andere maatschappelijk doelen en wensen. De Watervisie is het kompas voor de komende tien jaar en laat zien wat inwoners, bedrijven, organisaties en medeoverheden van het waterschap mogen verwachten.

Onze Watervisie: WDODelta in 2030

In 2030 zijn wij een waterschap dat oog heeft voor de maatschappelijke ontwikkelingen. Wij kennen het gebied, weten wat er speelt, kennen de belangen, luisteren naar signalen en zijn zichtbaar. Als kennisautoriteit brengen we in processen onze expertise in en werken we vanuit verbinding. Wij spelen veerkrachtig in op veranderende omstandigheden en hebben het vermogen om aan te sluiten op de diversiteit van ons gebied, zowel de hoge zandgronden als het veenweidegebied. Dat doen we door breder te kijken dan alleen het waterbeheer. We weten slim ontwikkelingen te verbinden met onze eigen opgaven. We zijn duidelijk over wat we belangrijk vinden en wat van ons mag worden verwacht.

Begroting in coronatijd en met nieuwe opgaven

We bevinden ons in een bijzondere tijd vol onzekerheid. Deze begroting hebben wij opgesteld tijdens de coronacrisis. Een crisis die in maart van dit jaar is gestart en waarvan het einde nog niet in zicht is. Gevolg hiervan is dat deze begroting met meer onzekerheid is omgeven dan gebruikelijk. Niemand kan voorspellen wanneer wij de coronacrisis achter ons kunnen laten en wat de omvang en duur zullen zijn van de economische crisis, die inmiddels ook aan de orde is. De impact van de crisis op inwoners, bedrijven en agrariërs zal zonder meer groot zijn. Hoe langer de crisis duurt hoe groter de implicaties zullen zijn op ons werk. De kans dat projecten vertragen wordt groter en de inning van waterschapsbelasting zal vaker problemen geven. Voor onze organisatie levert het langdurig thuiswerken ook belemmeringen op.

Watervisie

Los van corona is de wereld om ons heen sowieso flink aan het veranderen. Veranderingen die mede aanleiding waren om onze Watervisie op te stellen. Zo hebben we te maken met klimaatverandering, we kampen met warme en droge zomers, maar ook met perioden met hevige

neerslag. We zoeken naar nieuwe energiebronnen, willen energieneutraal worden en tasten de mogelijkheden af om circulair te werken en iets waardevols en nuttigs te doen met de reststoffen uit onze processen. De opkomst en het gebruik van (nieuwe) chemische stoffen in het milieu stelt ook ons voor uitdagingen. De digitale transformatie resulteert in ingrijpende veranderingen in werkprocessen van organisaties en biedt ook ons waterschap volop kansen om ons werk slimmer en doelmatiger uit te voeren. Ook kan het ons helpen om op een krappe arbeidsmarkt de vergrijzing op te vangen. Hiermee schetsen wij nog maar een deel van de maatschappelijke ontwikkelingen die spelen. De dynamiek in onze omgeving is groot en we zijn als waterschap niet in staat hier alleen goed op in te spelen. We zullen hierin intensief samen moeten werken met mede overheden en andere partners.

Begroting en ombuigingen

Deze nieuwe opgaven leggen ook extra druk op onze middelen en voor de korte termijn is de flexibiliteit in onze begroting beperkt. Zo liggen de kapitaallasten voor vele jaren vast en maken arbeidscontracten dat we op personele kosten niet direct substantieel kunnen bezuinigen. Een wezenlijke verlaging van deze budgetten en die

voor goederen en diensten maakt een bijstelling van onze ambities noodzakelijk.

De vele programma's en projecten die wij als waterschap realiseren maken dat de kapitaallasten van ons waterschap de komende jaren sterk stijgen. Wij schuiven daarmee een steeds groter deel van onze lasten door naar de toekomst. Wij onderzoeken de mogelijkheden om die stijging van de kapitaallasten af te zwakken door in de toekomst minder kosten te activeren en daarmee rentekosten te besparen.

Wij willen lastenverzwaring in deze crisistijd zoveel mogelijk beperken, daarom is in de begrotingsbrief aangegeven dat ombuigingen noodzakelijk zijn. Wij hebben een eerste onderzoek laten uitvoeren naar ombuigingsopties en vullen in deze begroting de taakstelling voor volgend jaar in. Om de oplopende taakstelling voor de jaren daarna te kunnen realiseren hebben wij een aantal zoekrichtingen voor aanvullende ombuigingsmogelijkheden bepaald. Wij laten die nader onderzoeken en in de begrotingsbrief van volgend jaar zullen wij hier nader op terugkomen. Wij zullen dan ook de mogelijkheden schetsen om de stijging van de kapitaallasten te matigen.

Begroting die de doelen van het waterschap centraal stelt

Met deze begroting zetten wij een eerste stap naar een doelbegroting. In deze begroting stellen wij de doelen van ons waterschap centraal (zie figuur 1). Wij hebben voor onze kerntaken (zorgen voor voldoende water, schoon water en waterveiligheid) en maatschappelijke omgeving, doelen bepaald die leidend worden voor ons handelen als waterschap. Deze stap zorgt ervoor dat wij de beoogde doelen en effecten zo helder mogelijk benoemen, hier maatregelen en indicatoren aan koppelen en de realisatie monitoren en hierop sturen. Wij willen de doelen, benodigde maatregelen en kosten meer aan elkaar relateren en het daardoor ook beter mogelijk maken om beargumenteerde keuzes te maken over de inzet van onze schaarse middelen. De doelen zijn niet alleen essentieel voor onze doelsturing, het biedt ook een handreiking voor onze partners bij het opstellen of toetsen van hun ruimtelijke plannen en ook voor planvorming van beheerorganisaties en maatschappelijke organisaties. In de deze begroting zetten wij een eerste stap naar doelsturing. Als vervolg hierop zijn er de komende jaren nog meer stappen te zetten.

Waterbeheerprogramma

Als vervolg op de Watervisie willen wij in 2021 het Waterbeheerprogramma (WBP) van WDDelta laten vaststellen door ons bestuur. Het proces om dit planningsinstrument op te stellen is inmiddels gestart. We zullen dat niet alleen doen, maar samen met de partners in onze gebieden. In het WBP zijn de doelen en maatregelen en de bijbehorende kosten opgenomen voor de komende zes jaren voor de kerntaken voldoende water, schoon water en waterveiligheid. In dit WBP concretiseren wij de doelen en afspraken uit de Watervisie, door te specificeren naar gebieden. In het WBP zullen wij ook de reguliere werkzaamheden (beheer/onderhoud) van ons waterschap opnemen.

Begroting: vormgeving en indeling

Wij hebben deze begroting qua vormgeving en indeling een update gegeven ten opzichte van vorige jaren, met als doel de leesbaarheid van de begroting te vergroten. In het eerste hoofdstuk gaan wij in op het actuele financiële kader en perspectief van WDDelta. Daarna volgen de hoofdstukken met de programmaplannen voor de

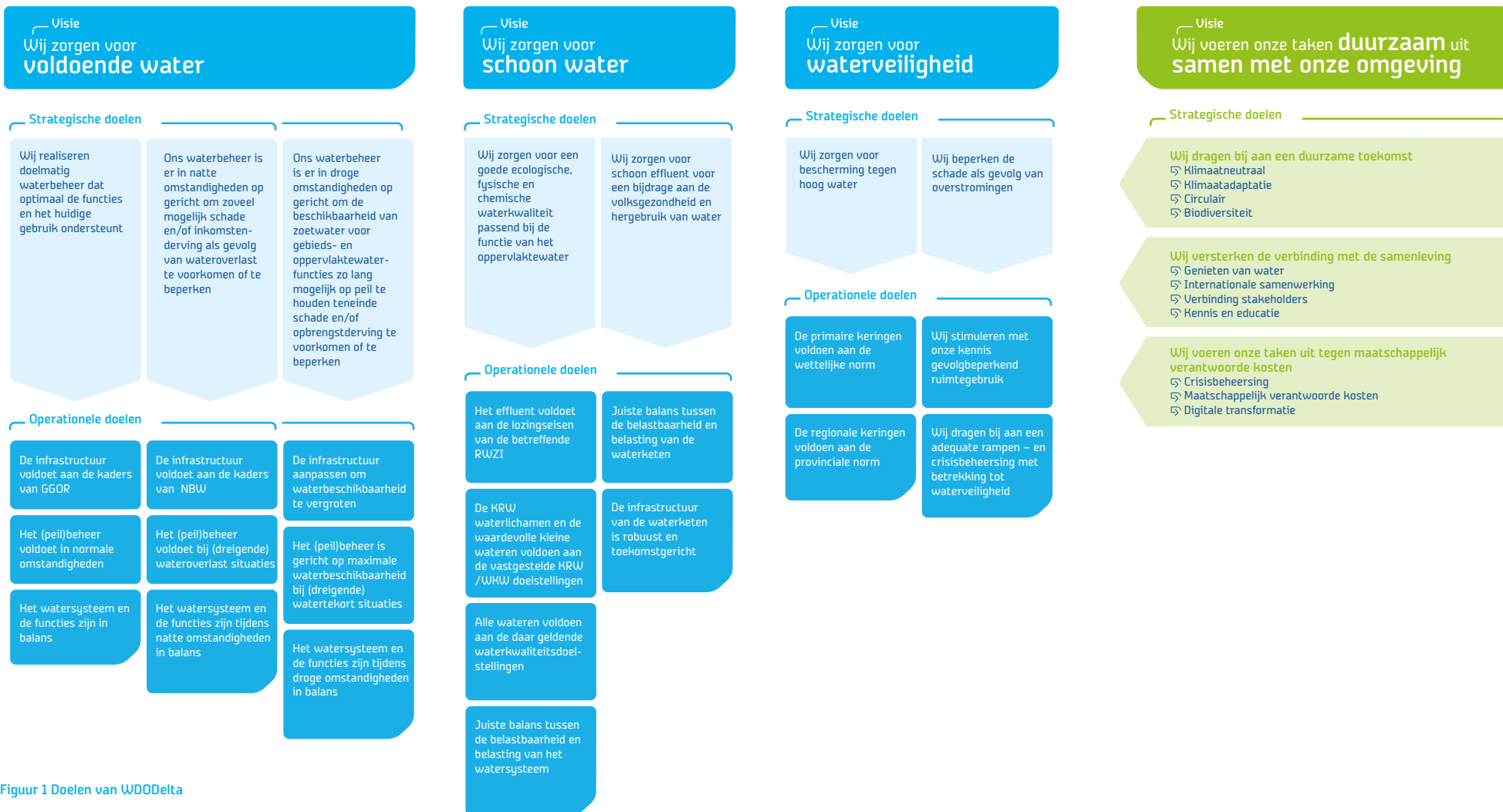
4 begrotingsprogramma's van ons waterschap. Elk hoofdstuk begint met een paragraaf "Doelen die we willen bereiken" hierin staat centraal wat we willen bereiken. Vervolgens wat welke opgaven we oppakken, de maatregelen die we gaan uitvoeren en tot slot de kosten die we verwachten te maken. Voor elk programma schetsen we in een aparte paragraaf de impact van de Watervisie op het programma. Hoofdstuk 7 gaat over de waterschapsbelastingen en hoofdstuk 8 bevat de exploitatieoverzichten en in het laatste hoofdstuk zijn de resterende begrotingsparagrafen opgenomen. We sluiten de begroting af met een lijst van afkortingen die we in deze begroting hanteren.

Het dagelijks bestuur
27 oktober 2020

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor **voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven** in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en **veilig kunnen leven, wonen en werken.**

Figuur 1 Doelen van WOODelta

2.

Financieel kader en meerjarenperspectief

2.1 Begroting in één oogopslag

Inkomsten € 129,6 mln.

Watersysteembeheer

Bescherming tegen hoog water

Voldoende water

0,3 miljoen natuur

12,6 miljoen ongebouwd niet zijnde natuur

36,3 miljoen huizen en gebouwen

26,5 miljoen inwoners

5,8 miljoen inzet reserves en dividend

+

Zuiveringsbeheer

Schoon water

12,8 miljoen bedrijven

33,7 miljoen huishoudens

1,6 miljoen inzet reserves en dividend

=

Totaal

Watersysteembeheer + Zuiveringsbeheer = Totaal

En wat betaal ik in 2021?

1. huur € 164 +3,7%*	2. koop € 252 +2,7%*	3. huur € 280 +2,4%*	4. koop € 368 +2%*
5. € 3.500 +1,1%*	6. € 501 +8,2%*	7. € 1.460 +0,8%*	8. € 22.575 +0,7%*

* Verandering ten opzichte van 2020

Voorbeelden*

1. Eenpersoonshuishouden met huurwoning (inwoner & 1 ve)
2. Eenpersoonshuishouden met koopwoning (inwoner, woning woz € 200.000 & 1 ve)
3. Meerpersoonshuishouden met huurwoning (inwoner & 3 ve)
4. Meerpersoonshuishouden met koopwoning (inwoner, woning woz € 200.000 & 3 ve)
5. Agrarisch bedrijf (waarde woz € 400.000, 40 hectares landbouwgrond & 3 ve)
6. Natuur (100 hectares natuur)
7. Groothandel (waarde woz € 2,4 miljoen & 7 ve)
8. Productiebedrijf (waarde woz € 12 miljoen & 300 ve)

ve = vervuilingseenheid

- Ieder huishouden betaalt vast bedrag waterschapsbelasting en eigenaren betalen ook watersysteembelasting op basis van WOZ waarde en/of hectares.

Uitgaven € 129,6 mln.

13,7 miljoen

Veiligheid

47,4 miljoen

Watersysteem

36,2 miljoen

Waterketen

32,3 miljoen

Maatschappij & organisatie

Verdeling van de uitgaven

34,5
miljoen
Kapitaallasten

43,9
miljoen
Personeelslasten

51,2
miljoen
Goederen en diensten

2.2 Ontwikkeling financieel kader in de begrotingsbrief 2021

De begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 vormen het financieel kader waarbinnen ons waterschap de komende jaren haar taken en opgaven moet uitvoeren. Om risico's op te kunnen vangen beschikken we over een algemene reserve, waarmee we de financiële gevolgen van substantiële risico's die we lopen afdekken. Recentelijk heeft er een actualisatie van die risico's en het weerstandsvermogen plaatsgevonden en het resultaat zullen wij verwerken in de jaarrekening 2020. In aanvulling hierop kennen wij een tweetal egaliseringsreserves voor de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer. Deze egaliseringsreserves gebruiken wij om de tariefsontwikkeling zoveel mogelijk te dempen.

Bestaand beleid begroting

De begroting van WDDelta vormt in principe een "bestaand beleid begroting". Onder bestaand beleid verstaan we ook autonome ontwikkelingen, zoals loon- en prijsstijgingen. Nieuw beleid leggen we apart aan het algemeen bestuur voor ter besluitvorming. Binnen WDDelta laten we het bestuur lopende het jaar over voorstellen voor nieuw beleid besluiten. De financiële consequenties van deze besluiten verwerken wij in de begrotingsbrief en begroting van het daarop volgende jaar. Nadeel van deze werkwijze is dat het bestuur niet de gelegenheid

krijgt om voorstellen voor nieuw beleid integraal tegen elkaar af te wegen. Daarnaast kunnen alle opeenvolgende bestuursbesluiten in totaliteit tot een lastenverzwaring leiden, die het bestuur bij nader inzien ongewenst acht. Wij willen om die reden, net als andere waterschappen, toe naar één of hooguit twee besluitvormingsmomenten over al het gewenste nieuw beleid. Op die manier kan het bestuur op basis van een integrale afweging besluiten aan welk nieuw beleid zij prioriteit geeft en of zij de consequenties hiervan voor de lasten en de tarieven van WDDelta acceptabel acht. Dit betekent dat alle voorstellen voor nieuw beleid in het voorjaar via de begrotingsbrief (en eventueel op een later moment ook via de begroting) worden ingediend. Dit houdt een wezenlijke verandering in de P&C-cyclus van ons waterschap in, waar wij ons de komende periode op gaan voorbereiden. In de begrotingsbrief 2022 zullen wij hier een voorstel voor doen.

Van begrotingsbrief naar begroting en meerjarenraming

Vertrekpunt voor deze begroting is het financieel kader zoals vastgelegd in de begrotingsbrief. Op dat moment veronderstelden wij dat er in 2021 nog geen extra middelen nodig zouden zijn voor het realisatie van de bijgestelde WOM-programmering. Voortschrijdend inzicht heeft duidelijk gemaakt dat om de (bijgestelde) WOM-ambities waar te kunnen maken hiervoor ook in 2021 al extra budget nodig is.

Gezien het belang van de voortgang van de WOM-projecten zijn de hiervoor benodigde middelen alsnog in deze begroting opgenomen. Het algemeen bestuur heeft besloten separaat te besluiten over extra budget voor de Watervisie. In de begrotingsbrief zijn de verwachte extra kosten van de Watervisie wel genoemd, maar financieel nog niet verwerkt.

Uitgangspunt voor de begrotingsbrief vormde de nieuw doorgerekende begroting 2021-2024. Dit betreft de doorrekening van de lopende begroting 2020-2023, rekening houdend met de financiële consequenties van vastgesteld nieuw beleid en autonome ontwikkelingen. Deze doorrekening resulteerde echter in een lastenstijging die het dagelijks bestuur onacceptabel achtte. In de begrotingsbrief is om die reden, als richtinggevend kader vastgelegd dat de stijging van de lasten in principe beperkt moet blijven tot de uitgangspunten uit het coalitieakkoord. Dit resulteerde in een financieel kader van € 127,8 mln. voor 2021 en de noodzaak om volgend jaar € 2 mln. op de nieuwe begroting 2021 te bezuinigen. Die ombuigings-taakstelling loopt op naar € 7,6 mln. in 2024. In tabel 1 zetten wij het meerjarig financieel kader zoals vastgesteld in de begrotingsbrief op een rij en vermelden daarbij ook de ombuigingen die de komende jaren nodig zijn om binnen het gestelde kader te blijven. Omdat de Watervisie inmiddels is

vastgesteld, hebben wij de raming van het extra benodigde budget voor de Watervisie ook weergegeven in de tabel 4.

De ontwikkeling van het financieel kader van ons waterschap in de afgelopen periode maken wij zichtbaar in de figuur 2 hiernaast.

De lichtblauwe lijn vormt de lopende begroting 2020-2023, die is vastgesteld in november 2019.

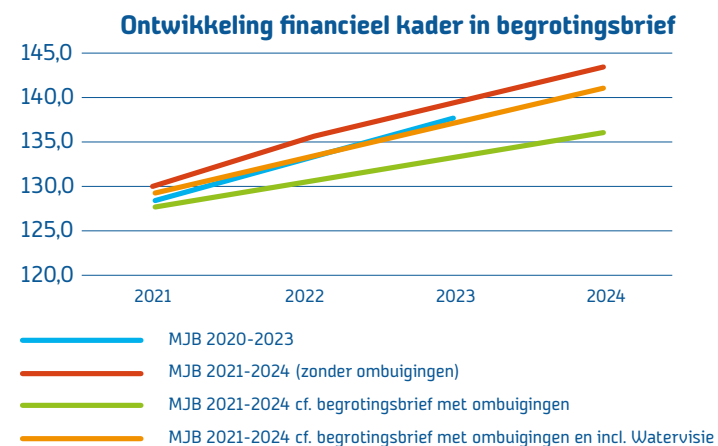
De rode lijn betreft de begroting 2021-2024 zonder het doorvoeren van ombuigingen. Omdat wij deze lastenstijging die hieruit voortvloeit te hoog achten, hebben wij besloten het financiële kader bij te stellen en ombuigingen door te voeren. Voor volgend jaar betreft dit een ombuigingsbedrag van € 2 mln., in 2022 € 5,1 mln., in 2023 € 6,2 mln. en in 2024 € 7,6 mln.

In de groene lijn zijn de beoogde ombuigingen verwerkt. Dit is het financiële kader zoals vastgesteld in de begrotingsbrief van dit jaar. De oranje lijn toont de begrotingsbedragen na ombuigingen en inclusief de geraamde budgetten voor de realisatie van de Watervisie (2021: € 1,2 mln., 2022: € 2,4 mln., 2023: € 3,8 mln., 2024: € 5,2 mln.).

Tabel 1 Financieel kader WDODelta volgens begrotingsbrief

Financieel kader WDODelta volgens de begrotingsbrief (bedrag* € 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024
Streefwaarden Financieel kader Begroting 2021-2024 volgens begrotingsbrief	127,8	130,4	133,0	135,7
Begroting 2021-2024 (zonder ombuigingen)	129,8	135,5	139,2	143,3
Nog te realiseren ombuigingen	- 2,0	- 5,1	- 6,2	- 7,6
Indicatie extra benodigde budget voor realisatie Watervisie	1,2	2,4	3,8	5,2
INDICATIE BEGROTING 2021-2024 (inclusief ombuigingen en Watervisie)	129,0	132,8	136,8	140,9

Figuur 2 Ontwikkeling financieel kader

Na vaststelling van de begrotingsbrief door het algemeen bestuur heeft de secretaris-directeur de opdracht gekregen om voorstellen te ontwikkelen voor het invullen van de benodigde ombuigingen.

De opdracht van deze werkgroep kende 2 sporen:

1. Het aanreiken van concrete ombuigingsopties en keuzes om de lasten te verminderen t.o.v. de begrotingsbrief. De focus voor de ombuigingen in 2021 is gericht op financieel-technische maatregelen, efficiëntiemaatregelen en heroverwegen bestaande besluiten. Het resultaat van dit spoor is verwerkt in deze begroting.
2. Het formuleren van een strategie c.q. aanpak om de beoogde ombuigingsopgaven te realiseren voor de periode 2022-2024. De uitwerking zal het vertrekpunt vormen voor de begrotingsbrief 2022 en de meerjarenbegroting 2023-2025.

2.3 Van begrotingsbrief 2021 naar de voorliggende begroting 2021 - 2024

Voor de voorliggende begroting 2021-2024 vormde het financieel kader van de begrotingsbrief het uitgangspunt. Ten opzichte van het financieel kader in de begrotingsbrief zijn er in deze begroting de volgende mutaties doorgevoerd:

- I. Verwerking recente bestuursbesluiten en autonome ontwikkelingen met financiële consequenties
- II. Verwerking extra middelen WOM-programmering en Watervisie
- III. Invulling bestaande concerntaakstelling op

het budget voor goederen & diensten IV. Verwerking van (technische) ombuigingsmaatregelen voor 2021

Op elk van de genoemde mutaties geven wij hierna een toelichting.

I. Verwerking recente bestuursbesluiten en autonome ontwikkelingen met financiële consequenties

Omdat er lopende 2020 nog een aantal nieuwe bestuursbesluiten met financiële consequenties is genomen heeft het dagelijks bestuur besloten, gezien het ontbreken van financiële middelen voor nieuw beleid, hier nog eens kritisch naar te

kijken. Ook heeft zij dit voorjaar diverse recente bestuursvoorstellen met financiële consequenties tijdelijk aangehouden om hierover op een later moment alsnog te beslissen. Deze besluitvorming hierover heeft inmiddels plaatsgevonden en dit leidt tot de volgende financiële mutaties ten opzichte van de begrotingsbrief.

Als toelichting hierop kunnen wij melden dat het budget van € 60.000 voor Monitoring Vecht en handhaving is geschrapt (alternatieve dekking voor gevonden) en de ambities voor het Beheer bomen zodanig zijn bijgesteld dat hiervoor een budget van € 175.000 volstaat (budgetreductie van € 295.000). Omdat er tegelijkertijd is besloten de

Tabel 2 Bijgestelde en nieuwe bestuursbesluiten

Bijgestelde en nieuwe bestuursbesluiten (bedrag* € 1.000)						
Financieel effect t.o.v. begrotingsbrief	Progr.	2021	2022	2023	2024	
Beheer Bomen (bijgesteld besluit)	WS	-295	-295	-295	-295	
Monitoring Vecht en handhaving (bijgesteld besluit)	WS	-60	-60	-60	-60	
Versnelde verhoging weerbaarheid Procesautomatisering (nieuw besluit)	M&O	235	235	235		
Doelen overig water (nieuw besluit)	WS	+110	+110	+110	+110	
Toename kosten beheer en onderhoud agv IGP-projecten	WS	+25	+25	+25	+25	
TOTAAL FINANCIEEL EFFECT (- is voordeel t.o.v. begrotingsbrief)		+15	+15	+15	-220	

aangehouden besluiten te honoreren, levert deze heroverweging per saldo in de jaren 2021-2023 een extra kostenpost op van € 15.000. In 2024 daalt dit bedrag naar een voordeel van € 220.000.

Voor de begroting 2021-2024 hebben wij ook nog met een aantal autonome ontwikkelingen rekening te houden (zie tabel 2). Dit zijn ontwikkelingen die zich recent, na de begrotingsbrief, hebben voorgedaan en onvermijdelijk tot extra kosten leiden. Hierbij gaat het om de volgende ontwikkelingen:

Hierbij gaat het om de volgende ontwikkelingen:

Meerkosten Waterschapshuis (vanwege btw-problematiek)	+ € 135.000
Meerkosten Stowa	+ € 65.000

Totale meerkosten autonome ontwikkelingen	+ € 200.000
--	--------------------

Dit zijn onvermijdelijk extra kosten waarop wij op dit moment geen invloed hebben. Wij hebben die kosten om die reden verwerkt in de begroting.

II. Verwerking extra middelen WOM-programmering en Watervisie

WOM- programmering

In de begrotingsbrief is aangekondigd dat er een realistische WOM-programmering zal worden opgesteld. Dit houdt in het vormen van een

programmaorganisatie en het uitvoeren van extra voorverkenningen voor de jaren 2021 en 2022, om daarmee het programma voor 2027 te kunnen afronden. Aanvankelijk zijn wij er vanuit gegaan dat wij in de begrotingsbrief 2022 de financiële consequenties van deze keuzes mee zouden kunnen nemen. Voortschrijdend inzicht heeft duidelijk gemaakt dat om de WOM-ambities waar te kunnen maken hiervoor ook in 2021 al extra budget nodig is. Gezien het belang van de voortgang van de WOM-projecten nemen wij de hiervoor benodigde middelen alsnog in deze begroting op.

Wat betreft de investeringen (die zich vertalen naar kapitaallasten) wordt opgemerkt dat deze verlaagd zijn. Dit komt doordat is besloten de kleine NBW knelpunten nu niet op te nemen in de WOM-programmering. Begin 2021 worden de resultaten bekend van de evaluatie van NBW en zullen deze worden vertaald naar de WOM-programmering.

Tabel 3 Realisatie WOM en Watervisie

Financiële effecten realisatie WOM en Watervisie (bedrag* € 1.000)	2021	2022	2023	2024
WOM-projecten	+ 475	+ 415	+235	+235
Watervisie	+ 1.160	+ 1.160	+1.160	+1.160
TOTALE EXTRA KOSTEN	+ 1.635	+ 1.575	+1.395	+1.395

Watervisie

Recent is de Watervisie van ons waterschap vastgesteld. Onderdeel hiervan vormt een raming van het budget dat extra nodig is om de Watervisie te kunnen realiseren. Het algemeen bestuur heeft eerder al besloten separaat te besluiten over extra budget voor de Watervisie. In de begrotingsbrief zijn de extra kosten van de Watervisie nog niet verwerkt. Nu de Watervisie is vastgesteld zijn er voorstellen gedaan om in het jaar 2021 concreet aan de slag te gaan met het realiseren van de doelen in de Watervisie. Deze voorstellen zijn opgenomen en worden toegelicht in de betrokken programma's van deze begroting. Hiermee willen wij een begin maken met het realiseren van de doelen waar WDOdelta zich richting haar omgeving aan heeft gecommitteerd. In tabel 3 zetten wij de financiële effecten van de realisatie van de WOM-projecten en de Watervisie op een rij.

Via het WBP – dat in de eerste helft van 2021 aan het algemeen bestuur wordt aangeboden – zullen wij de realisatie van de Watervisie verder vormgeven en in meerjarig perspectief plaatsen. Voor nu ligt de focus op het jaar 2021. De verdeling van het watervisiebudget voor 2021 zullen wij bij het opstellen van de begroting 2022 opnieuw tegen het licht houden.

De uitwerking van de Watervisie leidt tot aanvullende maatregelen voor meer programma's in deze begroting. Per programma lichten wij de inhoud van de maatregelen nader toe onder het kopje Impact Watervisie op programma. Voor de keuze en prioritering van maatregelen hebben wij de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- a. We zetten in eerste instantie bewust in op het uitvoeren van onderzoek, op basis waarvan er plannen gemaakt worden voor de opgaven die in de Watervisie zijn benoemd. We zijn hierdoor beter in staat, om die opgaven in het WBP nader te concretiseren.
- b. We kiezen er bewust voor om meteen in te zetten op digitale transformatie. Door hier nu in te investeren vergroten we de kans, dat wij de besparingsopgave die samenhangt met digitale transformatie tijdig kunnen realiseren.
- c. Alleen waar nodig zetten wij extra middelen

in om voor enkele prioritaire opgaven extra capaciteit in te zetten. We zijn terughoudend met het toewijzen van middelen aan personele capaciteit, maar zullen daar gezien de aard en omvang van de opgaven niet altijd aan ontkomen.

De verdeling van de middelen over de opgaven uit de Watervisie loopt op hoofdlijnen in de pas met de kostenverdeling, zoals deze in 2030 wordt verwacht conform het financieel perspectief

dat onder de Watervisie ligt. De programmering 2021 – verdeeld over de diverse onderdelen zoals opgenomen in het logboek bij de Watervisie - is een logisch gevolg van de richting die via het vaststellen van de Watervisie is ingezet. Deze uitgangspunten hebben ons tot de onderstaande inzet van middelen gebracht. De achtergronden bij deze verdeling treft u in de toelichtingen zoals opgenomen in de programmahoofdstukken:

Tabel 4 Watervisie: kosten van maatregelen in 2021

Programma	Watervisie kosten van maatregelen in 2021	Bedrag
WS	Klimaatadaptatie: instandhouden voorzieningenniveau	€ 95.000
WS	Klimaatadaptatie: stedelijk waterbeheer	€ 40.000
WS	Klimaatneutraal: CO2 reductie	€ 110.000
WK	Klimaatneutraal: energieneutraliteit en CO2 reductie	€ 140.000
WK	Klimaatneutraal: energieneutraliteit en circulariteit	€ 60.000
WV	Onderzoeksagenda waterveiligheid	€ 125.000
WV	Communicatie waterveiligheid	€ 75.000
M&O	Duurzaamheid: energieneutraliteit en circulair	€ 155.000
M&O	Digitale transformatie	€ 360.000
TOTAAL		€ 1.160.000

III. Invulling bestaande concerntaakstelling op het budget voor goederen & diensten

In de begroting van het afgelopen jaar hielden wij op basis van een trendanalyse rekening met een onderuitputting van het goederen & diensten budget. Omdat de verklaringen voor dit structurele voordeel van jaar tot jaar verschilden, hadden wij die onderuitputting als concernstelpost in onze begroting opgenomen. Bij het opstellen van deze begroting is die stelpost verdwenen door onze goederen & diensten budgetten hiervoor selectief af te romen.

Zeker in een tijd van oplopende ombuigingen is een dergelijke stelpost in de begroting ongewenst. Daartoe hebben wij alle goederen & diensten budgetten van het waterschap geanalyseerd en gezien op welke budgetten het verantwoord is scherper aan de wind te varen. Ook hebben wij kritisch gekeken naar de benodigde indexering en zijn wij selectief geweest in het indexeren van deze budgetten. Hoewel dit geen eenvoudige exercitie bleek is het gelukt om het budget voor goederen & diensten daadwerkelijk met € 2,2 mln. te verlagen.

IV. Verwerking van (technische) ombuigingsmaatregelen voor 2021

Voor het sluitend maken van de begroting van 2021 is het nodig om voor een bedrag van minimaal € 2 mln. ombuigingsmaatregelen te treffen. Wij hebben hiervoor diverse voorstellen ontwikkeld, die voornamelijk financieel-technisch van karakter zijn. In tabel 5 hebben wij deze ombuigingen opgenomen. Wij maken daarbij onderscheid in kapitaallasten, goederen & diensten en personele lasten.

Tabel 5 Overzicht ombuigingen

Ombuigingen (bedrag* € 1.000)	2021	2022	2023	2024
1. Verlagen kapitaallasten				
Voordeel op kapitaallasten a.g.v. herstructurering leningen, lagere renteprognose en herprogrammering projecten	-1.300	-2.000	-1.700	-2.200
2. Verlagen budgetten goederen & diensten				
Bijstellen G&D-budgetten	0	-100	-200	-400
3. Verlagen personele budgetten				
a. Lagere index personele budgetten	-600	-600	-600	-600
b. Kosten stijging pensioenpremie	+180	+180	+180	+180
c. Efficiëntier en slimmer werken	-100	-	-	-
d. Lagere reiskosten a.g.v. meer thuiswerken	-200	-200	-200	-200
TOTAAL	-2.020	-2.720	-2.520	-3.220

Elke ombuigingsvoorstel wordt in het vervolg van dit hoofdstuk apart toegelicht.

1. Verlagen kapitaallasten

De omzetting van 6 bestaande leningen in één nieuwe lening bij de Nederlandse Waterschapsbank heeft op 1 juli jl. plaatsgevonden. Het totale rentevoordeel door de transactie over de komende 10 jaren, schatten wij in op € 8,5 miljoen. De daling van de rentelasten van ons waterschap voor de komende jaren staat opgenomen in tabel 6.

Verder zij wij nagegaan of wij scherper aan de wind kunnen varen voor wat betreft het te hanteren (langlopend) rentepercentage ter berekening van de kapitaallasten. Op basis hiervan is besloten de renteprognose zoals gehanteerd in

Tabel 6 Ontwikkeling rentelasten

Ontwikkeling Rentelasten a.g.v. herstructurering leningenportefeuille (bedrag* € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Rentelasten oud	-4.923	-5.251	-4.883	-5.280	-5.702	-6.689	-7.781	-7.839	-8.840
Rentelasten na herstructurering	-4.137	-4.488	-4.231	-4.451	-4.775	-5.690	-6.706	-6.700	-7.479
Voordeel t.o.v. begrotingsbrief	786	763	652	829	927	999	1.075	1.139	1.361
CUMULATIEF VOORDEEL	786	1.549	2.201	3.030	3.957	4.956	6.031	7.170	8.531

de begrotingsbrief iets bij te stellen. Wij vervangen de jaarlijkse stijging met 0,5% door een stijging van 0,3% in de jaren 2021 en 2022 en 0,4% in de jaren 2023 en 2024. De nieuwe reeks bedraagt nu 1,1% in 2021, 1,4% in 2022, 1,8% in 2023 en 2,2% in 2024. Tot slot hebben wij bij het opstellen van deze begroting de programmering van projecten geactualiseerd. Dit heeft geresulteerd in een neerwaartse bijstelling van onze programmering. Ook dit heeft een verlaging van de geraamde kapitaallasten tot gevolg.

2. Bijstellen budgetten goederen & diensten

Zoals eerder aangegeven gaan we in de begroting van 2020 uit van een onderuitputting van € 2,2 mln. op de budgetten van goederen & diensten. In deze begroting is deze stelpost verdwenen door de budgetten hiervoor te verlagen. Onderdeel van deze exercitie vormt ook een doordachte en selectieve indexering van deze budgetten. Per

saldo resulteert dit in een licht oplopend financieel voordeel ten opzichte van de begrotingsbrief.

3.a. Aanpassen indexering personele budgetten

In de begrotingsbrief indexeren wij de personele budgetten 2021 met circa 2%. In die index is nog geen rekening gehouden met de voor 2021 verwachte stijging van pensioenpremies. Ook voor de index van 2% geldt dat wij die in de huidige situatie scherper kunnen ramen. Verlaging van het percentage naar 0,5% levert naar verwachting een voordeel op van € 600.000. Met die stijging van 0,5% sluiten we aan op de afgesloten CAO voor Rijksambtenaren (1% verhoging vanaf 1 juli 2021).

3.b. Stijging pensioenpremie

Tegelijkertijd resulteert een verhoging van de pensioenpremies (inschatting is: van 24,9% naar 25,9%) naar verwachting in een lastenverzwaring van € 175.000.

3.c. Simmer en efficiënter werken

Vanwege het krappe financiële kader vult WDODelta vacatures selectief in. Vacatures kunnen alleen na toestemming van de directie worden vervuld. Inzet is vacatures niet te vervullen als er mogelijkheden zijn slimmer en efficiënter te werken. Wij boeken hiervoor voor volgend jaar een efficiëntievoordeel van € 100.000. In de komende periode onderzoeken wij welke structurele besparingen mogelijk zijn door slimmer en efficiënter te werken.

3.d. Besparing op reiskosten woon-werk als gevolg van meer thuiswerken

De verwachting is dat medewerkers van WDODelta als gevolg van de coronacrisis blijvend meer thuis gaan werken. Een logisch gevolg hiervan is dat we als werkgever in 2021 alleen de werkelijk gemaakte reiskosten woon-werk (op declaratiebasis) gaan vergoeden. Dit leidt tot een

substantiële kostenbesparing en wij verwachten dat het zonder meer mogelijk is hierop in 2021 € 200.000 te besparen. Daarbij gaan we uit van een nieuwe situatie waarin medewerkers voor de helft van hun tijd thuis werken en de ander helft op kantoor. In aanvulling hierop verwachten wij binnen dit budget ook de voorziene meerkosten van de thuiswerkvergoeding en het thuiswerkbudget (in totaal ruim € 250.000) te kunnen opvangen. Hierover hebben de sociale partners begin oktober afspraken gemaakt die zullen worden opgenomen in de CAO.

In tabel 7 wordt geschetst welk deel van de benodigde ombuigingen volgens de begrotingsbrief met de beschreven ombuigingsmaatregelen wordt gerealiseerd. Het resterende saldo geeft aan voor welke bedragen wij de komende jaren nog ombuigingsmaatregelen moeten zien te vinden.

2.4 Actueel financieel kader begroting 2021-2024

In tabel 8 vatten wij alle mutaties ten opzichte van het financieel kader in de begrotingsbrief samen en schetsen daarmee het actuele financieel kader voor deze begroting.

Meerjarenperspectief HWBP

Het meerjarenperspectief van het HWBP geeft een forse stijging in de geplande uitgaven vanaf

2021. Dit is het gevolg van het feit dat steeds meer HWBP-projecten in de planvormings- of realisatiefase komen. De stijging in cashflow is niet gelijk aan eenzelfde stijging in de vaste personele

bezetting van WDODelta, het zijn voornamelijk de realisatiekosten. De vaste personele bezetting van WDODelta stijgt dus niet evenredig mee met de stijging van de investeringen voor HWBP.

Tabel 7 Financieel kader WDODelta: ontwikkeling ombuigingen

Financieel kader WDODelta: ontwikkeling ombuigingen (bedrag* € 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024
Te realiseren ombuigingen volgens begrotingsbrief	-2,0	- 5,1	- 6,2	- 7,6
Gerealiseerde ombuigingen	+2,0	+2,7	+2,5	+3,2
NOG TE REALISEREN OMBUIGINGEN	+0,0	-2,4	-3,7	-4,4

Tabel 8 Mutaties ten opzichte van begrotingsbrief 2021

Mutaties ten opzichte van begrotingsbrief 2021 (bedrag* € 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024
Financieel kader begrotingsbrief 2021 (inclusief ombuigingen)	127,8	130,4	133,0	135,7
Recente bestuursbesluiten en autonome ontwikkelingen	+0,20	+0,20	+0,20	+0,05
Budget WOM	+0,48	+0,42	+0,24	+0,24
Budget Watervisie	+1,16	+1,16	+1,16	+1,16
FINANCIEEL KADER BEGROTING 2021-2024	129,64	132,18	134,60	137,15

2.5 Perspectief voor verdere ombuigingen

De komende jaren heeft WDODelta als gevolg van de oplopende bezuinigingen met een krap financieel kader en veel onzekerheden te maken.

Dat is reden te verkennen welke structurele ombuigingsmaatregelen wij kunnen nemen.

De secretaris-directeur heeft de opdracht gekregen om een aantal door het dagelijks bestuur gekozen zoekrichtingen te komen met ombuigingsvoorstellen. Wij zullen hier in de begrotingsbrief van volgend jaar nader op terugkomen. De flexibiliteit van onze begroting verschilt van kostensoort tot kostensoort.

In tabel 9 schetsen wij de meerjarige ontwikkeling per kostensoort.

Vooruitlopend op de verkenning van nieuwe ombuigingsmogelijkheden, schetsen wij hierna de flexibiliteit in de budgetten voor elk van deze kostensoorten.

Gegeven het ambitieuze investeringsprogramma van WDODelta zullen de **kapitaallasten** de komende jaren stijgen en een steeds groter deel gaan uitmaken van onze begroting. Als waterschap investeren we om onze activa in stand te houden (onderhoudsinvesteringen) en om nieuwe activa te realiseren (uitbreidingsinvesteringen). De kosten van deze investeringen activeren we en via de kapitaallasten spreiden we die kosten over meer jaren uit. Om nieuwe investeringen

te kunnen financieren, trekken we geldleningen aan en dat leidt tot rentekosten die we net als de afschrijvingen via onze belastingen dekken. Omdat kapitaallasten vastliggen en niet direct beïnvloedbaar zijn neemt daarmee de flexibiliteit in onze begroting af. Gevolg hiervan is ook dat onze schuldpositie zich negatief ontwikkelt.

We kunnen de kapitaallasten verlagen als wij gaan snijden in ons investeringsprogramma dan wel projecten gaan temporiseren, ons activerings-/ afschrijvingsbeleid aanpassen en minder kosten gaan activeren. Minder activeren betekent kosten naar voren halen en hier al eerder dekking voor creëren in de exploitatie. Belangrijk voordeel hiervan is de besparing van rentelasten en het minder doorschuiven van kosten naar de toekomst. De dalende rente en temporisering van projecten hebben gemaakt dat die kapitaallastenstijging vooralsnog minder snel is gegaan dan voorzien.

Als WDODelta hebben wij nog nauwelijks maatregelen genomen om de stijging van onze kapitaallasten te dempen en onze schuldpositie te verbeteren. Andere waterschappen voor wie dit een urgenter probleem vormde, hebben dat al wel gedaan. Maatregelen die wij kunnen overwegen zijn onder meer:

Tabel 9 Ontwikkeling kostensoorten

Ontwikkeling kostensoorten volgens de begroting 2021-2024 (bedrag* € 1 miljoen)	2021	2022	2023	2024
Kapitaallasten	34,54	35,30	37,06	38,64
Personeelslasten	43,86	44,22	44,86	45,68
Goederen en diensten	51,24	55,06	56,3	57,23
Nog te realiseren ombuigingen	0,00	-2,40	-3,70	-4,40
TOTAAL	129,64	132,18	134,56	137,15

- ↳ Verhogen van de activeringsdrempel van projecten (ligt nu op €50.000).
- ↳ Jaarlijkse HWBP-bijdrage niet meer activeren (ten laste van exploitatie brengen).
- ↳ Vervangingsinvesteringen in exploitatie nemen (en dus niet meer activeren).
- ↳ Heroverwegen van afschrijvingstermijnen (termijnen verkorten).
- ↳ Temporiseren of schrappen van geplande investeringsprojecten om daarmee verwachte kapitaallasten door te schuiven naar latere jaren of te voorkomen.
- ↳ Een groter deel van onze uren te laste van de exploitatie laten komen (en dus niet meer activeren).
- ↳ Bepaalde specifieke kosten (bijv. onderzoekskosten, onderhoud, baggeren en afkoopsommen voor bruggen en wegen) niet activeren, maar altijd via de exploitatie laten lopen.

Deze maatregelen leiden in eerste instantie tot een stijging van de lasten, waarvoor ruimte moet worden gecreëerd in de exploitatie. Die ruimte kan worden gevonden door om te buigen op bestaande budgetten, egalisatiereserves aan te spreken of tarieven te verhogen. Op termijn resulteren deze

maatregelen in lagere schulden en kapitaallasten. Wij zullen in 2021 nader onderzoeken of en zo ja, welke maatregelen wij als WDODelta kunnen nemen. Wij komen hier in de begrotingsbrief van volgend jaar nader op terug.

Het budget voor **personeelslasten** is flexibel aanwendbaar als er sprake is van vacatureruimte (t.g.v. uitstroom van personeel) of van uitbestedingsbudgetten voor de inzet van derden zonder contractuele verplichtingen. Het leeuwendeel van dit budget is nodig ter dekking van de personele lasten van medewerkers die een vaste arbeidsovereenkomst met WDODelta hebben. Met de kanttkening dat een deel van deze kosten ten laste van projectbudgetten komt en wordt geactiveerd.

Het budget voor **goederen & diensten** biedt naar verhouding de meeste flexibiliteit. De afgelopen jaren is uit de jaarrekeningen gebleken dat zich hierop de grootste voordelen voordoen. De redenen hiervoor zijn elk jaar weer anders. Deze jaarlijkse onderuitputting is reden geweest in de begroting van 2020 op voorhand uit te gaan van een onderschrijding van dit budget met

€ 2,2 mln. In deze begroting van 2021 zijn de goederen & dienstenbudgetten hier ook daadwerkelijk bijgesteld. Verder geldt voor de goederen & dienstenbudgetten dat hier contracten met leveranciers (bijv. slibverwerking, transport, ICT-contracten etc.) en afspraken over bijdragen aan derden (UvW, GBLT, Aqualysis, Waterschapshuis e.d.) aan gekoppeld zijn. Voor de bijdragen aan derden (ruim € 6 mln.) geldt overigens dat de lasten hiervan de afgelopen jaren meer zijn gestegen dan met het inflatiepercentage. Als gevolg hiervan zitten er ook grenzen aan de ruimte voor nieuwe bezuinigingen op deze budgetten.

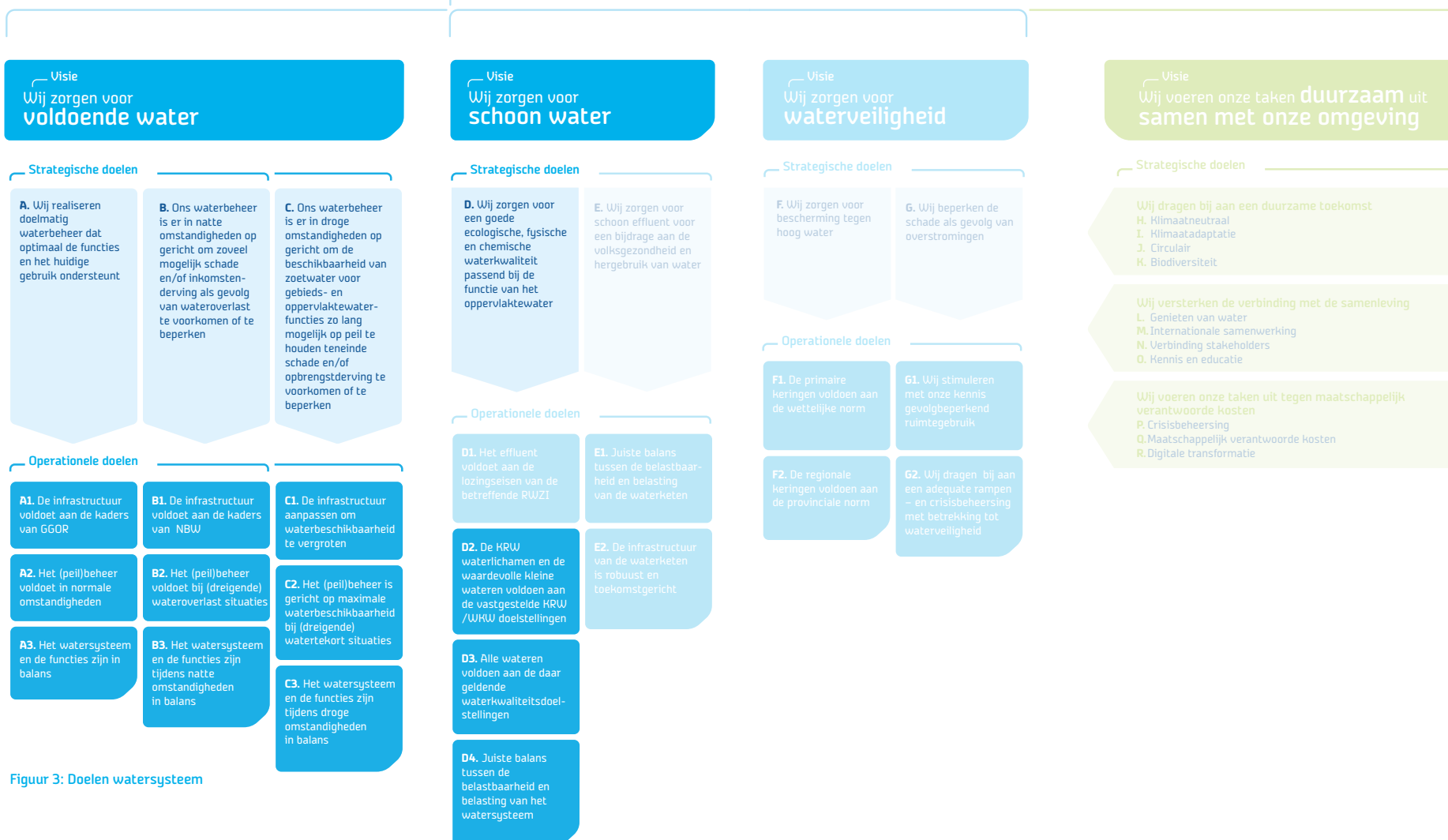
Resumerend maakt deze analyse duidelijk dat we voor verdergaande ombuigingen ook aandacht zullen moeten besteden aan het bijstellen van onze ambities en het vinden van nieuwe manieren om slimmer en efficiënter te werken. Bij de uitwerking van de zoekrichtingen voor nieuwe ombuigingen zal hier nadrukkelijk aandacht aan worden besteed. In de begrotingsbrief 2022 komen wij hierop terug.

3. Watersysteem

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en veilig kunnen leven, wonen en werken.

Figuur 3: Doelen watersysteem

3.1 Doelen voor 'Voldoende Water' die we willen bereiken

Dit hoofdstuk valt uiteen in de doelen van 'voldoende water' en 'schoon water'. Voor het programma watersysteem werken we aan verschillende strategische- en operationele doelen voor de komende jaren. In figuur 3 worden de doelen voor voldoende water zichtbaar. De doelen van schoon water die geprogrammeerd zijn in het programma watersysteem worden toegelicht in paragraaf 3.5 van dit hoofdstuk.

WDODelta staat voor voldoende water en water van een goede kwaliteit. WDODelta stemt hiervoor de waterpeilen, het onderhoud en de inrichting van het watersysteem in landelijk en stedelijk gebied zo goed mogelijk af op de functies en doelen. Hierbij anticiperen we op de klimaatverandering door meer robuustheid in het watersysteem te realiseren. Deze robuustheid moet er voor zorgen dat we beter in staat zijn de extremen in het watersysteem op te vangen om zo bij te dragen aan de leefbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving. WDODelta voert zijn taak uit op een duurzame manier, waarbij gebiedsgericht wordt gewerkt. Hierbij zijn we actief en zichtbaar, luisteren we goed naar de wensen en ideeën van belanghebbenden zoals natuur- en

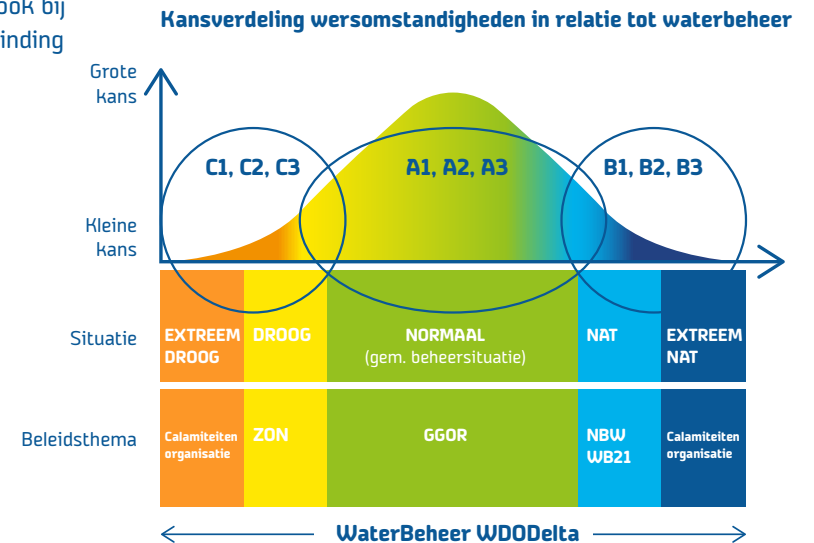
landbouworganisaties, medeoverheden en ook burgers en bedrijven en betrekken we hen ook bij ons werk. Op deze manier staan we in verbinding met onze omgeving.

Toelichting strategische doelen en operationele doelen voor het programma watersysteem

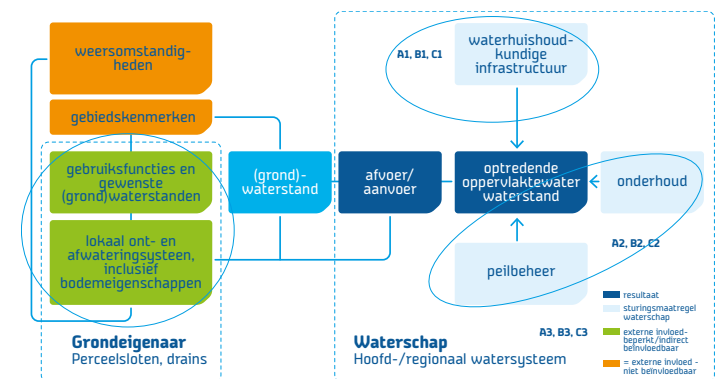
STRATEGISCH DOEL A:
Wij realiseren doelmatig waterbeheer dat optimaal de functies en het huidige gebruik ondersteunt

De doelstelling voor de normale weersituatie is doelmatig waterbeheer dat optimaal de functies en het huidige gebruik ondersteunt. We streven naar de juiste gedoseerde hoeveelheid water voor menselijke activiteiten, landbouw en natuur. Dit strategisch doel bereiken we door operationele doelen te realiseren wat betreft onze infrastructuur (A1), het dagelijks (peil)beheer (A2) en door samen met onze omgeving alert te zijn op een juiste balans tussen belastbaarheid en belasting van het watersysteem (A3).

Figuur 4: Overzicht weeromstandigheden in combinatie met beleidsthema

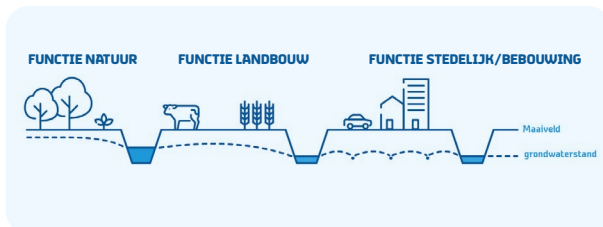
Figuur 5: Samenhang doelen Voldoende Water

A1. Infrastructuur voldoet aan de kaders van GGOR

Het GGOR (Gewenst/Gewogen Grond- en Oppervlaktewater Regime) bestaat uit afspraken met betrekking tot de beoogde grondwaterstanden en de te hanteren oppervlaktewaterpeilen. In het WBP van 2010-2015 en die van 2016-2021 is bepaald dat 'AGOR = GGOR', met andere woorden de actuele situatie is ook de gewenste/gewogen situatie. Dit betekent dat we in principe zorgdragen voor het handhaven van het huidige voorzieningenniveau en de instandhouding van de bestaande waterhuishoudkundige infrastructuur. Dit doen we door middel van ons beheer en (groot) onderhoud van zowel de natte infrastructuur als de peilregelende kunstwerken. De infrastructuur wordt slechts aangepast wanneer sprake is van een knelpunt in het systeem/beheer of (grootschalige) functiewijziging of anderszins gewijzigde omstandigheden/wensen van derden. Bij gewijzigde omstandigheden kan gedacht worden aan onder andere bodemdaling, maar ook klimaatverandering.

Figuur 6: Visuele weergave GGOR

A2. Het (peil)beheer voldoet aan de kaders van GGOR

De afspraken over de oppervlaktewater-peilen vormen de basis voor het dagelijks peilbeheer en bestaat uit bandbreedtes, tussen minimum en maximumpeilen, die zijn vastgelegd op de Operationele Peilkaart. In de nota peilbeheer 2017 is opgenomen dat we handelen binnen de bandbreedte van de vastgestelde minimum en maximum streefpeilen, afhankelijk van de situatie en de op dat moment gewenste (productie) omstandigheden voor de betreffende functies.

Figuur 7: Peilbeheer in ons beheergebied

A3, B3 en C3, het watersysteem en het gebruik voor/door de functies zijn in balans, zowel voor

normaal (A), nat (B) als droge (C) omstandigheden

Er zijn grenzen aan het gebruik van ons huidig watersysteem. Met onze infrastructuur en ons (peil)beheer kunnen we een bepaalde afvoer of aanvoer realiseren met bijbehorende waterstanden. Door vroegtijdig in plan- of beleidsprocessen van derden betrokken te zijn zien we er op toe dat de belastbaarheid en de belasting van het systeem zoveel mogelijk in balans blijft. Daarnaast zijn we in gesprek met gebruikers over maatregelen die de belasting op het watersysteem en (peil)beheer verkleinen.

STRATEGISCH DOEL B:

Ons waterbeheer is er in natte omstandigheden op gericht om zoveel mogelijk schade en/of inkomstenderving als gevolg van wateroverlast te voorkomen of te beperken

Eén van de doelstellingen van het waterbeheer die opgenomen is in de Waterwet is de bescherming tegen wateroverlast. Ons waterbeheer is er dan ook in natte omstandigheden op gericht om zoveel mogelijk schade en/of inkomstenderving

als gevolg van wateroverlast te voorkomen of te beperken. Dit strategisch doel bereiken we door operationele doelen te formuleren wat betreft onze infrastructuur B1, het dagelijks (peil)beheer (B2) en door samen met onze omgeving alert te zijn op een juiste balans tussen belastbaarheid en belasting van het watersysteem (B3).

B1. Infrastructuur voldoet aan de kaders van NBW

Voor de bescherming tegen wateroverlast zijn landelijk afspraken gemaakt over tot welke situatie het waterschap verantwoordelijk is. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) en bestaat uit zogenaamde NBW-normen, die weer opgenomen zijn in de provinciale verordeningen. Deze NBW-normen zijn gedefinieerd als beschermingsniveaus per grondgebruikstype en zijn gekoppeld aan overstromingskansen. In de verordeningen is opgenomen dat het gebied uiterlijk voor 2027 aan de normen moet voldoen. Naast fysieke maatregelen kunnen ook andere afspraken met het gebied worden gemaakt ten aanzien van het beschermingsniveau.

B2. Het (peil)beheer voldoet bij (dreigende) wateroverlast situaties

Om wateroverlast te voorkomen streven we er met ons (peil)beheer naar binnen de gestelde bandbreedte te blijven of zo snel mogelijk weer

binnen de bandbreedte te komen en richting het op dat moment gewenste oppervlaktewaterniveau (minimum streefpeil). Bij te maken keuzes baseren we onze afwegingen op de vastgestelde NBW-normen (zie B1).

STRATEGISCH DOEL C:

Ons waterbeheer is er in droge omstandigheden op gericht om de beschikbaarheid van zoetwater voor gebieds- en oppervlaktewaterfuncties zo lang mogelijk op peil te houden teneinde schade en/of opbrengstderving te voorkomen of te beperken.

Eén van de doelstellingen van het waterbeheer dat opgenomen is in de Waterwet is de bescherming tegen waterschaarste. Ons waterbeheer is er dan ook in droge omstandigheden op gericht om de beschikbaarheid van zoetwater voor gebieds- en oppervlaktewaterfuncties zo lang mogelijk op peil te houden teneinde schade en/of opbrengstderving te voorkomen. Dit strategisch doel bereiken we door operationele doelen te formuleren wat betreft onze infrastructuur (C1), het dagelijks (peil)beheer

(C2) en door samen met onze omgeving alert te zijn op een juiste balans tussen belastbaarheid en belasting van het watersysteem (C3).

C1. De infrastructuur aanpassen om de waterbeschikbaarheid te vergroten

Al in het huidige klimaat, maar zeker ook in de toekomst zullen steeds vaker en heftiger perioden van langdurige droogte voor gaan komen. Met als negatieve gevolgen onder andere meer droogteschade voor de landbouw, verdroging van de natuurgebieden, meer waterkwaliteitsproblemen en hittestress in stedelijk gebied. Onder andere door middel van aanpassingen aan de waterhuishoudkundige infrastructuur willen we de beschikbaarheid van zoetwater in stand houden en waar nodig en mogelijk vergroten.

C2. Het (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid bij (dreigende) watertekort situaties

In droge perioden en bij (dreigende) lage grondwaterstanden streven we met ons (peil)beheer naar het maximum oppervlaktewaterpeil. In gebieden zonder aanvoermogelijkheden betekent dit zoveel mogelijk water vasthouden. In de wateraanvoergebieden streven we, met behulp van wateraanvoer, naar het maximum peil. Daarbij dient spaarzaam omgegaan te worden

met het beschikbare water. Bij de afweging wie wel voorzien kan worden en wie niet, wordt de volgorde van de categorieën van de verdringingsreeks als uitgangspunt gehanteerd. Hierbij geldt dat de handelingen alleen binnen en met het huidige watersysteem uitgevoerd zullen worden. Zo zullen bijvoorbeeld geen extra pompen geplaatst worden als tijdelijke aanvulling op de beschikbare aanvoercapaciteit.

3.2 Belangrijke opgaven voor ‘Voldoende water’ die we gaan uitvoeren

Binnen het programma watersysteem voeren wij in 2021 de volgende belangrijke opgaven uit om de doelen voor voldoende water te realiseren:

Water op Maat (WOM)

Het WOM-programma neemt een prominente plek in binnen het programma watersysteem. Hier worden projecten uitgevoerd waar het accent ligt op: de Europese Kader Richtlijn Water (KRW), Waterbeheer 21ste eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) en het Gewenste Grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR). De uitvoering van deze projecten vindt plaats door integrale (gebieds)projecten, met oog voor maatwerk en een klimaatrobuuste inrichting.

Bij de realisatie van het WOM-programma zijn de volgende punten onderkend, die invloed hebben op de voortgang:

- ↳ aan de voorkant investeren in samenwerking en het creëren van draagvlak met omgeving en partners; optimaal benutten van samenwerkingskansen met de strategische partners; zo zijn de ontwikkelingen vanuit de veenweidevisie bepalend voor een groot aantal van onze projecten;
- ↳ beperkt te beïnvloeden ontwikkelingen als de stikstof problematiek (PAS), de problematiek rondom schadelijke stoffen in de waterbodem (PFAS), corona (COVID-19) en spanning tussen (landelijke) overheid en agrarische sector.

Conform de begrotingsbrief 2021 is, in afwachting van de resultaten van de actualisatie van de NBW opgave begin 2021, de programmering gebaseerd op 100% doelrealisatie KRW en 75% doelrealisatie NBW (met name grotere NBW knelpunten en NBW gekoppeld aan derden en/of peilbesluiten). Begin 2021 vindt een bestuurlijke heroverweging plaats van het beoogd doelbereik op basis van de actualisatie van de NBW opgave, de strategische discussie NBW en andere beleidsontwikkelingen en ontwikkelingen in onze omgeving (stikstof, veenweide en vertaling in Samen-Werkt-Beter en

PNP). Deze is cruciaal voor de ontwikkeling van de meerjarenbegroting. Door het verkleinen van de WOM-programmering (75% NBW) is er, op basis van de huidige kennis, geen noodzaak om nu extra middelen beschikbaar te stellen voor investeringen in de periode t/m 2024. De WOM-projecten kennen gemiddeld een aanzienlijk subsidiepercentage mede dankzij het koppelen van onze doelen aan die van partners.

De organisatie van het WOM-programma wordt vanwege de omvang en complexiteit in 2020 en 2021 verder geprofessionaliseerd, vergelijkbaar met andere grote programma's binnen WDOdelta voor meer voorspelbaarheid en om te komen tot een benodigde versnelling. Deze professionalisering vraagt een structurele verruiming van de middelen en capaciteit om de gestelde doelen van het programma binnen de termijn (tot 2027) te realiseren. In deze begroting zijn die middelen opgenomen.

Figuur 8: Waterberging Dwingelderveld

Waterschapszorg

In maart 2019 is het plan van aanpak vastgesteld door het dagelijks bestuur. De dakpansgewijze aanpak van de 25 deelgebieden, elk in 5 fasen (voorbereiding, informele ronde, formele ronde, realisatie werkzaamheden en overdracht), draait volop. Daarnaast is de opdracht voor Waterschapszorg om bij de implementatie zoveel als mogelijk andere beleidsitems van het waterschap mee te nemen. Er wordt momenteel in meer dan 10 deelgebieden aan Waterschapszorg gewerkt. Ook in 2021 gaan we onverminderd door met dit programma. De eerste deelgebieden zijn afgerond en de verwachting is dat ondanks enige vertraging door de coronamaatregelen, de doelstelling van de implementatie binnen 4 jaar (medio 2023) gehaald wordt. De tussentijdse bestuurlijke evaluatie (september 2020) van het programma heeft niet tot bijstellingen in het kader of de aanpak geleid.

Overdracht beheer en onderhoud stedelijk water

Het waterschap is verantwoordelijk voor de waterhuishouding in het stedelijk gebied. Deze taak heeft zij met inwerkingtreding van de Waterwet gekregen. Dit betekent dat WDODelta het beheer en onderhoud van de belangrijkste watergangen en peilregulerende kunstwerken in stedelijk gebied overneemt. De afgelopen jaren

heeft het waterschap al het beheer en onderhoud van het stedelijk water in de zuidelijke gemeenten overgenomen. In de komende jaren volgt de overdracht van het beheer en onderhoud van het stedelijk water van de noordelijke gemeenten. De gemeenten hebben ingestemd met de aanpak en de planning. In 2021 zal de overdracht van gemeente Steenwijkerland plaatsvinden. De overdracht per gemeente zal via aparte bestuursvoorstellen met een kredietaanvraag aan het bestuur worden voorgelegd. In deze voorstellen wordt nader onderbouwd wat de toename is van de jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud, inclusief bijbehorende formatie. Deze jaarlijkse kosten worden opgenomen in de (meerjaren) begroting.

DPRA en Klimaat Actief!

Het Deltaplan Ruimtelijke Adaptie (DPRA) is sinds 2018 onderdeel van het Deltaprogramma en heeft als doel het proces van ruimtelijke adaptatie aan de klimaatverandering te versnellen en intensiveren. Binnen ons beheergebied wordt dit gecoördineerd door twee werkregio's, RIVUS en Fluvius, bestaande uit vertegenwoordigers van gemeenten, WDODelta en de provincies Drenthe en Overijssel. De werkregio's richten zich op het in beeld brengen van de regionale kwetsbaarheden, het voeren van risico-dialogen waarin risico's

vertaald worden naar handelingsperspectieven en het opstellen van een uitvoeringsagenda. Op dit moment herijken we onze positie ten opzichte van RIVUS en Fluvius. In 2021 bepalen we in welke mate we onze DPRA doelen via deze twee werkregio's willen realiseren.

Figuur 9: Aanleg groen dak in Zwolle met hulp van de subsidieregeling Klimaat Actief!

Onze maatregelen voor DPRA zijn ingebed in het programma Klimaatadaptatie dat sinds 2017 is opgestart bij WDODelta. Binnen het programma wordt langs drie lijnen gewerkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van onze gebied. Naast de bijdrage aan DPRA zetten we in op het stimuleren van inwoners om klimaatadaptatieve maatregelen te nemen. We zijn in 2017 gestart met de subsidieregeling Klimaat Actief! en zetten deze regeling door. We zoeken in

2021 daarbij ook afstemming met de provincies Overijssel en Drenthe. Vanuit onze zorg voor voldoende water proberen wij met de regeling initiatieven te stimuleren die ook een positief effect hebben op het lokale watersysteem. De derde lijn in het programma is bedoeld om in de eigen organisatie meer bewustwording te creëren klimaatbestendigheid mee te nemen in onze dagelijkse werkzaamheden. Enkele maatregelen die in 2021 worden opgepakt in het programma zijn het organiseren van een Climate Café in de regio met de gemeenten, themasessies over de verbinding van natuur, biodiversiteit, gezondheid aan het thema klimaat en het ontwikkelen van een regionale adaptatiestrategie binnen de eerder genoemde werkregio's.

3.3 Impact Watervisie op het programma

De begroting is afgestemd op de recentelijk vastgestelde Watervisie. Onderwerpen en uitgangspunten van de visie betreffende het watersysteem zijn dan ook terug te vinden in dit hoofdstuk en vinden haar uitwerking binnen voldoende water en schoon water. Enkele aandachtspunten die aan de orde komen zijn:

- ↳ Aansturing vanuit watersysteem is gericht op het huidige voorzieningenniveau en het voortzetten huidige grondgebruik tot 2030. Voor de periode richting 2050 signaleren we

dat voor veenweide en hoge zandgronden het kunnen bedienen van huidige functies kwetsbaar wordt. Hiervoor gaan we in 2021 onderzoek doen naar de mogelijkheden om het peilbeheer te optimaliseren (€45.000) en gaan we de optimalisatiemogelijkheden van de al gerealiseerde waterbergingen onderzoeken in relatie tot de droogte (€ 50.000). In de onderwerpen over GGOR, peilbesluiten, de grondwateragenda en bodemdaling wordt hier nader op ingegaan.

- ↳ Stedelijk gebied is in 2050 ingericht rekening houdend met het toekomstige klimaat. We helpen de gemeenten en bewoners met kennis en expertise hun klimaatplannen te realiseren. De items DPRa, Klimaat actief! en Stedelijk water sluiten hier op aan. Om alle aanvragen en verzoeken af te handelen, worden extra middelen gevraagd (€ 40.000).
- ↳ Naast de verdere invulling van de KRW is er aandacht voor verdergaande verbetering van de regionale waterkwaliteit, ondersteund door metingen, onderzoek naar bronnen, stimuleren duurzaam gebruik (gewasbeschermingsmiddelen). Bij de behandeling van de KRW en Waardevolle Kleine wateren, het voldoen aan waterkwaliteitsdoelstellingen en DAW komt dit aan de orde.
- ↳ Als WDODeLta willen wij ons inzetten op

het uitvoeren van maatregelen op en rond onze assets, die bijdragen aan een betere leefomgeving en welke de biodiversiteit ondersteunt. Dit aandachtspunt komt onder meer terug bij de behandeling van het beheer en onderhoud van de infrastructuur.

- ↳ In 2025 wekken we evenveel energie op als we verbruiken. Daarvoor gaan we in 2021 onderzoek uitvoeren naar het beperken van het energieverbruik in het watersysteem € 40.000.

3.4 Maatregelen voor 'Voldoende water' die we gaan uitvoeren

Voor het jaar 2021 hebben we een aantal speerpunten inclusief bijbehorende maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen zijn tegelijkertijd ook gekoppeld aan de geformuleerde operationele doelen in paragraaf 3.1.

3.4.1 De infrastructuur voldoet aan de kaders van GGOR (A1)

Beheer en onderhoud infrastructuur

Het beheer en onderhoud voeren we uit om onze integrale doelen (voldoende en schoon water) te bereiken, zowel onder normale omstandigheden als onder (extrem) natte en droge omstandigheden (doelen B1 en C1). Deze doelen willen we bereiken met effectief en efficiënt

onderhoud en beheer van de natte infrastructuur. Dit doen we in verbinding met de omgeving. We zijn voortdurend op zoek naar manieren om onze beheer en onderhoudstaken efficiënter uit te voeren. In 2021 gaan we de werkwijzen tussen de drie regio's verder optimaliseren en kijken we kritisch naar de inzet van ons machinepark. Ook wordt bekeken of we in het maaionderhoud verder kunnen optimaliseren. In ons werk proberen we de biodiversiteit te stimuleren door o.a. niet meer te maaien dan noodzakelijk is en zoveel mogelijk rekening te houden met de natuurbeschermingswet. We ambiëren eveneens om daar waar mogelijk maaisel, dat vrijkomt bij het onderhoud, op een duurzame en innovatieve manier te verwerken (doelen M&O).

Om de doelen te bereiken en efficiënt te kunnen maaien is ook de instandhouding van ons watersysteem (profiel legger) essentieel. Dit wordt gerealiseerd door jaarlijks planmatig te baggeren en herstelwerkzaamheden uit te voeren. Om efficiënter en effectiever onze werkzaamheden uit te voeren worden asset-, beheersplannen en uitvoeringsprogramma's geëvalueerd, geoptimaliseerd en daar waar nodig geactualiseerd. Voor de assets (bijv. duikers/ beschoeiing) waar nog geen beheerplan met bijbehorend investeringsplan voor is gemaakt, wordt regulier onderhoud (risico-gestuurd)

uitgevoerd om levensduur te verlengen. Daar waar een renovatie echt gewenst of noodzakelijk is, zijn financiën beschikbaar om deze cruciale werkzaamheden wel uit te kunnen voeren.

Beheer en onderhoud peil regelende kunstwerken

Voor de geautomatiseerde technische objecten in het watersysteem (gemalen en stuwen) is via een systematiek van assetmanagement een prioriteitsvolgorde bepaald. De komende jaren hebben we een flinke inhaalslag te maken. Er zijn meerdere gemalen die een slechte technische staat van onderhoud kennen. Hiermee nemen de risico's op uitval en extra kosten toe. Deze gemalen en stuwen staan de komende jaren op de investeringsplanning voor renovatie en modernisering en zijn ook meegenomen in de begroting 2021. Het plan geautomatiseerde kunstwerken wordt komende jaren geoptimaliseerd door kritisch te blijven kijken naar de te leveren prestaties, in relatie tot de doelen, kosten en risico's. Naast bepaling van de staat van onderhoud, wordt ook het doorslaggevend belang van een asset voor het behalen van de doelen verder verfijnd en gekoppeld aan de GGOR doelen in de operationele peilenkaart. Er is een inhaalslag uitgevoerd met betrekking tot de inspecties van de handbediende objecten (stuwen en inlaten). In 2021 komt een totaaloverzicht

beschikbaar van de onderhoudsstaat van deze peilregelende kunstwerken. Met deze basis wordt ook hier een plan voorbereid om een onderhoudsplanning te maken door te blijven kijken naar de te leveren prestaties, kosten- en risico-ontwikkeling in relatie tot de GGOR doelen. Daar waar een renovatie echt gewenst of noodzakelijk is, zijn financiën beschikbaar om deze cruciale werkzaamheden wel uit te kunnen voeren. Hier zal een afweging gemaakt gaan worden of levensverlengend onderhoud uitgevoerd kan worden en op welke wijze.

Bodemdaling/Veenweidetraject

In de veenweidegebieden is sprake van bodemdaling door veenoxidatie en klink. Deze bodemdaling kan voor WDO Delta leiden tot periodieke aanpassing van gemalen en stuwen en extra kosten voor beheer. Daarnaast kunnen er aanzienlijke extra kosten optreden voor de infrastructuur (wegen, kabels en leidingen, bebouwing) in het gebied. Ook wordt het voor het dagelijks peilbeheer steeds lastiger om aan de afgesproken peilen te voldoen en een juiste afweging te maken tussen de verschillende belangen in het veenweidegebied. Tegelijkertijd zien we dat er landelijk en internationaal steeds meer aandacht is voor de bijdrage van veengebieden aan de uitstoot van broeikasgassen. Dit alles vraagt om een toekomstperspectief voor

deze gebieden. In 2018 heeft het waterschap samen met provincie, gemeenten, gebruikers en bewoners van het gebied de problemen en oplossingsrichtingen in het veengebied in beeld gebracht. Onder andere is een aantal pilots in gang gezet met onderwaterdrainage. In 2019 is gestart met het bestuurlijke- en gebiedsproces om te komen tot daadwerkelijke keuzen per deelgebied. In overeenstemming met het coalitieakkoord wordt hierbij in het IBP samengewerkt met andere overheden. Het samenspel met de provincie en gemeenten is hier, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, belangrijk. In 2021 zal dit leiden tot concrete integrale keuzes voor gebiedsontwikkelingen in het veenweidegebied.

Peilbesluiten

In de provinciale verordening van Overijssel is opgenomen dat het voor het gebied van West-Overijssel (grotendeels veenweide) verplicht is peilbesluiten op te stellen en dat deze elke 10 jaar herzien dienen te worden. Voor deze verplichte herziening is in 2019 door de provincie een vrijstelling verleend met de maximale periode van 5 jaar. Deze zogenaamde verplichte peilbesluiten worden programmatisch geactualiseerd. In 2020 zijn de peilbesluiten van de Boezem van NW-Overijssel en van Kampereilanden opnieuw vastgesteld. Voor 2021 staan de peilbesluiten van Leeuwterveld en de Buitenpolder achter Kuinre

op de rol. In overleg met provincie Overijssel wordt onderzocht of het laten vervallen van de in de verordening opgenomen verplichte herzieningstermijn mogelijk is.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Uitvoeren investeringsprogramma voor renovatie en modernisering van gemalen en stuwen.
- b. Samenwerking met provincie en gemeenten concretiseren van de ontwikkelingsrichting in het veenweidegebied.
- c. Voortzetting van kennisontwikkeling o.a. door het uitvoeren van pilots met onderwaterdrainage.
- d. Actualiseren van peilbesluiten volgens plan, eea afhankelijk van planning en resultaten veenweidetraject.
- e. In gesprek met provincie Overijssel over de in de verordening opgenomen verplichte herzieningstermijn van de peilbesluiten.

3.4.2 Het peilbeheer voldoet in normale omstandigheden (A2)

Toetsingsmethodiek dagelijks peilbeheer

Het GGOR (Gewenst/Gewogen Grond- en

Oppervlaktewater Regime) bestaat uit afspraken met betrekking tot de beoogde grondwaterstanden en de te hanteren oppervlaktewaterpeilen. Deze afspraken vormen de basis voor het dagelijks peilbeheer en bestaan uit bandbreedtes, tussen minimum en maximumpeilen, die zijn vastgelegd op de Operationele Peilenkaart. WDO Delta richt het watersysteem zodanig in en beheert het watersysteem en de waterstanden zodanig dat de functies in het gebied zo goed mogelijk worden bediend, rekening houdend met de overige doelen van het waterschap, waaronder bijvoorbeeld KRW. Allerlei ontwikkelingen, zoals verandering in grondgebruik, klimaatverandering, maaiveld daling of 'slijtage' van het watersysteem, kunnen tot gevolg hebben dat aanpassingen in het watersysteem of het waterbeheer gewenst zijn. Deze complexiteit vraagt om een uniforme en eenduidige toetsingsmethodiek.

In 2020 is gewerkt aan een eenduidige, uniforme toetsingsmethodiek waarmee we aan kunnen geven of aanpassingen aan het watersysteem of -beheer wenselijk zijn vanuit onze GGOR-taak. In 2021 willen we de methodiek bestuurlijk laten vaststellen en gebiedsdekkend toepassen.

Tabel 10 Prestatie-indicator doel: A2. Peilbeheer voldoet aan kaders GGOR

STAP	STREEFWAARDEN					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prestatie-indicator						
De peilen bevinden zich binnen de afgesproken bandbreedte	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- Bestuurlijk vaststellen en gebiedsdekkend toepassen van de toetsingsmethodiek.

3.4.3 Het watersysteem en de functies zijn in balans (A3)

Stedelijk gebied

In de bebouwde omgeving voeren gemeenten diverse projecten uit om de fysieke leefomgeving te verbeteren. Hierbij kan het gaan om de vervanging van een rioolstelsel, de reconstructie van een weg of de integrale herstructurering van een dorp of buurt. WDODelta werkt in de bebouwde omgeving veel samen met gemeenten. Wij zijn zowel in de waterketen als in het watersysteem betrokken bij gemeentelijke plannen en adviseren in het watertoetsproces in de ruimtelijke plannen. Soms is de rol van het waterschap groter en hebben wij een belang bij de uitvoering van een plan. Voor deze plannen moet

WDODelta een zorgvuldige afweging maken welke inzet wordt gedaan. In de afgelopen jaren hebben we in samenwerking met de gemeenten diverse investeringen gepleegd. Ook in 2021 zullen wij in de samenwerking met de gemeenten nieuwe projecten aandragen.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- Wij hebben het waterschapsbelang goed ingebracht in de gemeentelijke plannen.
- Wij verlenen een financiële bijdrage aan gemeentelijke plannen met een waterschapsbelang, bijvoorbeeld om een klimaatbestendig watersysteem te kunnen realiseren.
- We hebben de beleidsnotitie 'Water Raakt!' geactualiseerd.

Landelijk gebied

Natura 2000 (N2000)

WDODelta adviseert de provincies over de uit te voeren hydrologische maatregelen, zodat de gewenste natuur zich in het gebied kan ontwikkelen. Een belangrijke voorwaarde is dat de provincies de financiering verzorgen en tijdig de aanwezige ruimtelijke en juridische belemmeringen hebben opgeheven. We zijn met de provincies in overleg over de uitvoering van de hydrologische maatregelen in N2000-gebieden. Eén van die gebieden betreft N2000-gebied de Weerribben en Wieden, waar een nauwe relatie is met de KRW-opgave. Daarnaast wordt door de provincies, met betrokken partijen, gewerkt aan beleid over drainage en grondwateronttrekkingen in de directe nabijheid van N2000-gebieden. Tot slot is door de PAS aan dit dossier een extra dimensie toegevoegd. Dit wordt vormgegeven door een gebiedsgerichte aanpak. In Overijssel is dit al concreet. In Drenthe wordt dit voorbereid en zal naar verwachting in 2021 gestart kunnen worden.

Gebiedsgerichte aanpak Stikstof

De aanpak voor stikstof (PAS) verloopt via de Gebiedsgerichte Aanpak Stikstof Drenthe en Overijssel, die door deze provincies wordt begeleid. De provincie Overijssel heeft dit inmiddels uitgewerkt en gekozen voor een gebiedstafels (voor WDOdelta Noordwest Overijssel, Salland en de Vecht) waar de problematiek verder wordt uitgewerkt, waarbij dit zoveel mogelijk wordt gecombineerd met andere dossiers. WDOdelta sluit hier zowel bestuurlijk als ambtelijk bij aan. De provincie Drenthe bereidt de gebiedsgerichte aanpak voor.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- Advisering aan de provincie Overijssel over de fosfaatproblematiek in Weerribben en Wieden.
- Deelname aan de Gebiedsgerichte aanpak Stikstof Overijssel (en eventueel Drenthe).
- Deelname aan verschillende werkgroepen, onder andere voor het bepalen van beleid over de aanleg van drainage en grondwateronttrekkingen rondom N2000-gebieden.

3.4.4 De infrastructuur voldoet aan de kaders van NBW (B1) WB21/NBW

WDOdelta heeft de ambitie om het watersysteem in 2027 op orde te hebben. De knelpunten worden opgelost binnen het uitvoeringsprogramma WOM. De opgave betreffende wateroverlast is dynamisch vanwege onder andere klimaatverandering, maaiveldvaling en aanpassingen in het watersysteem. De toetsing wordt daarom regelmatig geactualiseerd en de opgave herzien.

Eind 2020 is het onderzoek naar de overige keringen afgerond en voor het noordelijke deel is in 2021 een actualisatie van de toetsing gereed als input voor het WOM-programma. De resultaten daarvan leiden naar verwachting tot verschuiving en aanscherping van de opgaven. Hiernaast wordt gezocht naar optimalisatiemogelijkheden hoe we geconstateerde knelpunten in de komende periode willen aanpakken.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- Actualiseren van de opgaven door nieuwe toetsingsresultaten voor noord.
- Uitwerken optimalisatiemogelijkheden aanpak knelpunten NBW.
- We gaan in 2021 door met het uitvoeringsprogramma Water-op-Maat om de NBW-opgave tijdig (voor 2027) te realiseren.

Figuur 10: Hoogwater Reest

Tabel 11 Prestatie-indicator doel infrastructuur voldoet aan NBW

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN (hectaren)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Watersysteem voldoet aan NBW-normen	0	33	3	101	259

In tabel 11 zijn de productiegetallen per jaar weergegeven. Op basis van eerdere berekeningen en de in 2017 door het algemeen bestuur vastgestelde normenkaart bedraagt de totale NBW opgave circa 1800 ha (+/-10%). Door actualisatie van de berekeningen zal naar verwachting ook de opgave wijzigen.

3.4.5 De infrastructuur aanpassen om waterbeschikbaarheid te vergroten (C1)

Het anticiperen op (extreem) droge omstandigheden doen we in samenwerking met onze partners binnen ZON, dat staat voor Zoetwatervoorziening Oost Nederland, en is onderdeel van het Deltaprogramma Zoetwater van het Rijk. In 2015 is een bestuursovereenkomst ondertekend tussen het Rijk en medeoverheden in de regio Oost-Nederland over de zoetwatervoorziening. Deze overheden hebben voor de periode 2016 tot 2021 de intentie uitgesproken om een duurzame oplossing na te streven voor het toenemende belang om de beschikbaarheid van zoetwater 'veilig te stellen' in het hogere zandgebied. De benadering van 'water sparen, water aanvoeren, droogte accepteren' wordt nadrukkelijk geïntegreerd in de uitvoeringsprojecten. Ook is er aandacht voor koppeling met de waterkwaliteit die door de droogte eveneens in het gedrang komt. In lijn met het coalitieakkoord nemen we ZON mee als integraal onderdeel van onze projecten. WDO Delta investeert in de betreffende periode volgens afspraak in zogenoemde ZON-maatregelen. Een deel van deze investering wordt gefinancierd

vanuit POP3-middelen en daar bovenop wordt voor de periode 2016-2021 bijgedragen vanuit het Nationaal Deltafonds. Eind 2020 willen we nieuwe afspraken maken met de regio en het Rijk over de invulling van de volgende periode 2022-2027. Naast de uitvoering van de ZON-maatregelen in ons Water-Op-Maat-programma, willen we zoveel mogelijk gebruik maken van initiatieven van derden. In 2021 zal een nieuw bestuursovereenkomst en werkprogramma opgesteld en ondertekend gaan worden voor de periode 2022-2027.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. We nemen voldoende maatregelen voor ZON en zoeken daarbij verbinding met de overige opgaven, zoals KRW, GGOR en NBW/WB21. Deze nemen we mee in de programma's.
- b. We maken nieuwe afspraken met het Rijk en binnen regio Oost over de invulling van ZON voor de periode 2022-2027. Daarvoor stellen we een nieuw bestuursovereenkomst en werkprogramma op.

3.4.6 Het (peil)beheer is gericht op maximale waterbeschikbaarheid bij (dreigende) watertekort situaties (C2)

De droogte van 2018 en 2019 heeft een flinke impact gehad op onze werkzaamheden. Er heeft een evaluatie plaats gevonden van de droogte situatie 2018. Daarin zijn aanbevelingen opgenomen over de communicatie en procesverbeteringen, maar ook om voor een aantal watersystemen nader te analyseren of bepaalde maatregelen wenselijk zijn. Daarnaast worden enkele categorieën van de verdringingsreeks concreter ingevuld. Vanwege ons wateraanvoersysteem hebben we in een belangrijk deel van ons beheergebied de schade als gevolg van droogte weten te beperken. Dit aanvoersysteem bestaat onder andere uit opvoergemalen, met gevolg dat in extreem droge jaren de energierekening aanzienlijk hoger is dan gedurende een normale zomer. Door klimaatverandering zullen deze extremere weersituaties, ook aan de natte kant, vaker voor gaan komen. In de watervisie is aangegeven dat het voorzieningenniveau niet achteruit mag gaan en daarom stijgen de verwachte jaarlijkse energiekosten met de klimaatverandering mee.

Tabel 12 Prestatie-indicator doel infrastructuur aanpassen voor waterbeschikbaarheid

STAP	STREEFWAARDEN					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prestatie-indicator						
Uitvoering ZON-maatregelen conform afspraken periode 2016 – 2021*	65%	100%				

* In 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt voor de periode 2022-2027

Ook moeten de inrichting en het ontwerp van het watersysteem hier lokaal op worden aangepast om te voorkomen dat het onderhoud lokaal zeer intensief wordt en andere belangen (HRW, biodiversiteit) in het gedrang komen. We zijn in gesprek met onze partners over de waterverdeling rondom het IJsselmeergebied. In 2021 gaan we, waar nodig, concrete werkafspraken maken of wijzigen.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. In het kader van de waterverdeling Noord Nederland worden de afspraken rondom de waterverdeling tegen het licht gehouden, waar nodig aangescherpt en vastgelegd in nieuwe overeenkomsten voor Noord Nederland.

3.4.7 Het watersysteem en de functies zijn tijdens droge omstandigheden in balans (C3)

Grondwateragenda

Met de droogte van 2018 en 2019 voelen alle waterbeherende partijen het belang van grondwater als onderdeel van het watersysteem. Daarom heeft de Beleidstafel Droogte aanbevolen invulling te geven aan duurzaam voorraadbeheer van het grondwater. Een initiatief van de gezamenlijke Rijn Oost waterschappen en de

vier Provincies Drenthe, Overijssel, Gelderland en Utrecht. Een belangrijk doel van een gezamenlijk grondwateragenda is het verbinden van de bestaande doelen, programma's en activiteiten van gebruikers en beheerders van grondwater op Rijn-Oost-niveau. Verschillende doelstellingen voor het grondwater zijn in Europees of nationaal beleid vastgelegd en bepalen het vergezicht van 2050. Om deze doelstellingen en onze eigen ambitie om duurzaam voorraadbeheer van grondwater te realiseren, is een doorkijk nodig naar de concrete opgave 2030.

De doelstelling van de grondwateragenda sluit goed aan bij onze Watervisie. Daarin zetten wij het thema grondwater hoog op de agenda. Als waterdeskundige willen wij een actievere rol in het grondwaterbeheer. Het grondwater maakt namelijk een onderdeel uit van het watersysteem. Om dit te bereiken kiezen we voor een gezamenlijke aanpak met alle betrokken overheden in Rijn-Oost. Alle partijen die invloed hebben op het grondwatersysteem in het Drentse deel van ons beheergebied, zijn vertegenwoordigd in het Regionaal Bestuurlijk Overleg (RBO). In het RBO van 25 juni 2020 is een discussienotitie van de grondwateragenda besproken en heeft een bestuurlijke discussie plaatsgevonden over de wijze waarop de partijen binnen het RBO bereid zijn om hun eigen bevoegdheden in te zetten voor de aanpak van de langjarige grondwatervoorraad en de bijdrage die het RBO hieraan kan leveren.

Hierbij is ook besproken om onderdelen uit de grondwateragenda te koppelen aan de besluitvorming over de 2e fase ZON. Een nadere uitwerking hiervan vindt plaats in de tweede helft van 2021.

Drinkwaterdossier

De drinkwatervoorziening staat onder druk. Als gevolg van droge zomers en bovendien een trend in een toename in de watervraag geeft dat er naar oplossingen gezocht moet worden voor korte, middellange en lange termijn voor de drinkwatervoorziening. In 2020 zijn verkenningen uitgevoerd en in 2021 zal verder gezocht worden naar de benutting van een vergunningsruimte en er wordt in samenwerking met provincies, drinkwaterbedrijven en andere waterschappen nagedacht over oplossingsmogelijkheden voor de toekomst. Als WDO Delta zetten we hierbij in op de verbinding met de grondwateragenda en ZON om toekomstbestendige winningen te realiseren.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Onderdelen uit grondwateragenda uitwerken en koppelen aan ZON.
- b. Deelname aan de gezamenlijke zoektocht naar toekomstbestendige drinkwaterwinningen.

3.5 Doelen voor ‘Schoon water’ die we willen bereiken

De doelen van Schoon water vallen uiteen binnen dit programma (watersysteem) en gedeeltelijk binnen het programma waterketen. Voor watersysteem is het strategisch doel D: wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater van belang. Daarnaast zijn de operationele doelen D2, D3 en D4 van voor dit programma essentieel. De overige doelen vallen binnen het programma waterketen.

Toelichting strategische doelen en operationele doelen voor het programma Watersysteem (schoon water Strategisch Doel D en operationele doelen D2, D3, D4)

STRATEGISCH DOEL D:

Wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater

Binnen het beheergebied van WDO Delta zijn verschillende oppervlaktewateren, namelijk de KRW wateren, WKW wateren en het overig water. WDO Delta streeft naar een goede waterkwaliteit, passend bij de functie van het oppervlaktewater, voor al haar wateren. Met optimalisaties aan onze waterketen assets kan WDO Delta een bijdrage leveren aan het behalen van de goede waterkwaliteit.

Operationeel doel D2, De KRW waterlichamen en de WKW wateren voldoen aan de vastgestelde KRW / WKW doelstellingen

De KRW is een Europese richtlijn en heeft tot doel te komen tot een ecologisch gezond watersysteem met een goede waterkwaliteit. Voor de belangrijkste waterlichamen zijn doelen, maatregelen en gegevens over de chemische en ecologische kwaliteit van het waterlichaam opgenomen. In het landelijke Stroomgebiedsbeheerplan zijn deze KRW-opgaven vastgelegd. De KRW-opgave bestaat uit een maatregelpakket, waarmee verwacht wordt de vastgestelde doelen te behalen. Deze maatregelen dienen voor 2027 uitgevoerd te zijn. Voor de bescherming van de waardevolle kleine wateren (WKW), is er voor de ecologisch belangrijke wateren van geringe omvang provinciaal beleid opgesteld.

Operationeel doel D3, Alle wateren voldoen aan de daar geldende waterkwaliteitsdoelstellingen

Een goede waterkwaliteit is essentieel voor een gezond watersysteem. Dit geldt niet alleen voor de KRW-waterlichamen of de Waardevolle Kleine Wateren, maar voor alle wateren. De belangrijkste chemische bedreigingen voor de waterkwaliteit zijn nutriënten, zware metalen, ammonium gewasbeschermingsmiddelen, PAK's en opkomende stoffen. Als doelstelling voor de korte termijn geldt 'geen verslechtering' als uitgangspunt, terwijl op de langere termijn (2027 en verder) gestreefd

wordt naar de klasse 'goed'.

Operationeel doel D4, Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van het watersysteem

Er zijn grenzen aan de belastbaarheid van ons watersysteem. Door vroegtijdig in plan- of beleidsprocessen van derden betrokken te zijn zien we er op toe dat de belastbaarheid en de belasting van het systeem zoveel mogelijk in balans blijft. Daarnaast zijn we in gesprek met de gebruikers/lozers over maatregelen die de belasting op het watersysteem verkleinen. Het betreft hier voornamelijk diffuse bronnen, zoals nutriënten of gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw, maar ook puntlozingen zoals riooloverstorten.

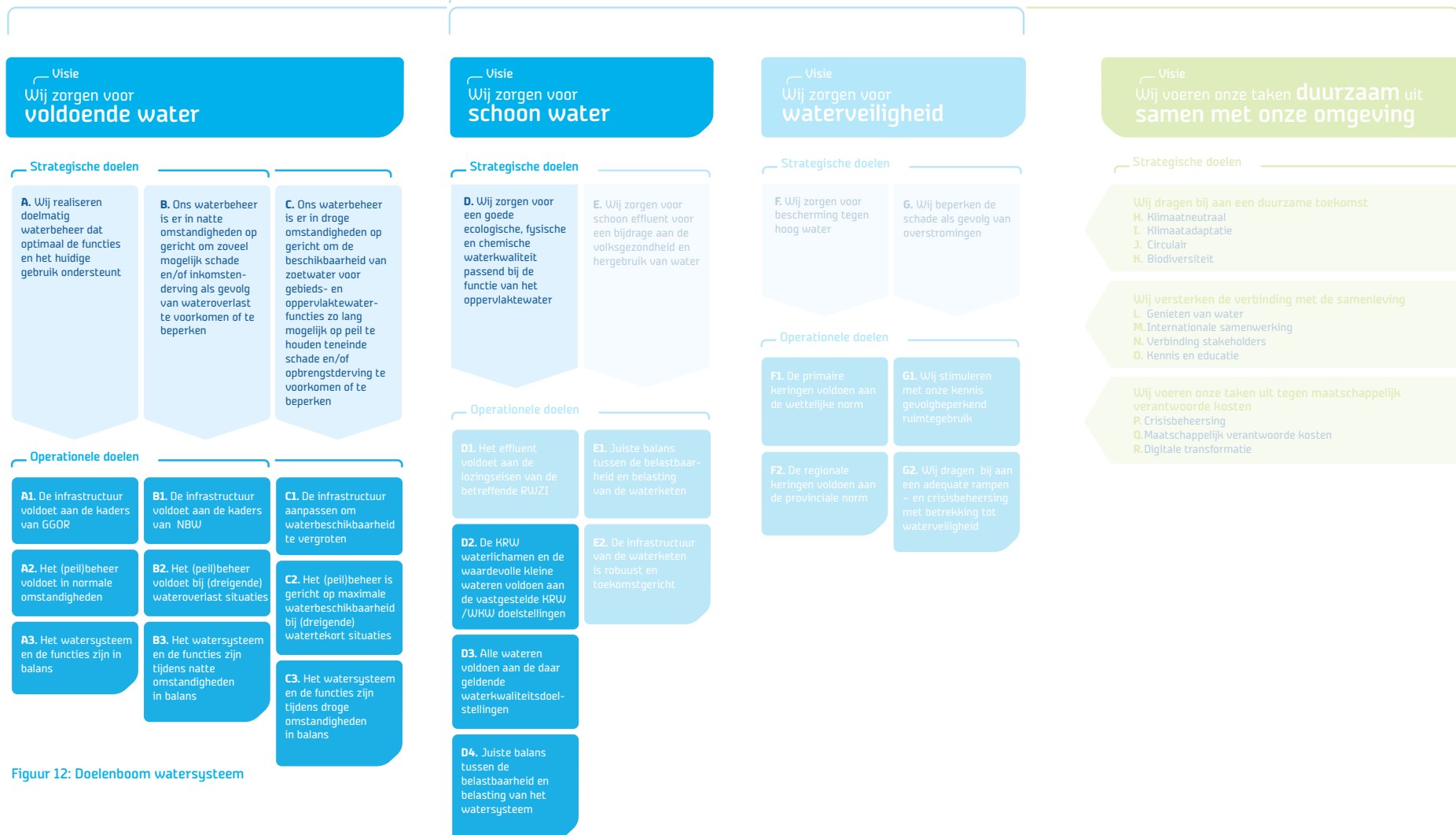

Figuur 11: Wasplaats voor werktuigen die in aanraking zijn geweest met gewasbeschermingsmiddelen

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en veilig kunnen leven, wonen en werken.

Figuur 12: Doelenboom watersysteem

3.6 Maatregelen voor ‘Schoon water’ die we gaan uitvoeren

Voor het jaar 2021 hebben we een aantal speerpunten inclusief bijbehorende maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen zijn tegelijkertijd ook weer gekoppeld aan de geformuleerde operationele doelen in paragraaf 3.5.

3.6.1 De Kader Richtlijn Water (KRW) waterlichamen en de Waardevolle Kleine Wateren (WKW) voldoen aan de vastgestelde doelstellingen (D2)

De KRW heeft tot doel om te komen tot een ecologisch gezond watersysteem met een goede waterkwaliteit. Hiervoor zijn voor alle KRW-waterlichamen factsheets opgesteld waarin doelen, maatregelen en gegevens over de chemische en ecologische kwaliteit van het waterlichaam zijn opgenomen. In het landelijke Stroomgebiedsbeheerplan zijn deze factsheets/ KRW-opgaven vastgelegd. Onze opgaven voor de 2e KRW-planperiode (2016-2021) zijn ook opgenomen in het huidige Waterbeheerplan. Iedere

6 jaar worden deze opgaven geactualiseerd. Ook in 2021 is deze actualisatie weer aan de orde. De KRW-factsheets voor de 3e planperiode worden in 2021 ter inzage gelegd en zowel provinciaal als landelijk vastgesteld. WDDelta zal deze opnemen in het WBP. Het concept maatregelenpakket voor de derde periode is in september (2020) door het dagelijks bestuur goedgekeurd. Dit maatregelenpakket zal de komende jaren (uiterlijk 2027) worden uitgevoerd.

Doelen en waterkwaliteit overige wateren

De KRW vraagt niet alleen om ecologisch gezonde wateren en een goede chemische waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen, maar ook in de (zogenaamde) overige wateren. Doelen en eventuele maatregelen voor deze wateren zijn nog niet geconcretiseerd. Wel wordt ingezet op een actief “stand still” beleid en gaan we in 2021 onderzoeken hoe we de actuele situatie in beeld brengen.

Het provinciale beleid Waardevolle kleine wateren (WKW) is in het leven geroepen, omdat de KRW heel veel aandacht kreeg en ecologisch gezien

bijzondere wateren hier vanwege de geringe omvang buiten vielen. Het beleid WKW geeft deze wateren een beschermingsstatus en geeft daarnaast de mogelijkheid om eventuele knelpunten aan te pakken. De provincies zijn verantwoordelijk voor het op te stellen WKW-beleid en geven daar in samenwerking met de waterschappen invulling aan. In 2021 dragen wij op initiatief van de provincies bij aan het in beeld brengen van hoe aan dat beleid invulling kan worden gegeven.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- We gaan in 2021 door met het uitvoeringsprogramma WOM, waarin we volgens planning KRW-maatregelen uitvoeren. Het behalen van onze doelen vergt wel een constante en substantiële inspanning.
- We geven invulling aan het onderzoek naar de situatie in de “overige wateren”.
- Bijdragen aan het invulling geven aan het provinciale beleid Waardevolle Kleine Wateren.

Tabel 13 Prestatie-indicator doel: D2. KRW-waterlichamen voldoen aan de vastgestelde doelstellingen

STAP Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN				
	2020	2021	2022	2023	2024
Uitgevoerde KRW-maatregelen:					
Aanleg natuurvriendelijke oevers	10	9	11	0	9
Aanleg vispassages (aantal km)	3	7	9	0	3

3.6.2 Alle wateren voldoen aan de daar geldende kwaliteitsdoelstellingen (D3)

Een goede waterkwaliteit is essentieel voor een gezond watersysteem. De belangrijkste chemische bedreigingen voor de waterkwaliteit zijn nutriënten, zware metalen, ammonium gewasbeschermingsmiddelen, PAK's en opkomende stoffen. Voor nutriënten zijn de opgave, de bronnen en de mogelijke maatregelen in beeld gebracht. Deze maatregelen zijn in 2020 geconcretiseerd en worden in het KRW-maatregelenpakket meegenomen. Deels zijn dit maatregelen die WDDelta zelf (kan) nemen en deels zijn dit maatregelen die door een andere partij (bijvoorbeeld landbouw in DAW) worden genomen. Maatregelen die we zelf kunnen nemen betreffen vooral maatregelen op rwzi's in ons gebied (o.a. Echten, Beilen) waar het treffen van maatregelen voor het terugbrengen van de fosfaat effectief is. De rwzi Raalte heeft de afgelopen jaren, mede door de droge zomers, volstaan maar hier moeten we wel de vinger aan de pols houden. De KRW vraagt niet alleen om ecologisch gezonde wateren en een goede chemische waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen, maar ook in de (zogenaamde) overige wateren. De provincie en de Rijn-Oost waterschappen (WBP) hebben de wettelijke KRW-normen voor metalen,

PAK, gewasbeschermingsmiddelen e.d. expliciet ook van toepassing verklaard op alle overige wateren. Dit biedt een stevig juridische kader voor vergunningverlening.

In 2020 heeft het bestuur, in afstemming met de provincies en overige waterschappen, ook doelen vastgesteld voor de fysisch chemische waterkwaliteit waaronder de nutriënten. Op korte termijn geldt 'geen verslechtering' als uitgangspunt, terwijl op de langere termijn (2027 en verder) gestreefd wordt naar de klasse goed. Hiervoor zijn geen aanvullende maatregelen voorzien, omdat verwacht wordt dat kan worden volstaan met autonoom (mest)beleid. Er wordt wel vanaf 2021 een aanvullend meetnet ingericht om de ontwikkelingen te kunnen volgen.

De gewasbeschermingsmiddelen vertonen vooral in de overige wateren normoverschrijdingen. Hiervoor zetten we in op monitoring, bewustwording en toezicht. Ook binnen het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) kunnen de komende jaren nog stappen gezet worden die bijdragen aan een betere waterkwaliteit. Naast inzet op realisatie van wasplaatsen voor landbouwspruitmachines zetten we in op andere maatregelen die bijdragen aan een verdere reductie

van de emissie van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater (o.a. bufferzones). Daarnaast participeren wij in het Bestuurlijk Overleg Gewasbeschermingsmiddelen in Drenthe/Overijssel. In een gezamenlijk proces onder leiding van de provincie Drenthe wordt in 2021 een pilot duurzame bollenteelt in Drenthe opgezet. In de pilot wordt geëxperimenteerd met een nieuwe manier van duurzame teelt van lelies in Drenthe. De pilot komt voort uit het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 van het Ministerie van LNV.

Voor opkomende niet genormeerde stoffen zijn er geen waterkwaliteitsdoelen beschikbaar en ligt er geen concrete opgave. In onze aanpak sluiten wij aan op de landelijke Delta-aanpak, waaronder de Ketenaanpak Medicijnresten uit Water. Uit onze eerste onderzoeken naar de risico's voor de ecologische waterkwaliteit en de drinkwatervoorziening volgt dat de problematiek binnen ons eigen beheergebied voornamelijk zeer beperkt lijkt. In de Watervisie is opgenomen dat we ons onderzoek naar de risico's voor het watersysteem voortzetten, we voorkeur hebben voor bronaanpak en ons inzetten voor de ontwikkeling van nieuwe, duurzamere of goedkopere zuiveringstechnieken. De benadering

kent hiermee een strategische (landelijke lijn), met onder andere deelname aan STOWA-programma's, een tactische (regionale speerpunten, zoals aanpak medicijnresten) en een operationele (lokale oplossingen) kant.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. We richten een meetnet in om de toestand en ontwikkelingen in het overige water in beeld te brengen.
- b. We zetten het onderzoek naar de risico's van opkomende stoffen voor het watersysteem voort, mede afhankelijk van het beschikbaar komen van nieuwe onderzoeksmethoden.
- c. We participeren in een pilot voor duurzame bollenteelt dat in Drenthe wordt opgezet onder leiding van de provincie Drenthe.
- d. We gaan actief op zoek naar de mogelijkheid om met een pilot bij te dragen aan onderzoek naar duurzame verwijderingstechnieken voor opkomende stoffen, zo mogelijk in combinatie met onze KRW-opgave voor nutriënten op rwzi's.

3.6.3 Juiste balans tussen de belastbaarheid en de belasting van het watersysteem (D4)

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

LTO Nederland heeft in 2013 het initiatief genomen voor een Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) waarmee de agrarische sector wil bijdragen aan een betere waterkwaliteit (KRW-doelen) en waterkwantiteit. Wij werken daarbij nauw samen met LTO, geheel in de lijn van ons coalitieakkoord. Het programma bestaat uit maatregelen in de bedrijfsvoering die bijvoorbeeld moeten leiden tot een duurzamer gebruik van de bodem, efficiënt gebruik van water en minder uitstoot van ongewenste stoffen in het grond- en oppervlaktewater.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft hiervoor landelijk € 350 mln. beschikbaar gesteld en dat geld is binnen de provincies verdeeld via bestuursovereenkomsten tussen de provincies en de waterschappen. In het regeerakkoord is zorg uitgesproken over de brede implementatie van DAW en of daarmee het behalen van de KRW-doelen wel voldoende snel van de grond komt. Daarom is de "DAW impuls" gestart met het doel gericht te programmeren, uitgaande van specifieke knelpunten. Het terugdringen van

nutriënten en bestrijdingsmiddelen vormt daarbij een belangrijk doel.

Bij de uitvoering van de DAW maatregelen is LTO de trekkende partij. Onze rol is het uitdragen van kennis, het verlenen van cofinanciering en het beoordelen van de te programmeren maatregelen. Inmiddels is in Drenthe een unieke samenwerking ontstaan tussen LTO en Agrarische Natuur Drenthe (AND) zodat erfbezoeken en maatregelenpakketten beter afgestemd worden. Een dergelijke samenwerking biedt ook perspectieven voor Overijssel.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. We werken samen, onder andere met LTO, in DAW-projecten, die de waterkwaliteit gunstig beïnvloeden.

3.7 Kosten die we verwachten te maken

In tabel 14 zijn de lasten opgenomen die aan het programma watersysteem verbonden zijn.

Tabel 14 Exploitatie programma Watersysteem

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Personeelslasten	17.803	17.663	17.890	18.232	16.244	17.055
Goederen en diensten	19.268	19.431	19.506	19.493	15.673	17.973
Kapitaallasten	12.590	13.705	15.503	16.467	12.000	12.388
Onvoorzien en dotaties	115	115	115	115	0	115
Inkomsten	-2.275	-1.977	-1.878	-1.709	-1.548	-786
TOTAAL PROGRAMMALASTEN	47.501	48.937	51.136	52.598	42.369	46.745

Tabel 15 Mijlpalenplanning

In tabel 15 wordt melding gemaakt van de aantal in 2021 aan te vragen en op te leveren projecten (kredieten). Ook is de impact op de totale bruto krediet omvang vermeld (uitgedrukt in een percentage).

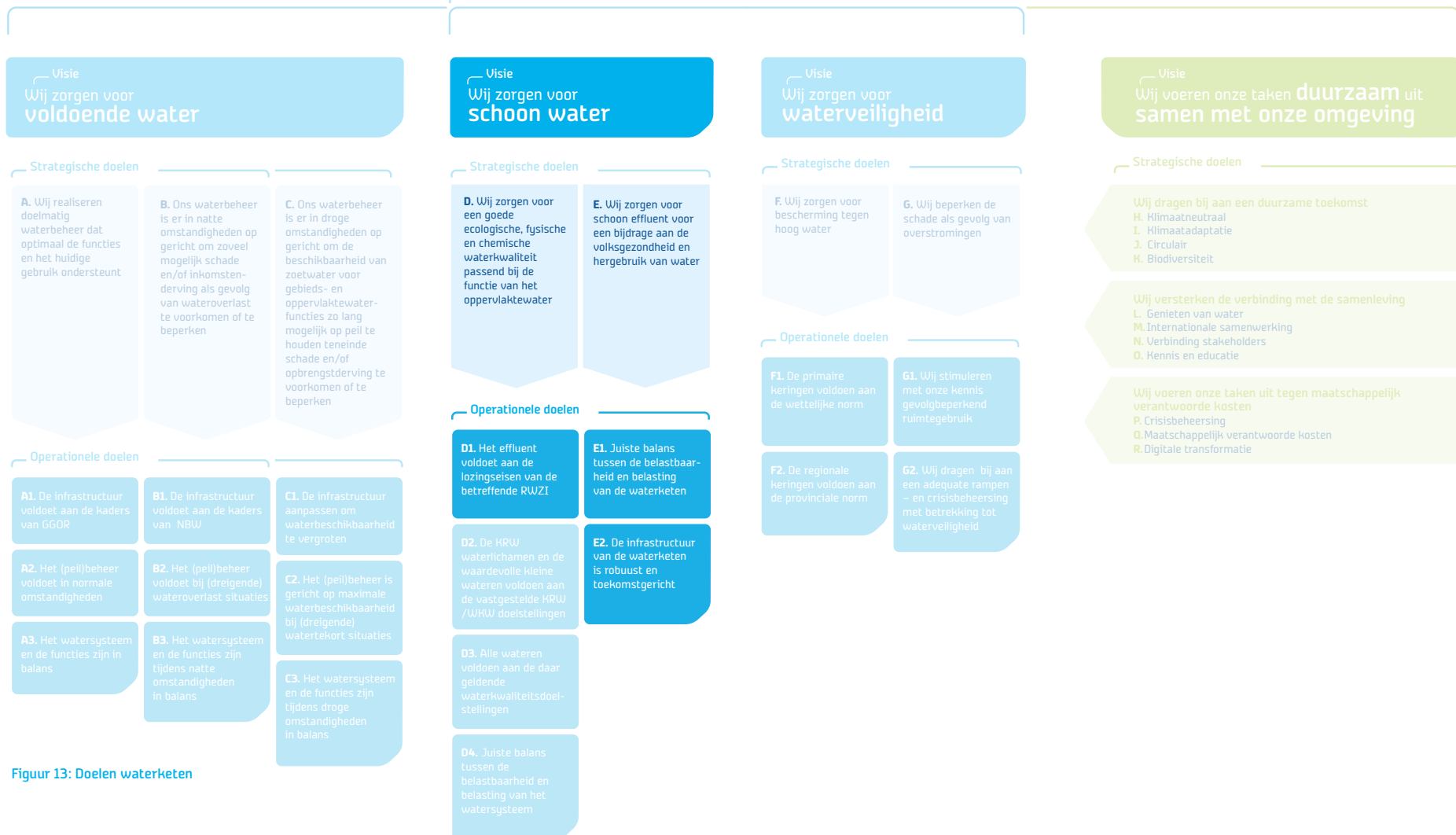
Mijlpalen	Te verwachten gereed meldingen		Te verwachten aanvragen van investeringen die starten	
	Aantal gereed te melden objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021	Aantal aan te vragen objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021
Rubriek				
Water op maat (WOM) planuitwerking	1	0,2%	7	1,6%
Water op maat (WOM) realisatie	8	14,7%	7	12,6%
Water op maat (WOM) projecten derden	-	-	1	2,3%
Overige watersysteem projecten	3	1,8%	6	1,2%
Gemalen Specials	2	9,6%	7	1,8%
Gemalen en stuwen	23	20,1%	22	7,9%
Baggeren	0	-	1	0,7%
Bijdragen	8	4,3%	4	1,2%
Overig	1	2,1%	2	1,0%
Opheffen knelpunten waterbeheer stedelijk en landelijk	4	2,0%	3	0,5%
Waterschapszorg	-	-	1	2,4%
Vismigratieprogramma	3	2,5%	1	0,5%
Informatievoorziening watersystemen	2	0,6%	3	0,3%
Materieel	1	1,9%	1	0,7%
Facilitair	3	1,1%	2	0,2%
TOTAAL	59	60,7%	68	34,9%

4. Waterketen

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en veilig kunnen leven, wonen en werken.

Figuur 13: Doelen waterketen

4.1 Doelen die we willen bereiken

Voor het programma waterketen werken we aan verschillende strategische- en operationele doelen voor de komende jaren. In figuur 13 is de doelenboom voor Schoon Water visueel weergegeven. Deze doelenboom vindt haar uitwerking voor het grootste gedeelte binnen het programma waterketen en programma watersysteem en voor een klein gedeelte binnen het programma M&O.

In hoofdstuk 6 (Maatschappij en Organisatie) komen de activiteiten en maatregelen vanuit de waterketen aan de orde die bijdragen aan het strategische doel: Wij dragen bij aan een duurzame toekomst. In dit hoofdstuk worden de activiteiten en maatregelen die bijdragen aan de strategische doelen D (Wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater) en E (Wij zorgen voor schoon effluent voor een bijdrage aan de volksgezondheid en hergebruik van water) gepresenteerd.

De waterketen bestaat uit het geheel van drinkwaterwinning, -productie en -levering en het inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater. De drinkwaterbedrijven verzorgen de drinkwaterproductie en de distributie. De gemeenten zorgen via de rioolstelsels voor het inzamelen en het transport van

afvalwater en een deel van het regenwater. Het afvalwater en het ingezamelde regenwater wordt door WDO Delta getransporteerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en wordt daar gezuiverd. De riolering en de rwzi's vormen samen de afvalwaterketen.

Toelichting strategische doelen en operationele doelen voor het programma waterketen

STRATEGISCH DOEL D:

Wij zorgen voor een goede ecologische, fysische en chemische waterkwaliteit passend bij de functie van het oppervlaktewater

Binnen het beheergebied van WDO Delta zijn verschillende oppervlaktewateren, namelijk de KRW wateren, WKW wateren en het overig water (zie hiervoor ook hoofdstuk 3 Watersysteem). WDO Delta streeft naar een goede waterkwaliteit, passend bij de functie van het oppervlaktewater, voor al haar wateren. Met optimalisaties aan onze waterketen assets kan WDO Delta een bijdrage leveren aan het behalen van de goede waterkwaliteit. Voor het programma waterketen is het operationele doel (D1) het effluent voldoet aan de lozingseisen van de betreffende rwzi's relevant, de overige operationele doelen vallen binnen het programma watersysteem.

D1. Het effluent voldoet aan de lozingseisen van de betreffende rwzi

Het activiteitenbesluit geeft standaardnormen voor stikstof en fosfaat in het effluent van rwzi's. Het is mogelijk om voor stikstof en fosfaat af te wijken van het activiteitenbesluit via maatwerkvoorschriften per rwzi. Hierbij is de kwetsbaarheid van het ontvangende oppervlaktewater bepalend voor de normen en/of streefwaarden. WDO Delta kent een effectgericht beleid met normen en/of streefwaarden die strenger zijn dan de standaardnormen waar nodig (Bijvoorbeeld de rwzi's Steenwijk, Vollenhove) en ruimere normen waar mogelijk (rwzi Zwolle).

STRATEGISCH DOEL E:

Wij zorgen voor schoon effluent voor een bijdrage aan de volksgezondheid en hergebruik van water

Door te zorgen voor schoon effluent leveren we een bijdrage aan de volksgezondheid, ook wordt het effluent hergebruikt. Dat gebeurt nu al doordat het opnieuw gebruikt wordt in ons watersysteem. In de toekomst kunnen wellicht andere toepassingen voor ons effluent worden gevonden. Dit strategische doel is onderverdeeld in 'juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen' en de 'infrastructuur van de

waterketen is robuust en toekomstgericht'. Hoe we deze doelen willen halen is hieronder verder uitgewerkt.

E1. Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen

De juiste balans tussen belastbaarheid en belasting creëren we door: actief in contact met partners te zijn in de waterketen (provincie, gemeenten, bedrijven, zorgsector) en door het samenwerkingsverband RIVUS / Fluvius. Hierdoor moet uiteindelijk de belasting van de verontreinigde stoffen op het oppervlaktewater verminderd worden.

E2. De infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht

De infrastructuur van onze waterketen moet robuust zijn. Hiermee ambiëren we dat de assets optimaal presteren binnen het afwegingskader kosten, prestaties en risico's. Tegelijkertijd is het ook van belang dat de infrastructuur van de waterketen toekomstgericht is, dit doen we door actief de ontwikkelingen te volgen en daarop te acteren. Binnen de levenscyclus van onze assets hebben we dan ook oog voor deze ontwikkelingen (intern en extern) binnen de waterketen. Door een robuuste en toekomstgerichte waterketen zorgen we ervoor dat assets gedurende hun gehele levenscyclus maximaal waarde creëren. De ISO norm 55000 geeft ons handvaten voor de transitie naar een assetmanagementorganisatie. Op deze route werken we onder meer aan het

inrichten van assetmanagementprocessen en het assetmanagementsysteem.

4.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren

Binnen het programma Waterketen voeren wij in zijn voor het jaar 2021 de volgende belangrijke opgaves:

Sliblijn Echten

Binnen de waterketen is de realisatie van de Sliblijn Echten een beeldbepalend project. In 2020 heeft het algemeen bestuur onder voorwaarden besloten tot de herbouw van de slibgistingsinstallatie volgens de variant Echten Groengas+ en Circulair. Als uit nader onderzoek en na instemming van het algemeen bestuur blijkt dat de risico's voor CO₂ afvang aanvaardbaar zijn, wordt de sliblijn als volgt herbouwd:

1. het bij de gisting ontstane biogas wordt omgezet naar Groengas en wordt vervolgens geleverd aan het aardgasnet.
2. de gisting wordt duurzaam opgewarmd door middel van aquathermie en
3. het zuivere CO₂-gas dat ontstaat bij de productie van Groengas wordt afgevangen zodat dit kan worden hergebruikt.

In het eerste kwartaal van 2021 zal bij het algemeen bestuur worden teruggekomen op de voorwaarden die in de motie "Sturen op onzekerheden rwzi Echten" worden genoemd. Ook zal dan een keuze gemaakt moeten worden

in de wijze van beheer en onderhoud van de drie bovengenoemde nieuwe installatie onderdelen (in eigen beheer, uitbesteden aan de markt of een hybride vorm). Na een definitief besluit van het algemeen bestuur, zal in 2021 gestart worden met de aanbesteding voor de herbouw van de slibgisting Echten.

Figuur 14: Sliblijn Echten

Innovatieve technieken

De afgelopen jaren zijn verschillende innovatieve technieken binnen de waterketen verkend. Dat zetten we voort in 2021. Zo willen we, bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021, inzetten op een pilotinstallatie voor de terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen. Hiermee dragen we bij aan het doel om grondstoffen terug te winnen uit afvalwater en circulair te gebruiken. Daarnaast wordt bij de rwzi Zwolle gemeten hoeveel lachgas vrijkomt, dit onderzoek is ingebed in de Community of Practice Broeikasgassen. Een ander voorbeeld is het besluit van het dagelijks bestuur om onder voorwaarden de warmte van het effluent van rwzi Deventer beschikbaar te stellen voor de verwarming van woningen in de wijk Zandweerd in Deventer. Het verkennen en eventueel

in praktijk brengen van innovatieve technieken draagt bij aan kennisontwikkeling, zowel binnen als buiten WDOdelta.

Figuur 15: ontwaterd slib als groeimedium voor planten

Figuur 16: Nieuwe leiding segment

Assetmanagement waterketen

Binnen het programma M&O wordt ingegaan op de integrale, organisatiebrede aanpak van

assetmanagement. De ontwikkelingen bij Waterketen zullen onderdeel worden van deze organisatiebrede aanpak. Dit betekent dat in het eerste kwartaal van 2022 het strategisch assetmanagement plan waterketen wordt verwacht. Hieraan voorafgaand zullen de tactische assetmanagementplannen voor onze assetgroepen rwzi's en transportgemalen zullen in 2021 gereed zijn. Het assetplan voor slibvergistings- en ontwateringsinstallaties zal in 2022 gereed zijn.

4.3 Impact Watervisie op het programma

De begroting is afgestemd op de recent vastgestelde Watervisie. Onderwerpen en uitgangspunten van de visie betreffende de waterketen zijn terug te vinden in deze begroting. Echter niet alle voorgenomen maatregelen uit de watervisie zullen al in 2021 starten. Enkele aandachtspunten die aan de orde komen:

- ↳ We werken actief samen met de gemeenten om regenwater af te koppelen van het riool, dit wordt opgepakt in de jaarlijkse OAS-en.
- ↳ We gaan de samenwerking met grote lozers versterken, dit doen we door te starten met actief accountmanagement met oog voor goede samenwerking met grote bedrijven. In 2021 zullen we accountmanagement met de grote lozers binnen ons beheergebied intensiveren. Dit betekent dat we de afvalwaterstromen beter in beeld gaan brengen, hiertoe is extra onderzoek nodig (€60.000).

- ↳ We blijven participeren in de landelijke Energie- en Grondstoffenfabriek en in diverse STOWA onderzoeken. Dit doen we o.a. door in 2021 (bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021) te starten met de realisatie van een pilotinstallatie voor de terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen.
- ↳ In 2021 starten we met de verkenning van de broeikasgasopgave en het verrichten van metingen aan broeikasgasemissies in de waterketen en het verder onderzoeken en uitwerken van mogelijkheden en de potentie voor de RWZI als energie-hub (€ 140.000).

4.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren

Voor het jaar 2021 hebben we een aantal speerpunten inclusief bijbehorende maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen zijn tegelijkertijd ook weer gekoppeld aan de geformuleerde operationele doelen in paragraaf 4.1. te realiseren en vormen de kapstok van dit hoofdstuk.

4.4.1 Het effluent voldoet aan de lozings-eisen van de betreffende rwzi (D1) Nutriënten

De oppervlaktewaterkwaliteitsdoelen zijn bepalend voor de te behalen effluentkwaliteit van de rwzi's. De benodigde effluentkwaliteit hangt enerzijds af van de grootte van de rwzi en anderzijds van de functie, de kwaliteit en de omvang van het oppervlaktewater waarop het effluent (gezuiverde afvalwater) wordt geloosd. Het activiteitenbesluit geeft standaardnormen voor stikstof en fosfaat in

het effluent van rwzi's. Het is mogelijk om voor stikstof en fosfaat af te wijken van het activiteitenbesluit via maatwerkvoorschriften per rwzi. Om voor te sorteren op mogelijke aanscherping van de lozingseisen voor nutriënten als gevolg van aanvullende KRW maatregelen verkennen we in 2021 nieuwe technieken om verdergaande verwijdering van nutriënten mogelijk te maken.

Opkomende stoffen

De laatste jaren treffen we steeds meer 'nieuwe' microverontreinigingen aan in ons watersysteem, de zogenaamde opkomende stoffen. Denk hierbij aan medicijnresten en stoffen als PFAS die uit alledaagse consumentenproducten vrijkomen. Hoewel het veelal om lage concentraties gaat en er geen lozingseisen bestaan voor deze stoffen, vormt de grote verscheidenheid en de stapeling aan stoffen een bron van zorg voor het duurzaam gebruik van ons watersysteem. Binnen WDODelta hebben de nutriënten uit het effluent op dit moment meer negatief effect op de (ecologische) waterkwaliteit dan de opkomende stoffen, maar in de toekomst kan dit veranderen. Daarom loopt

momenteel een verkenning naar aanvullende zuiveringsstappen op de rwzi's waarbij zowel nutriënten als opkomende stoffen verwijderd kunnen worden. Bij goede resultaten is er de mogelijkheid om te starten met een pilotinstallatie op een van onze rwzi's.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Regulier beheer en onderhoud van waterketen assets volgens de sturingsfilosofie rwzi's en risicogestuurd onderhoud.
- b. Vervangingsinvesteringen conform assetmanagement methodiek.
- c. Het besluit van het algemeen bestuur over de strategie van nieuwe stoffen uit 2020 is vertaald in een uitvoeringsagenda en naar de investerings- en exploitatiebegroting van programma waterketen.
- d. Verkenning technieken verdergaande verwijdering nutriënten in combinatie met verwijdering opkomende stoffen op rwzi's.

4.4.2 Juiste balans tussen de belastbaarheid en belasting van de waterketen (E1)

Samenwerking met gemeenten

Het Bestuursakkoord Water loopt af en de gestelde doelen zijn behaald. Tijd om binnen de samenwerkingsverbanden RIVUS en Fluvius nieuwe doelen af te spreken voor de gezamenlijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie. Naast de samenwerking in RIVUS en Fluvius zal ook in 2021 een aantal Optimalisatie Afvalwatersysteem Studies (OAS-en) worden uitgevoerd. OAS-en zijn het middel om samen met de gemeenten te komen tot afstemming van investeringen en het optimaliseren van het functioneren (het beheer). Daarbij is aandacht voor emissie (waterkwaliteit), kosten, duurzaamheid en knelpunten. Voor OAS-en zijn beperkte investeringen opgenomen in de meerjarenbegroting om te kunnen bijdragen in de investeringen van de gemeenten. Hiermee worden investeringen in rwzi's voorkomen. De gemalen, transportleidingen en zuiveringen moeten voldoende capaciteit hebben om al het rioolwater dat gemeenten aanbieden te verwerken. Aan tenminste 99% van de met de gemeenten vastgestelde afnameovereenkomsten moet worden voldaan. Indien hier niet aan

Tabel 16 Prestatie-indicator doel rwzi's voldoen aan de lozingseisen

Prestatie-indicator rwzi's*	STREEFWAARDEN				
	2020	2021	2022	2023	2024
De rwzi's voldoen aan de lozingseisen	>99%	>99%	>99%	>99%	>99%

*Bron: Begroting 2020: gewenst nalevingspercentage. Dit gewenste nalevingspercentage is het gemiddelde van al onze rwzi's.

voldaan kan worden zal een integrale afweging worden gemaakt, waarbij waterkwaliteit, technische levensduur van de installaties en kosten belangrijke criteria zijn. In voorkomende gevallen wordt in overleg met de emissiebeheerder en de betrokken gemeente bepaald of de afnameovereenkomst tijdelijk en met redenen omkleed naar beneden wordt bijgesteld.

Samenwerking met grote lozers

Toenemende economische bedrijvigheid leidt tot meer afvalwater. Het afvalwater van (grote) bedrijven kan een grote impact hebben op het zuiveringsrendement, de energiebalans van een rwzi en op het kostenniveau voor de overige lozers (inwoners en bedrijven). Ook kan het afvalwater van bedrijven een bron zijn van grondstoffen. Samen met bedrijven kunnen we onderzoeken hoe de waterketen het meest optimaal functioneert, met als uiteindelijk doel bescherming van de

oppervlaktewaterkwaliteit en beheersing van de ontwikkeling van de zuiveringsheffing. Daarom starten we in 2021 met actief accountmanagement richting (nieuwe) grote bedrijven binnen ons beheergebied.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Uitvoering OAS-studies (Deventer, Meppel en Dieverbrug).
- b. Actief accountmanagement met oog voor goede samenwerking in kader van het afvalwater van grote bedrijven.
- c. Invulling geven aan vernieuwde samenwerking met RIVUS en Fluvius nu voldaan is aan de afspraken uit het Bestuursakkoord Water.

4.4.3 De infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht (E2)

Robuust

Om te komen tot een robuust afvalwatersysteem willen we dat er een optimale balans is tussen de prestaties die de assets leveren en de bijbehorende kosten en risico's. De implementatie van assetmanagement draagt hier aan bij. Voor de doorontwikkeling van assetmanagement zijn goede en toegankelijke gegevens nodig, binnen het project 'Gegevens Waterketen op orde' wordt hier deels invulling aan gegeven. Besluitvorming voor nieuwe en verbeterde functionaliteiten voor het inwinnen, verwerken, beheren en ontsluiten van gegevens voor de doelen in de Waterketen wordt op basis van business cases gedaan. Naar aanleiding van een uitgevoerde nulmeting van de informatieveiligheid van de procesautomatisering worden acties uitgevoerd om de informatieveiligheid op het landelijk afgesproken niveau te brengen. In de driejaarlijkse bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer kunnen we de prestaties van ons afvalwatersysteem vergelijken met de prestaties van de afvalwatersystemen bij de andere waterschappen, hiervan kunnen we leren en verbeteren, zodat ons systeem nog robuuster wordt.

Tabel 17 Prestatie-indicator doel juiste balans tussen belastbaarheid en belasting van de waterketen

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN				
	2020	2021	2022	2023	2024
Voldoen aan afnameovereenkomsten met gemeenten	>99%	>99%	>99%	>99%	>99%

Toekomstgericht

Om oog te houden op de relevante ontwikkelingen in de waterketen (zowel intern als extern) voorzien we voor de komende jaren met name ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering, energieverbruik, hergebruik en circulariteit uit afvalwater.

Klimaatverandering

Het rioolstelsel is niet overal berekend op extreme buien, die we vaker mogen verwachten als gevolg van klimaatverandering. Veel neerslag kan leiden tot water op straat en mogelijke waterhinder of wateroverlast situaties. Om beter voorbereid te zijn op extreme buien en verder te beperken dat via overstorten ongezuiverd water wordt geloosd, willen we samen met de gemeenten optimaal gebruikmaken van de bergingscapaciteit in het

stedelijk gebied, het regenwater van de riolering afkoppelen en het bestaande afvalwatersysteem optimaliseren (OAS-en, zie ook paragraaf 4.4.2.). Bij het afkoppelen moeten we ervoor waken, dat geen nieuwe verontreinigingsbronnen bij regenwateruitlaten ontstaan door foutieve aansluitingen. In nieuw stedelijk gebied wordt schoon regenwater niet meer via de riolering naar de rwzi afgevoerd (zie ook Klimaat Actief!, programma Watersysteem).

Energiebewust

In 2025 willen we energieneutraal zijn (zie hoofdstuk 6). Daarnaast willen we ook energie besparen. De waterketen levert een bijdrage aan het organisatiebrede streven van twee procent energiebesparing per jaar. Dit doen we door bij vervangingsinvesteringen energiebesparende

alternatieven te onderzoeken en indien geschikt toe te passen. Op de slibgistingsinstallaties in Zwolle en Deventer produceren we biogas, dat we omzetten in elektriciteit en warmte die we weer kunnen gebruiken in ons slibgistingsproces en op de zuivering. De aanbesteding van de herbouw van de slibgisting in Echten wordt gestart in 2021, het algemeen bestuur zal hier begin 2021 een definitief besluit over nemen. Wanneer deze installatie gereed is (naar verwachting in 2024) zal het biogas worden omgezet in groengas, vindt de verwarming van de gisting plaats door aquathermie en wordt de bij de productie van Groengas vrijkomende CO2 afgevangen, zodat dat geschikt is voor hergebruik.

Hergebruik en circulair uit afvalwater

Niet alleen op het gebied van energie, ook bij het hergebruik of terugwinnen van grondstoffen

Tabel 18 Prestatie-indicator doel de infrastructuur van de waterketen is robuust en toekomstgericht

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN				
	2020	2021	2022	2023	2024
Indien van toepassing scoort WDO Delta bij de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer op alle 5 aspecten (Functioneren, Financiën, Milieu, Toekomst en Betrouwbaarheid & Beschikbaarheid) beter dan het landelijk gemiddelde.	n.v.t.	Beter dan landelijk gemiddelde in BVZ 2021	n.v.t.	n.v.t.	Beter dan landelijk gemiddelde in BVZ 2024

*De bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer verschijnt eenmaal per drie jaar, het eerstvolgende jaar in 2022, waarbij gerapporteerd wordt over 2021. Onze slibgisting in Echten is sinds 2019 buiten gebruik. Voor de resultaten van de bedrijfsvergelijking zal dit zeer waarschijnlijk negatieve gevolgen hebben, bijvoorbeeld bij de criteria ontwateringspercentage van het slib en opwekking energie.

willen wij een voorbeeldfunctie vervullen. We volgen de landelijke ontwikkelingen en spelen proactief in op mogelijkheden door te participeren in de landelijke Energie- en Grondstoffenfabriek (EFGF) en in diverse STOWA onderzoeken. Deze voorbeeldfunctie laten we zien in de plannen voor de sliblijn op rwzi Echten (zie ook vorige paragraaf) en ook in plannen voor de realisatie van een pilotinstallatie voor de terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen.

Figuur 17: Effluent goot

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Assetmanagement waterketen: in 2021 zijn de tactische assetmanagementplannen (AMP's) voor de assetgroepen rwzi's en transportgemalen gereed. Ter ondersteuning van assetmanagement wordt ons onderhoudsbeheersysteem Ultimo doorontwikkeld.
- b. Verdere digitalisering door verbetering van werking telemetriesystemen, betere datasystemen en online monitoring waardoor de prestaties van het afvalwatertransport zichtbaar wordt gemaakt.
- c. Uitvoering motie "Sturen op onzekerheden rwzi Echten" en, bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021, starten van de aanbesteding voor de herbouw van de Slibgisting Echten.
- d. Bij een definitief besluit van het algemeen bestuur begin 2021, wordt gestart met de realisatie van een pilotinstallatie voor de terugwinning van cellulose op rwzi Dalfsen.
- e. Informatieveiligheid van de procesautomatisering op het landelijk afgesproken niveau brengen.

Figuur 18: Luchtfoto rwzi Kampen

4.5 Kosten die we verwachten te maken

In tabel 19 zijn de lasten opgenomen die aan het programma Waterketen verbonden zijn.

Tabel 19 Exploitatie programma Waterketen

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Personeelslasten	6.999	7.144	7.220	7.359	6.150	7.171
Goederen en diensten	18.492	20.577	21.012	21.153	16.758	17.705
Kapitaallasten	11.750	11.512	11.429	12.038	12.280	12.111
Onvoorzien en dotaties	84	84	84	84	0	84
Inkomsten	-1.236	-1.450	-1.478	-1.532	-1.270	-1.136
TOTAAL PROGRAMMALASTEN	36.089	37.867	38.267	39.102	33.918	35.935

Tabel 20 Mijlpalenplanning

In tabel 20 wordt melding gemaakt van de aantal in 2021 aan te vragen en op te leveren projecten (kredieten). Ook is de impact op de totale bruto krediet omvang vermeld (uitgedrukt in een percentage).

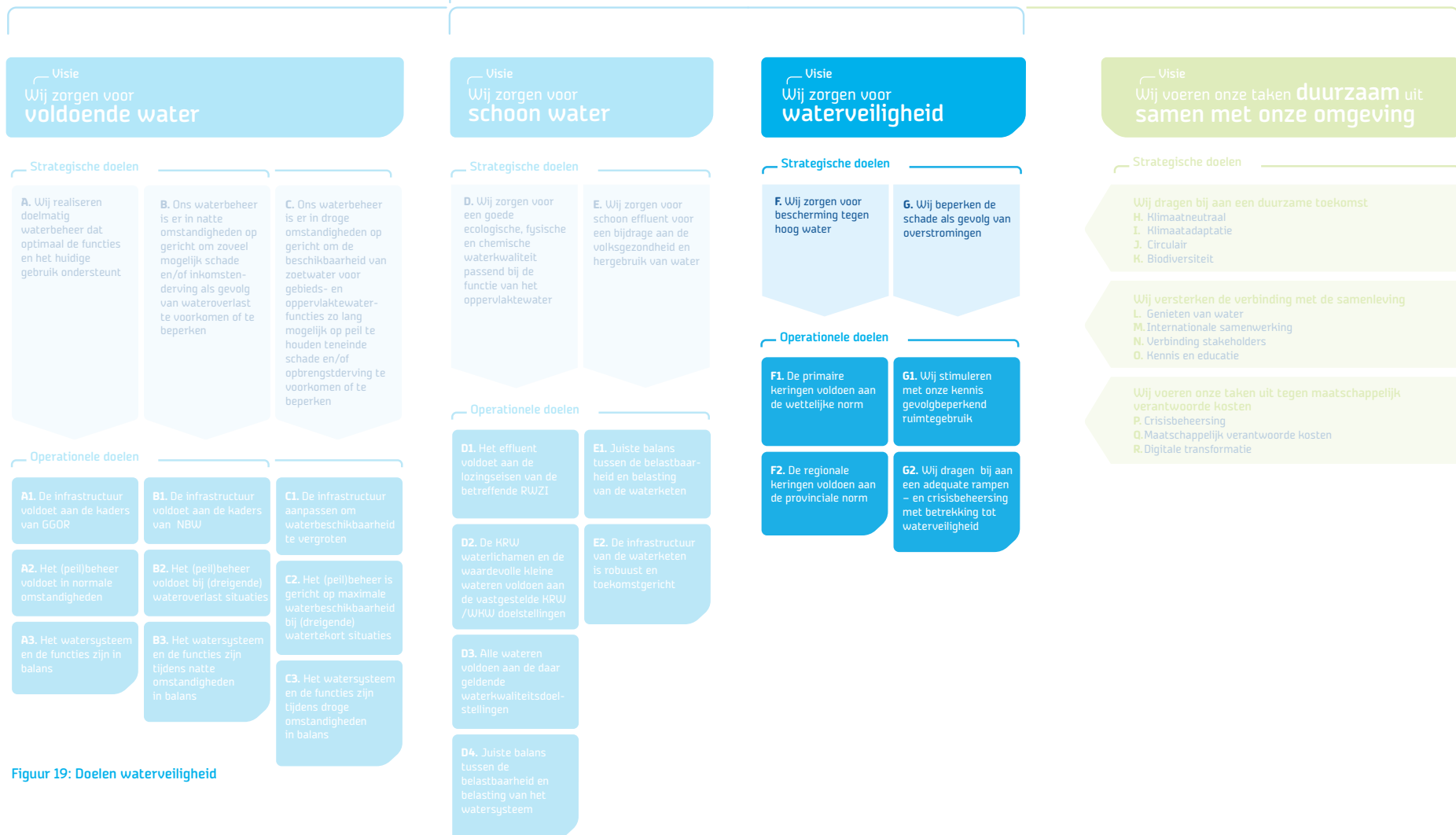
Mijlpalen	Te verwachten gereed meldingen		Te verwachten aanvragen van investeringen die starten	
	Aantal gereed te melden objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021	Aantal aan te vragen objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021
Groot onderhoud Zuiveringen	-	-	4	5,3%
Ontwikkelingen afvalwaterketen	18	9,1%	11	7,5%
Besturingsinstallaties rwzi's	1	1,3%	4	1,2%
Beheer en onderhoudsprojecten	11	9,3%	3	0,3%
Informatievoorziening waterketen	1	0,2%	2	0,2%
Groot onderhoud transportleidingen	7	4,0%	6	4,4%
Groot onderhoud rioolgemalen	10	2,7%	10	1,3%
TOTAAL	48	26,6%	40	20,0%

5. Waterveiligheid

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en veilig kunnen leven, wonen en werken.

Figuur 19: Doelen waterveiligheid

5.1 Doelen die we willen bereiken

Voor het programma waterveiligheid werken we aan verschillende doelen voor de komende jaren. Zoals in de inleiding is aangegeven, zijn de zuivere doelen van het waterschap uitgewerkt in programma's. Binnen het programma waterveiligheid hebben we twee strategische- en vier operationele doelen voor de komende jaren geformuleerd. In figuur 19 is de doelenboom voor waterveiligheid visueel weergegeven en worden de doelen toegelicht. De maatregelen van de begroting zijn allemaal gekoppeld aan de doelen.

Toelichting strategische doelen en operationele doelen voor het programma Waterveiligheid

STRATEGISCH DOEL F: Wij zorgen voor bescherming tegen hoogwater

We beschermen tegen hoogwater om overstromingen te voorkomen en daarmee ook slachtoffers en economische schade te vermijden. Dit doel is onderverdeeld in bescherming tegen overstromingen uit het primaire systeem, hoogwater vanuit de grote rivieren en het IJsselmeer, en tegen overstromingen uit het regionale systeem, hoogwater vanuit regionale rivieren, boezemkades of kanalen. Hoe we deze doelen willen halen is hieronder verder uitgewerkt.

F1. De primaire keringen voldoen aan de wettelijke norm

In de Waterwet (deze wet wordt onderdeel van de Omgevingswet) zijn de veiligheidsnormen voor primaire waterkeringen opgenomen. De veiligheidsnormen die we hanteren zijn tot stand gekomen door te kijken naar de risico's: de kans op overstromen én de gevolgen van een overstroming. In 2050 moeten alle primaire keringen aan deze veiligheidsnormen voldoen.

Om te kunnen voldoen aan deze norm moeten we inzichtelijk hebben welke keringen wel en niet voldoen, dit doen we door het uitvoeren van de wettelijke beoordeling. Op basis van de beoordelingen tot nu toe weten we dat grote delen van de primaire keringen niet voldoen aan de huidige normering. Voor deze trajecten voeren we verbeteringsmaatregelen uit in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Naast de beoordeling en het versterken zijn we verantwoordelijk voor het noodzakelijk preventieve beheer en onderhoud, dit is onderdeel van de zorgplicht.

F2. De regionale keringen voldoen aan de provinciale norm

Regionale keringen bieden voornamelijk bescherming vanuit binnenwater. In provinciale verordeningen is vastgelegd wat het benodigde beschermingsniveau is via een veiligheidsnorm.

Ook voor regionale keringen willen we inzichtelijke hebben welke keringen aan de norm voldoen. Dit doen we door de regionale keringen te toetsen. Net zoals bij de primaire keringen worden bij regionale keringen het noodzakelijke preventieve beheer en onderhoud uitgevoerd.

STRATEGISCH DOEL G: Wij beperken de schade als gevolg van een (dreigende) overstroming

Door de schade als gevolg van een (dreigende) overstroming te beperken worden ook slachtoffers vermeden en de omvang van de schade beperkt. Dit doel is onderverdeeld in gevolgbeperkend ruimtegebruik en een adequate crisisbeheersing. Hoe we deze doelen willen halen is hieronder verder uitgewerkt.

G1. We stimuleren met onze kennis gevolgbeperkend ruimtegebruik

Het slim inrichten van de ruimte, ook wel gevolgbeperkend ruimtegebruik, is onderdeel van laag 2 van de meerlaagsveiligheid. Het betreft met name maatregelen in de ruimtelijke ordening. Hierin liggen met name verantwoordelijkheden voor provincies en gemeentes. WDODelta wil voor dit doel gevolgbeperkend ruimtegebruik stimuleren door onze kennis te delen.

G2. We dragen bij aan een adequate rampen- en crisisbeheersing met betrekking tot waterveiligheid

Crisisbeheersing is laag 3 van de meerlaagsveiligheid. WDODelta draagt bij aan een adequate rampen- en crisisbeheersing in geval van een (dreigende) overstroming. We zorgen dat we goed voorbereid zijn om bij hoogwater snel en adequaat te handelen om een overstroming te voorkomen en schade te beperken.

5.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren

Binnen het programma waterveiligheid voeren wij in 2021 de volgende belangrijke opgaven uit om de gestelde doelen te bereiken:

HWBP

Op basis van de beoordelingen weten we dat grote delen van onze primaire keringen niet voldoen aan de wettelijke normen. Daarom voeren we verbetermaatregelen uit aan de primaire keringen in het kader van het HWBP. Deze maatregelen kunnen een grote impact hebben op de omgeving en tegelijkertijd ook kansen bieden voor verbetering van de ruimtelijke kwaliteit of voor initiatieven van anderen. De versterkingsopgave van onze primaire keringen is omvangrijk. We zijn gestart met het versterken van de meest urgente

trajecten, Stadsdijken Zwolle en Zwolle-Olst, daarna volgen de minder urgente trajecten. De Waterwet stelt dat het streven is, dat alle primaire waterkeringen in 2050 aan de landelijke normen voldoen en in de Omgevingswet wordt dit een resultaatverplichting. Onze ambitie (beschreven in de Watervisie 2030) is om ruim voor 2050, in 2045, onze primaire keringen op orde te hebben, waarbij we de meest urgente trajecten het eerst aanpakken.

Figuur 20: HWBP Veilige Vecht zit in de verkenningsfase

Wettelijke beoordeling

In de wet is vastgelegd dat de waterbeheerders vóór 2023 alle primaire keringen beoordelen, volgens het Wettelijk BeoordelingsInstrumentarium (WBI) om te bepalen of ze voldoen aan de normen. Om dit doel te behalen, heeft WDODelta een programma

opgesteld waarin o.a. is opgenomen hoeveel normtrajecten wanneer worden uitgevoerd. In totaal zijn er binnen het beheergebied van WDODelta 13 normtrajecten. Voor 2021 staan er drie normtrajecten op de planning. Naast het uitvoeren van de beoordeling, voeren we samen met Rijkswaterstaat een achterlandstudie uit voor de voorliggende kering 225 (Ramspolkering tot aan IJsselmuiden). Hierin wordt onderzocht hoe het systeem rondom de voorliggende kering werkt.

Zorgplicht

WDODelta beheert en onderhoudt de keringen volgens plan en onregelmatigheden worden adequaat opgepakt. Onderdeel van de zorgplicht is om te zorgen dat het beheer in normale situaties, bij hoog water en bij droogte zodanig geregeld is dat de waterveiligheid volgens de wettelijke eisen gewaarborgd is. Dit betekent dat we als waterschap goed inzicht moeten hebben in de actuele staat van de kering.

Onderwerpen die mogelijk een impact kunnen hebben op het toekomstig beheer van de waterkeringen zijn de droogte, exoten en de bever. Vanwege de droge zomers heeft de bekleding van de dijk het zwaar te verduren, zie foto figuur 21. De kans op droge zomers wordt groter, wat betekent dat de bekleding er in de toekomst

mogelijk anders uit moet zien. WDO Delta gaat hiervoor diverse onderzoeken en pilots uitvoeren om te kunnen bepalen welk soort bekleding of beheer de waterveiligheid zo goed mogelijk waarborgt. Daarnaast is de bever in opmars in Nederland en ook in ons gebied komt hij steeds vaker voor. De verwachting is dat de schades aan de keringen komende jaren zullen toe nemen. Dit kan veel kosten met zich meebrengen in verband met de beschermde status van de bever. Naast de bever zien we ook diverse exoten (Amerikaanse rivierkreeft, Japanse duizendknoop etc.) verschijnen die lastig te bestrijden zijn, maar wel schade kunnen veroorzaken aan onze kering. Landelijk volgen we de ontwikkelingen op de voet.

Figuur 21: Schade als gevolg van de droogte aan een kering

Figuur 22: gras-op-zand proeven

Voor de bestrijding van de muskus- en beverratten nemen we deel in de bestrijdingsorganisatie Noordoost Nederland. Dit doen we samen met de waterschappen Vechtstromen, Noorderzijlvest en Hunze en Aa's. Hunze en Aa's verzorgt de centrale coördinatie van dit samenwerkingsverband. Jaarlijks wordt vanuit dit samenwerkingsverband een vangplan opgesteld. We streven ernaar de populatie van de muskusratten terug te dringen naar gemiddeld minder dan 0,15 vangsten per kilometer watergang per jaar.

Regionale keringen

In 2021 zal de provincie Overijssel nieuwe normen voor de regionale keringen vaststellen, waaronder die van de Sallandse weteringen. De normen kunnen zowel naar boven als naar beneden worden bijgesteld, afhankelijk van de lokale situatie (potentiële schade en slachtoffers). De verwachting is dat deze normen op bepaalde locaties trajecten van de Sallandse Weteringen naar boven bijgesteld zullen worden om de stad Zwolle een betere bescherming te kunnen bieden.

In het stroomgebied van de Sallandse weteringen zijn diverse opgaven en ontwikkelingen zoals droogte, klimaatadaptatie (verstedelijking). Door ontwikkelingen in het gebied in samenhang en tijd te beschouwen, ontstaan kansen om diverse opgaven op een slimme manier te integreren. Een hogere bescherming hoeft niet noodzakelijk een dijkversterkingsopgave te betekenen, maar zou mogelijk ook met systeemmaatregelen en/of klimaatadaptatieve inrichting bereikt kunnen worden.

Na vaststelling van de normering is de waterveiligheidsopgave nog niet bekend. Om dit inzichtelijk te krijgen, dienen er afspraken te worden gemaakt over het toetsen van de regionale keringen aan de nieuwe norm en over de toetsingsmethode. Tegelijkertijd kan onderzocht

worden wat de beste benadering is voor het stroomgebied van de Sallandse Weteringen, e.e.a. in samenwerking met de gemeente Zwolle en provincie Overijssel, als onderdeel van de gesprekken over Zwolle als NOVI-gebied.

Calamiteitenbeheersing en communicatie

WDDelta heeft een calamiteitenorganisatie die in werking treedt bij (verwachte) extreme waterstanden. WDDelta is goed voorbereid op dergelijke situaties. Een voorbeeld van deze voorbereiding is de hoogwaterbrigade, die jaarlijks oefent om de sluitprocedure van de waterkering Kampen Midden uit te voeren, zie figuur 23.

Ook zorgen we voor actuele (uitvoerings-)protocollen en richtlijnen. Daarnaast worden op dit moment nieuwe overstromingsscenario's doorgerekend binnen het platform crisisbeheersing Waterschappen Midden-Nederland. Naar verwachting zijn de resultaten in 2021 beschikbaar. Onze ambitie is om in 2021 te verkennen welk handelingsperspectief we hebben indien een overstroming daadwerkelijk optreedt aan de hand van deze nieuwe overstromingsscenario's. Communicatie is zowel in calamiteiten als in de andere lagen van de meerlaagsveiligheid van belang. Wij willen actief communiceren over waterveiligheid, intensief als daar aanleiding voor is zoals tijdens hoogwater, tijdens droogte of in het geval een versterking van de kering moet worden uitgevoerd. Het verkennen van een handelingsperspectief is aanleiding om na

te denken over actieve communicatie. In 2021 wordt een plan gemaakt voor het handelingsperspectief waarin ook communicatie over meerlaagsveiligheid wordt verkend.

Figuur 23: Oefening hoogwaterbrigade voor het 'sluiten' van Kampen Midden

Optimalisatie beoordeling, ontwerp en beheer

Op het gebied van waterveiligheid vinden veel ontwikkelingen van kennis en innovatie plaats, mede door de overgang naar de nieuwe normering en beoordelingssystematiek. Onze ambitie is om actief bij te dragen aan het ontwikkelen van kennis en het uitvoeren van onderzoeken en innovaties met als doel om slimmer te beoordelen, betere of goedkopere dijkversterkingen te realiseren of efficiënter te beheren. Hiervoor werken we concreet met een onderzoeksprogramma voor de komende jaren.

Watertoetsen

Wij zijn zowel in de waterveiligheid, waterketen als in het watersysteem betrokken bij gemeentelijke plannen en adviseren in het watertoetsproces in ruimtelijke plannen. Voor waterveiligheid is de watertoets alleen van belang bij overstromingsgevoelige locaties. Hierin geven wij advies over gevolgbeperkend ruimtegebruik. Ook denken wij mee op visieniveau over bijvoorbeeld locatiekeuzes van ruimtelijke plannen. Combineren waterveiligheidsdoelen
Onze waterveiligheidsdoelen combineren we zoveel mogelijk met andere doelen van onszelf en doelen van anderen. We vergroten daarmee de maatschappelijke meerwaarde van onze investeringen. We denken actief mee en adviseren over de wijze waarop ruimtelijke ontwikkelingen op of bij de dijk vorm kunnen krijgen, zodat de veiligheid tegen overstromingen wordt gehandhaafd of zelfs wordt vergroot. Daarbij staan we positief tegenover het multifunctioneel gebruik van onze dijken. Dit doen we door middel van ons 'ja-mits'-beleid ten aanzien van initiatieven van derden.

5.3 Impact Watervisie op het programma

In de Watervisie krijgen vier aspecten die het programma Waterveiligheid raken aandacht, te weten: 1) Snelheid realisatie HWBP, 2) multifunctioneel gebruik van dijken, 3) kennis en innovatie en 4) communicatie over veiligheid. Twee daarvan hebben een nadrukkelijke uitwerking voor de begroting 2021:

↳ We werken pro-actiever aan het ontwikkelen van kennis en innovatie, zodat we zowel het beheer, als beoordelingen als versterkingen kunnen optimaliseren.

Dit aspect maken wij concreet door het maken van een onderzoeksprogramma voor de komende jaren, zoals beschreven in Paragraaf 5.2, kopje Optimalisatie beoordeling, ontwerp en beheer.

↳ WDODelta communiceert actief over veiligheid. Zoals beschreven in paragraaf 5.2, kopje calamiteiten beheersing en communicatie is communicatie van belang in alle drie de lagen van de meerlaagsveiligheid. Deze lagen zijn 1) Preventie: voorkomen van overstromingen, 2) Ruimtelijke inrichting: ruimte zo inrichten dat de gevolgen van een overstroming beperkt worden en 3) Crisisbeheersing: voorbereiding op een mogelijke overstroming. In 2021 wordt een plan gemaakt voor het handelingsperspectief waarin ook communicatie over meerlaagsveiligheid wordt verkend.

5.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren

In deze paragraaf beschrijven wij de maatregelen die wij in 2021 gaan uitvoeren om de geformuleerde operationele doelen in paragraaf 5.1 te realiseren. Deze maatregelen vormen de kapstok van dit hoofdstuk.

5.4.1 De primaire keringen voldoen aan de wettelijke norm (F1) HWBP

Binnen het HWBP voeren we voor het jaar 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Stadsdijken Zwolle: afronding ontwerp van 7,6 km dijk.
- b. Stadsdijken Zwolle: start, als nodig, gedoogbesluit en/of ontwerp koninklijk besluit onteigening voor grondgebruik.
- c. Zwolle-Olst: afronding voorontwerp van 28,9 km dijk.
- d. Verkenning Veilige Vecht: eerste analyse of systeemmaatregelen een bijdrage kunnen leveren aan de waterveiligheidsopgave van de dijken.
- e. Stenendijk Hasselt: afronding ontwerp 1,3 km dijk.
- f. Noordelijke randmeerdijk: afronding ontwerp van 11 km waterveiligheidsopgave waarvan 300 m voor WDODelta.

Al gerealiseerd is waterfront Dalfsen. In 2023 komt naar verwachting de versterking van de Noordelijke randmeerdijk gereed (+0,3 km) en in 2024 is de verwachte realisatie van Stadsdijken Zwolle en Stenendijk Hasselt (+8,9 km).

Wettelijke beoordeling

In het kader van de wettelijke beoordeling voeren we in 2021 ook diverse maatregelen uit.

- g. We beoordelen 3 normtrajecten volgens het WBI2017.
- h. We hebben de voorbereiding voor de wettelijke beoordeling conform het WBI2017 van twee normtrajecten van de primaire keringen gereed.

Tabel 21 Prestatie-indicator doel HWBP

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN				
	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal km dijk versterkt in HWBP	0,19	0,19	0,19	0,49	9,39

Tabel 22 Prestatie-indicator Wettelijke beoordeling

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN (aantal trajecten)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal aantal normtrajecten beoordeeld volgens WBI in LBO-1	8 van 13	11 van 13	13 van 13		

Tabel 23 Prestatie-indicator Zorgplicht

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN (vangst per km'er per watergang)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Muskusratten – aantal vangsten per km watergang per jaar	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15

Zorgplicht

Een belangrijk product binnen de zorgplicht is de waterveiligheidsrapportage. Dit is een jaarlijkse rapportage met een overzicht van de toestand van de kering, geplande dijkversterkingen en de resultaten van beheer.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- i. Opstellen van de waterveiligheidsrapportage zoals voorgeschreven is in de invulling van zorgplicht (deze maatregel draagt bij aan doel F1 en F2).
- j. We streven ernaar de populatie van de muskusratten terug te dringen naar gemiddeld minder dan 0,15 vangsten per kilometer watergang per jaar.

Optimalisatie beoordeling, ontwerp en beheer

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- k. We houden de ontwikkelingen rond keringtechniek (verbetering technieken dijkversterkingen, materiaal- en rekentechnieken) bij en vertalen deze naar de onderzoeksagenda met als doel de beheersorganisatie verder effectief en efficiënt te laten werken. (deze maatregel draagt bij aan doel F1 en F2)
- l. Innovatieprojecten voortvloeiend uit de onderzoeksagenda expliciet vertalen naar subsidie aanvragen binnen het HWBP. (deze maatregel draagt bij aan doel F1 en F2)

5.4.2 De regionale keringen voldoen aan de provinciale norm (F2)

Regionale keringen

Voor de verbetering van de regionale keringen voeren we in 2021 de volgende maatregel uit:

- a. Nadere afspraken maken met de provincie over de toetsing van de regionale keringen.
- b. Verkennen van (Integrale) strategieën om te komen tot de vereisten bescherming. Dit geldt in het bijzonder voor de Sallandse weteringen (relatie met o.a. verstedelijking).

5.4.3 Wij stimuleren met onze kennis gevolgbeperkend ruimtegebruik (G1)

Voor het stimuleren van gevolgbeperkend ruimtegebruik voeren we de volgende maatregel uit:

- a. Communicatie over meerlaagsveiligheid wordt verkend in het handelingsperspectief in geval van een overstroming.

5.4.3 Wij dragen zorg voor een adequate crisisbeheersing met betrekking tot waterveiligheid (G2)

Crisisbeheersing

Als onderdeel van de crisisbeheersing voeren we in 2021 de volgende maatregel uit:

- a. Opstellen van een handelingsperspectief in geval van een overstroming.

5.5 Kosten die we verwachten te maken

Exploitatie

In tabel 24 zijn de lasten opgenomen die aan het programma Waterveiligheid verbonden zijn.

Tabel 24 Exploitatie programma Waterveiligheid

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Personeelslasten	4.269	4.346	4.426	4.506	4.145	3.905
Goederen en diensten	2.345	2.367	2.367	2.367	1.943	2.238
Kapitaallasten	7.395	7.230	7.203	7.074	6.876	7.273
Onvoorzien en dotaties	0	0	0	0	0	0
Inkomsten	-254	-254	-254	-254	-223	-154
TOTAAL PROGRAMMALASTEN	13.755	13.689	13.742	13.693	12.741	13.262

Tabel 25 Mijlpalenplanning

In tabel 25 wordt melding gemaakt van de aantal in 2021 aan te vragen en op te leveren projecten (kredieten). Ook is de impact op de totale bruto krediet omvang vermeld (uitgedrukt in een percentage).

Mijlpalen	Te verwachten gereed meldingen		Te verwachten aanvragen van investeringen die starten	
	Aantal gereed te melden objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021	Aantal aan te vragen objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021
HWBP	-	-	4	40,2%
Informatievoorziening Veiligheid	1	0,2%	2	0,1%
TOTAAL	1	0,2%	6	40,3%

6. Maatschappij en organisatie

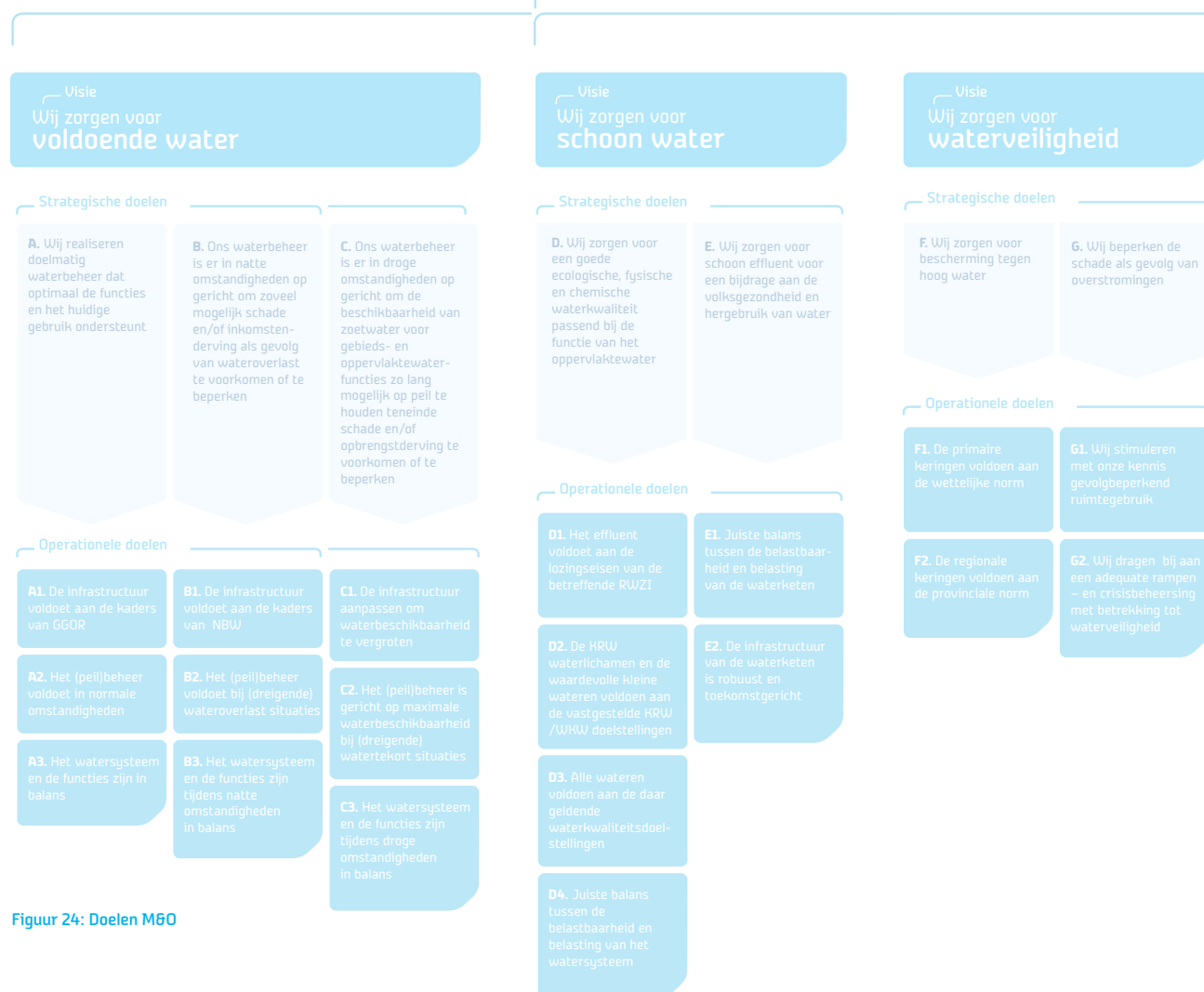
6.1 Doelen die we willen bereiken

Voor het programma Maatschappij en Organisatie (M&O) werken we aan verschillende strategische- en operationele doelen voor de komende jaren. In figuur 24 is de doelenboom voor M&O visueel weergegeven. Hiervoor zijn drie strategische doelen van toepassing: wij dragen bij aan een duurzame toekomst, wij versterken de verbinding met de samenleving en wij voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten. Dit programma is bepalend op welke wijze wij onze wettelijke taken uitvoeren.

Missie

Wij zorgen voor veilig wonen met water, voor **voldoende en schoon water voor boeren en bedrijven** in de stad en de natuur.

Samen met onze partners doen wij dat op een sobere en doelmatige wijze, zodat de mensen in het gebied gezond en **veilig kunnen leven, wonen en werken.**

Figuur 24: Doelen M&O

— Visie
Wij voeren onze taken **duurzaam** uit
samen met onze omgeving

— Strategische doelen

H-K. Wij dragen bij aan een duurzame toekomst

L-O. Wij versterken de verbinding met de samenleving

P-R. Wij voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten

— Thema's

Klimaatneutraal	Klimaatadaptatie	Circulair	Biodiversiteit	Genieten van water	Internationale samenwerking	Verbinding stakeholders	Kennis en educatie	Crisis-beheersing	Maatschappelijk verantwoorde kosten	Digitale transformatie
-----------------	------------------	-----------	----------------	--------------------	-----------------------------	-------------------------	--------------------	-------------------	-------------------------------------	------------------------

— Operationele doelen

<p>H1. WDDO streeft ernaar in 2025 energieneutraal te zijn, door evenveel elektriciteit duurzaam op te wekken als te verbruiken.</p> <p>H2. WDDO streeft ernaar bij de taakuitvoering in 2030 tenminste 49% broeikasgasreductie te bereiken tov 1990.</p>	<p>H3. WDDO draagt in regionale energietransitie bij aan de eigen organisatie-doelstellingen en aan de transitiedoelen in de regio.</p> <p>H4. In 2030 is er samen met gebiedspartners minder CO2 emissie bereikt in veenweidegebied N-W Overijssel door de maaiveldvaling te beperken met waterhuishoudkundige maatregelen.</p>	<p>B3. WDDO voert samen met haar omgeving klimaatadaptatieve maatregelen uit.</p>	<p>J1. WDDO streeft ernaar 50 % minder primaire grondstoffen te gebruiken tov 2019.</p> <p>J2. WDDO werkt aan minder restafval in zijn bedrijfsvoering en bij vervanging van assets, en bestemt afvalstromen (o.m. maaisel) zoveel mogelijk voor nuttig hergebruik.</p> <p>J3. WDDO wint waar mogelijk meer grondstoffen uit afvalwater en regelt de afzet ervan.</p>	<p>K1. WDDO werkt aan herstel en behoud van biodiversiteit in oppervlakte-water, land en bodem.</p>	<p>L1. Wij benaderen het watersysteem integraal zodat waterbeheer, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit samengaan.</p> <p>L2. Wij stellen onze eigendommen open voor recreatief gebruik, mits dit veilig is en niet ten koste gaat van het functioneren van het watersysteem en functies zoals natuur, landbouw, bedrijven en wonen.</p>	<p>M1. In 2027 zijn onze internationale partners sterker geworden.</p> <p>M2. In 2027 is WDDODelta versterkt door internationale activiteiten.</p>	<p>N1. In 2027 zijn onze belangrijkste partners positief over onze samenwerking.</p> <p>N2. In 2027 beoordelen de stakeholders onze dienstverlening met minimaal een 7.</p>	<p>O1. Onze partners waarderen ons als een kennisautoriteit op onze primaire taken.</p> <p>O2. We dragen kennis uit, geven voorlichting en ontwikkelen educatieprogramma's voor het onderwijs.</p>	<p>P1. We hebben adequate crisis-beheersing.</p>	<p>Q1. Wij voeren onze taken uit in een goede balans tussen kosten, prestaties risico's.</p>	<p>R1. Komend decennium gaan we actief nieuwe technieken en innovaties toepassen in onze organisatie.</p>
---	--	--	--	--	--	--	---	--	---	---	--

6.2 Belangrijke opgaven die we gaan uitvoeren

Binnen het programma M&O voeren wij in het jaar 2021 de volgende belangrijke opgaven uit om de beschreven doelen te realiseren:

Digitale transformatie

We staan voor de uitdaging om onze processen slimmer in te richten en daarbij te investeren in innovatieve, veelal digitale, werkwijzen zodat we ons personeel effectiever en efficiënter kunnen inzetten de komende jaren.

Assetmanagement

Vanuit een goede basis vanuit de afgelopen jaren maken we een integrale slag, zodat er een centrale aanpak en raamwerk is waarmee de komende jaren assetplannen ingevuld kunnen worden. Hierdoor kunnen we steeds scherpere en transparante keuzes kunnen maken tussen kosten, prestaties en risico's bij beheer, onderhoud en investeringen in onze assets.

Klimaatadaptatie

Het thema klimaatadaptatie krijgt komende jaren meer aandacht. In de doelen is deze nu gepositioneerd onder "Wij dragen bij aan een duurzame toekomst", omdat het de hele organisatie raakt. De concrete invulling inclusief maatregelen is terug te vinden bij de programma's zelf, zoals beschreven in de vorige hoofdstukken.

Duurzaam Doen

Vanuit de bestaande opgave Duurzaam Doen zullen verkenningen worden uitgevoerd voor onze nieuwe opgaven, zoals verwoord in de Watervisie: circulair werken en CO2 en broeikasgasreductie.

Omgevingswet

De voorbereiding voor de Omgevingswet, waarvan de invoering landelijk is uitgesteld naar 1 januari 2022, wordt in 2021 intensief voorbereid en vertaald naar diverse concrete producten. Ook wordt de ingezette lijn van diverse trainingen voortgezet.

6.3 Impact Watervisie op het programma

De begroting is afgestemd op de recent vastgestelde Watervisie. Onderwerpen en uitgangspunten van de visie betreffende de waterketen zijn terug te vinden in deze begroting, maar niet alle voorgenomen maatregelen uit de watervisie zullen al in 2021 starten. Daarnaast is de voorbereiding van de Omgevingswet die ingaat op 1 januari 2022 een belangrijke lijn in dit programma.

Enkele aandachtspunten die aan de orde komen:

- ↳ Digitale transformatie
De extra inzet vanuit digitale transformatie is er op gericht in 2021 een eerste stap te zetten om het Watervisiedoel 'in 2030 is vijftien procent van de uitstroom van

pensioengerechtigden opgevangen door de inzet van digitale technologie. De aanpak is erop gericht de werkprocessen doeltreffender en/of doelmatiger te maken door meer gebruik van data en digitale technologie. Komende jaren gaan we daarvoor actief nieuwe technieken en innovaties onderzoeken en toepassen in onze organisatie.

↳ Assetmanagement

↳ Duurzaam Doen

In 2021 vragen we extra middelen voor ondersteuning opgavemanagement en verkennen mogelijkheden en toepassingen van het o.a. materialenpaspoort (circulair).

6.4 Maatregelen die we gaan uitvoeren

Voor het jaar 2021 hebben we een aantal speerpunten inclusief bijbehorende maatregelen geformuleerd. Deze maatregelen zijn erop gericht om de geformuleerde operationele doelen in paragraaf 6.1 te realiseren en vormen de kapstok van deze paragraaf.

6.4.1 Wij dragen bij aan een duurzame toekomst (H-K)

In lijn met de landelijke afspraken, met name het Klimaatakkoord 2030 en de nationale agenda Nederland circulair 2050, investeert WDDelta in 2021 in enkele nieuwe langjarige opgaven: meer circulair en reductie van broeikasgassen (o.m. CO2,

lachgas en methaan). Daarnaast kijken we naar kansen om bij te dragen aan biodiversiteit.

Figuur 25: Klimaat-akkoord

Duurzaam Doen

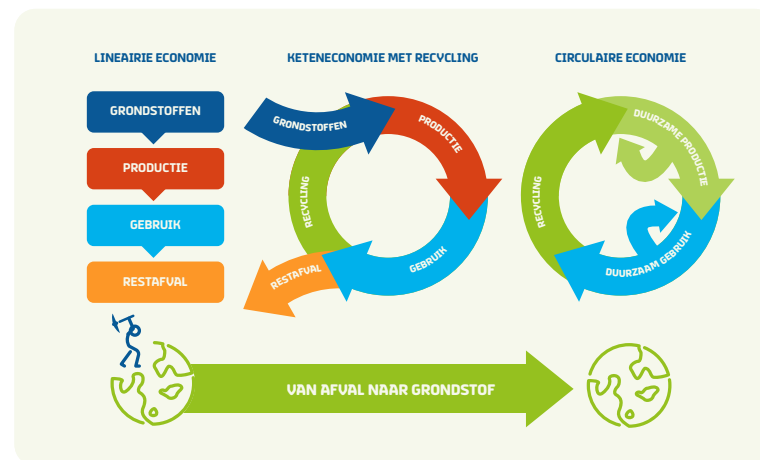
In 2017 is de opgave Duurzaam Doen gestart waarin het accent met name ligt bij energiebesparing en de duurzame opwekking van elektriciteit. Ook is er aandacht voor duurzamer aanwenden van het maaisel als bodemverbeteraar en als grondstof, en mogelijke kansen worden benut om grondstoffen te winnen uit afvalwater. Vanuit de Watervisie is hier in 2020 aan de duurzaamheidsopgave een bredere focus toegevoegd: streven naar meer circulariteit in onze bedrijfsvoering en bij onze taakuitvoering, en meer reductie van de broeikasgassen. Het zal een langjarig traject worden met daarbij veel ontwikkelingen in wet- en regelgeving; nationale afspraken en ook in de technologie. Er wordt voorzien in een aanpak die enerzijds doelgericht is, maar ook wendbaar om goed rekening te houden met de ontwikkelingen.

Streven naar energieneutraal 2025

Er is gestart om duurzaam energie (elektriciteit) op te wekken aan de hand van: biogas/ WKK, zon en wind. Het streven is om in 2025 evenveel stroom duurzaam op te wekken als er verbruikt wordt. Dat komt neer op streven naar ongeveer 43 mln. kWh als dekking van het eigen elektriciteitsverbruik. Het eigen verbruik is inclusief het toegenomen verbruik door de recente overname van de gemalen van de Hoogeveenseche vaart en de Drentse hoofdvaart.

Om in de beoogde duurzame stroomopwek te voorzien, zijn er meerdere projecten in voorbereiding voor zonnepanelen op rwzi-locaties, locatie zon op waterberging en zijn er momenteel drie windinitiatieven gaande. Een aantal projecten hiervan is in 2021 in realisatie en een aantal is nog in voorbereiding (vergunningtraject, subsidietraject). Bij het optimaliseren van de inrichting op sommige locaties speelt de netbelasting een rol.

Figuur 26: Circulair

Energie-efficiency

Vanuit het in 2020 opgestelde Energiebesparingsplan, de opvolger van de EEP, wordt eerst ingezet op concrete monitoring en metingen, bedoeld om de relatie tussen energieverbruik en prestatie, met name in ons watersysteem en de rwzi's, inzichtelijker te maken via een dashboard. Dit inzicht leidt vervolgens tot analyses en eventueel gerichte maatregelen voor besparing om de doelstelling van 2% energiereductie jaarlijks te gaan behalen.

Broeikasgasreductie

Om de opgave, streven naar 49% reductie van broeikasgassen in 2030, ten opzichte van 1990, te realiseren, vinden er in het jaar 2021 diverse verkenningen plaats om inzicht te krijgen in de opgave en de situatie bij WDDelta en daarbij te komen tot een eerste route met handelingsperspectieven en mogelijke maatregelen.

Circulair

Allereerst zal de opgave verder verkend worden, om een beter beeld te krijgen van de situatie bij WDDelta en een route van handelingsperspectieven met mogelijke maatregelen om het doel van 2030 na te streven: 50% reductie van primaire grondstoffen.

Figuur 27: Biodiversiteit

In 2020 is al gestart met een verkenning naar mogelijkheden van het materialenpaspoort, waarmee ontmantelde assets beter recyclebaar zijn. Ook vinden diverse verkenningen in (nationale) samenwerkingsverbanden plaats rondom grondstoffen winning uit afvalwater en de regionale samenwerking van duurzamer aanwenden van maaisel wordt voortgezet.

Biodiversiteit

Begin 2020 is het beleidskader biodiversiteit vastgesteld. Afspraken zijn:

1. Bij beleidsvoorstellen die betrekking hebben op inrichting en beheer de mogelijkheden voor behoud en herstel van de biodiversiteit te betrekken, op voorwaarde dat dit geen functiewijziging tot gevolg heeft.
2. Biodiversiteit als integraal onderdeel te betrekken bij de uitvoering van de bedrijfsvoering.
3. Over 2 jaar aan het algemeen bestuur te rapporteren welke stappen zijn gezet voor behoud en herstel van de biodiversiteit.

Mogelijke meekoppelkansen gedurende de taakuitvoering worden benut, zowel rondom onze assets als in de door WDODelta beheerde watergangen. Het gaat hierbij om vispassages, aangepast beheer van de grasmat van dijken, bergingen etc. De op te zetten evaluatie is bedoeld voor monitoring van de maatregelen en de resultaten.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

Duurzaam uitvoeren

- a. In 2021 zal naar verwachting windenergie Nieuwleusen operationeel zijn en een deel van de zonnepanelen op de rwzi locaties en daarmee een verwachte tussentijdse stand eind 2021 van ongeveer 21 miljoen kwh (13 + 8 (biogas)).
- b. Door het opstellen van een energiemonitoringssysteem en dashboard zullen de eerste concrete maatregelen voor energiebesparing zichtbaar worden.
- c. In 2021 zullen diverse verkenningen, analyses en ook metingen plaatsvinden om de situatie bij WDODelta en de opgave over broeikasgasreductie en meer circulair in beeld te krijgen om vandaar uit een route met handelingsperspectieven met mogelijke maatregelen op te stellen.
- d. Het opzetten en starten met uitvoering van de evaluatie van biodiversiteit, gereed medio 2022.

6.4.2 Wij versterken de verbinding met de samenleving (L-P)

Vanuit onze missie is het in verbinding staan met onze omgeving de afgelopen jaar een belangrijk speerpunt, die naadloos aansluit bij de Omgevingswet. In veel van ons dagelijks werk staat verbinding met onze omgeving al centraal: omgevingsmanagers, gebiedsbeheerders, peilbeheerders en het houden van inloopbijeenkomsten en overige communicatie activiteiten bij zowel ons dagelijks beheer, als bij calamiteiten en nieuwe projecten. Daarbij past de keuze om extra te investeren in educatie en onze internationale activiteiten voort te zetten. Het genieten van ruimtelijk erfgoed door inwoners is daarbij ook een belangrijke opgave.

Omgevingswet

Het doel van de omgevingswet is samenhang tussen alle onderdelen van de fysieke leefomgeving, bundelen van wetgeving, toegankelijkheid via één loket en versimpelen en versnellen van besluitvorming om lokale initiatieven mogelijk te maken (ja, mits) en oplossingen op maat te creëren. De in september 2020 door het algemeen bestuur vastgestelde Watervisie zal in 2021 in het WBP worden doorvertaald. De uitwerking per gebied biedt inwoners transparantie en verantwoording. Daarnaast vervalt de Watertoets in 2022. Op de overgang van de Watertoets en de vergunningverlening/handhaving naar meedenken, advisering en deelname aan vergunningentafel te realiseren wordt al enige jaren geanticipeerd.

Tabel 26 Prestatie-indicator doel wij dragen bij aan een duurzame toekomst.

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN (miljoen kWh)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Streven naar energieneutraal 2025	8 (biogas) 0,4 (zon)	8 (biogas) 4,6 (zon) 8,4 wind	8 (biogas) 5,6 (zon) 17 (wind)	8 (biogas) 7,6 (zon) 27 (wind)	8 (biogas) 9,6 (zon) 27 (wind)
	Totaal 8,4 miljoen kWh	Totaal 21 miljoen kWh	Totaal 30,6 miljoen kWh	Totaal 42,6 miljoen kWh	Totaal 44,6 miljoen kWh

Medewerkers worden opgeleid onder andere door inzet van eigen coaches. De omgevingswet zal ingaan op 1 januari 2022.

Educatie

Het doel van educatie is het bevorderen van het waterbewustzijn bij jongeren, inzicht en begrip voor het werk van het waterschap en een bijdragen aan een positief imago. We werken samen met de verschillende partijen en versterken de verschillende samenwerkingsverbanden door onder andere aansluiting te zoeken binnen het onderwijs en samen te werken met de partners. We richten ons ook op universiteiten door actief naar kennismakingsdagen te gaan, gast colleges te geven, afstudeerders te begeleiden op onderwerpen die op voorhand in een opdrachtenbundel zijn opgetekend. De maatregelen, afkomstig uit de herziene kadernota educatie vastgesteld in het algemeen bestuur van 28 januari 2020, zijn gericht op

voorlichting, dialoog en beleving. Door het huidige coronatijdperk zijn de maatregelen aangepast aan de mogelijkheden en worden landelijke ontwikkelingen actief gevolgd. Hierdoor is het momenteel onzeker hoeveel gastlessen en excursie we kunnen aanbieden. Naar verwachting vinden grote evenementen tot het voorjaar van 2021 geen doorgang.

Geïnvesteed wordt in de gastlessen, ontwikkeling van lesmateriaal, digitale lessen en het verstrekken van inspirerend lesmateriaal zodat docenten zelf een waterles kunnen geven op scholen in deze tijd van corona (leskisten).

Internationaal

Om het op 19 december 2019 door het algemeen bestuur vastgestelde beleid te implementeren is gekozen voor een programmatische aanpak, waarbij de volgende strategische doelen zijn geformuleerd:

- ↳ Het versterken van onze internationale partners.
- ↳ Het versterken van WDO Delta door het uitvoeren van internationale activiteiten, waarbij er samenwerking en kennisuitwisseling plaats vindt met diverse Europese en niet-Europese landen, naast de gekozen focuslanden Burkina Faso en Zuid-Afrika.
- ↳ Versterken van de programma organisatie Internationale samenwerking.

Vanwege de COVID-19 pandemie vindt de internationale samenwerking met de internationale partners vooral digitaal plaats. Dit kan de fysieke samenwerking slechts deels vervangen.

Watererfgoed en ruimtelijke kwaliteit

In het gebied van WDDelta bevinden zich diverse landschappelijk waardevolle elementen en (monumentale) assets. Naast een functioneel beheer is het historische en landschappelijke waarde hiervan van groot belang, zodat inwoners en bezoekers ook hiervan kunnen genieten en waardevolle elementen zoveel mogelijk behouden blijven. Het in 2019 door het algemeen bestuur vastgestelde beleid “van toendertijd naar toekomst” wordt projectmatig in twee jaar, tot begin 2022, geïmplementeerd. De doelen hiervan zijn:

- ↳ Op passende wijze zorgen voor waterschapserfgoed en ruimtelijke kwaliteit.
- ↳ Het delen van waterschapserfgoed met een breder publiek.
- ↳ Het waterschapserfgoed vast onderdeel laten uitmaken van ons dagelijks beheer.

Omgevingswet

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- a. Vaststelling WBP 2022-2027 in 4e kwartaal 2021.
- b. De Waterschapsverordening (voorheen Keur) 1e kwartaal 2021.
- c. Het projectbesluit/vergunning eigen dienst 1e kwartaal 2021
- d. Participatiebeleid 1e kwartaal 2021 en DSO (digitaal stelsel omgevingswet) eerste versie gereed in 2021.

Educatie

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- e. Landelijke co-creatie met betrokken partners, o.a. ontwikkeling van lesmateriaal voor MBO, HBO en de toegevoegde doelgroep primair onderwijs: ontwikkeling van 1 gezamenlijke les per jaar, het verzorgen van gastlessen voor HBO/WO studenten, begeleiden van afstudeerders en investeren in bezoekerscentra en digitale lessen en materiaal voor gebruik door docenten. Ook worden buitenactiviteiten in kleine groepen georganiseerd.

Internationaal

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- f. Een adequate bijdrage leveren aan de samenwerking met onze focuslanden Burkina Faso en Zuid Afrika.
- g. Het ontwikkelen van een structurele aanpak voor fondsenwerving Internationale samenwerking.
- h. Het inventariseren en beantwoorden van kennisvragen teneinde de kennisbehoefte uit onze organisatie stevig te verbinden aan kennis uit onze Internationale samenwerking.

Watererfgoed en ruimtelijke kwaliteit “van toendertijd naar toekomst”

In 2021 worden de volgende maatregelen uitgevoerd, die in februari 2022 gereed zullen zijn:

- i. Updaten database waterschapserfgoed, het opstellen van een tijdlijn, een kaart Waardevolle landschappelijke waterstructuren, het toegankelijk maken van archieven en het ontwikkelen van een catalogus.

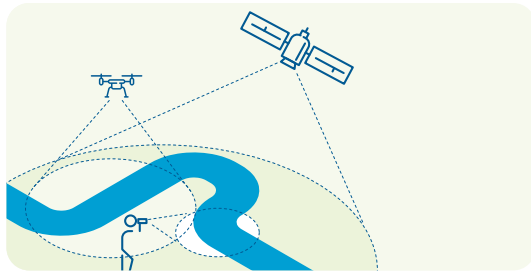
6.4.3 We voeren onze taken uit tegen maatschappelijk verantwoorde kosten (Q-S)

De belangrijkste speerpunten voor dit doel zijn digitale transformatie en assetmanagement. Beide opgaven dragen bij aan het vergroten van efficiency en een bewuste afweging van kosten, prestaties en risico's. Daarnaast is het investeren in digitale veiligheid van groot belang om mogelijke schade aan onze bedrijfsvoering te voorkomen.

Digitale transformatie

Om als waterschap onze maatschappelijke opgaven doelmatig en slim te organiseren zijn er in de afgelopen jaren diverse innovatie oplossingen ontwikkeld, zoals de digitale schouw, toepassing van drones en is geïnvesteerd in bijvoorbeeld de ontwikkeling van een slimme kraan. Er zal een strategie worden opgesteld om de in de Watervisie beschreven doelen te gaan realiseren: met minder

uren het zelfde doelbereik behalen om uiteindelijk, in 2030, 15% personele uren van de uitstroom te besparen. Besparing kan plaatsvinden door efficiëntere en slimmere werkprocessen en door toepassing innovatieve ICT toepassingen.

Figuur 28: Digitale transformatie

Assetmanagement

Vanuit een in 2020 gehouden scan en opgesteld plan van aanpak voor de ontwikkeling van assetmanagement, vastgelegd in een meerjarig plan in twee fases, zal er vanaf 2021 sprake zijn van een integrale, organisatiebrede aanpak van assetmanagement. Het doel hiervan is door slimme keuzes, en bewuste integrale afweging van kosten prestaties en risico's van het benutten, onderhouden en vervangen van onze assets, kosten te besparen of in sommige gevallen ook bewust meer te investeren. Deze opgave wordt in nauwe afstemming met overige ontwikkelopgaven

Tabel 27 Prestatie-indicator cyberweerbaarheid

Prestatie-indicator	STREEFWAARDEN (aantal trajecten met zijn niveau)				
	2020	2021	2022	2023	2024
Streven verhoging cyberweerbaarheid	Niveau 2			Niveau 4	

gerealiseerd: WBP, duurzaamheid sturingsmodel, digitale transformatie en HWBP. Fase I wordt begin 2022 afgerond en fase II start daarna (levenscyclus en risicobeheersing).

Informatieveiligheid

Naar aanleiding van de in 2019 landelijk gehouden cyber-weerbaarheidsaudit met als focus de procesautomatisering van onze primaire bedrijfsvoering is gebleken dat WDODelta, net als veel andere waterschappen, versneld een verhoging van de cyber-weerbaarheid zal moeten realiseren. Het streven is in 2023 weerbaarheidsniveau 4 te behalen wat inhoud dat cyberweerbaarheid risico-gebaseerd en proactief gewaarborgd wordt. Hiermee verzekert WDODelta zich van een betrouwbare bedrijfsvoering, benodigd om te kunnen blijven voldoen aan haar wettelijke taken volgens wettelijke betrouwbaarheidseisen.

Crisisbeheersing

Er wordt in samenwerking met partners een visie op crisisbeheersing 2020-2025 ontwikkeld. Dit proces, dat door corona enige maanden vertraging heeft opgelopen, resulteert in het jaar 2021 in een geactualiseerd crisisplan en een bijbehorend rollenboek.

Hiervoor voeren we in 2021 de volgende maatregelen uit:

- Digitale transformatie** De strategie digitale transformatie komt gereed in voorjaar 2021 en wordt dan vanaf 2^e kwartaal geïmplementeerd. Er zullen diverse voorstellen worden opgesteld, waarbij investeringen met voorrang worden uitgevoerd bij functies waar de komende jaren uitstroom gaat plaatsvinden.
- Assetmanagement** In fase I, vanaf najaar 2020, zullen de projectgroepen strategische besluitvorming, informatievoorziening en organisatiesturing komen tot concrete producten, gereed uiteindelijk in het eerste kwartaal van 2022: een SAMP (strategisch assetmanagement plan) en inhoudelijke concept SAMP's. Daarbij is er een uniform format, wordt gemeenschappelijke taal gebruikt en is er eind 2021 een concept afwegingsmethodiek Kosten-Prestatie-Risico.
- Informatieveiligheid** Vanaf 2021, voortgezet in de komende jaren, zullen de cyberrisico's van alle geautomatiseerde objecten geïnventariseerd en geclassificeerd worden en waar nodig, via technische of personele maatregelen, van aanvullende beveiliging voorzien worden. Aanvullend zullen detectiesystemen geïmplementeerd worden welke digitaal misbruik van deze objecten kunnen detecteren en zal response capaciteit voor mitigerende maatregelen gecreëerd worden.
- Crisisbeheersing** In het jaar 2021 wordt het cisisplan en bijbehorend rollenboek geactualiseerd.

6.5 Kosten die we verwachten te maken

Exploitatie

In tabel 28 zijn de lasten opgenomen die aan het programma M&O verbonden zijn.

Tabel 28 Exploitatie programma M&O

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Personeelslasten	14.787	15.069	15.323	15.586	15.552	14.946
Goederen en diensten	15.182	14.251	13.647	13.596	11.155	11.420
Kapitaallasten	2.809	2.850	2.928	3.058	1.798	2.192
Onvoorzien en dotaties	543	543	543	543	1.641	543
Inkomsten	-1.026	-1.026	-1,026	-1.026	-1.013	-756
TOTAAL PROGRAMMALASTEN	32.295	31.687	31.415	31.757	29.133	28.345

Tabel 29 Mijlpalenplanning

In tabel 29 wordt melding gemaakt van de aantal in 2021 aan te vragen en op te leveren projecten (kredieten). Ook is de impact op de totale bruto krediet omvang vermeld (uitgedrukt in een percentage).

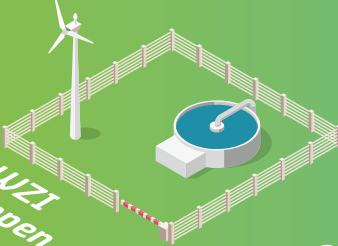
Mijlpalen	Te verwachten gereed meldingen		Te verwachten aanvragen van investeringen die starten	
	Aantal gereed te melden objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021	Aantal aan te vragen objecten 2021	Impact op totale bruto krediet van de objecten 2021
Overig MO	-	-	1	2,3%
Informatievoorziening MO	14	10,0%	11	1,8%
Facilitair MO	3	2,5%	2	0,6%
TOTAAL	17	12,5%	14	4,7%

Route WDO Delta Energieneutraal 2025

 =
   (10 ha)
 30.000

Rogat (2018)
 700 panelen op veld
 Punthorst
 8000 panelen in waterberging

Rogat & Punthorst (2022)

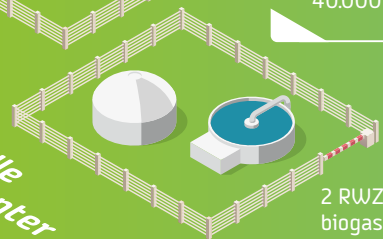
RWZI Kampen

1400 panelen gerealiseerd (2018)

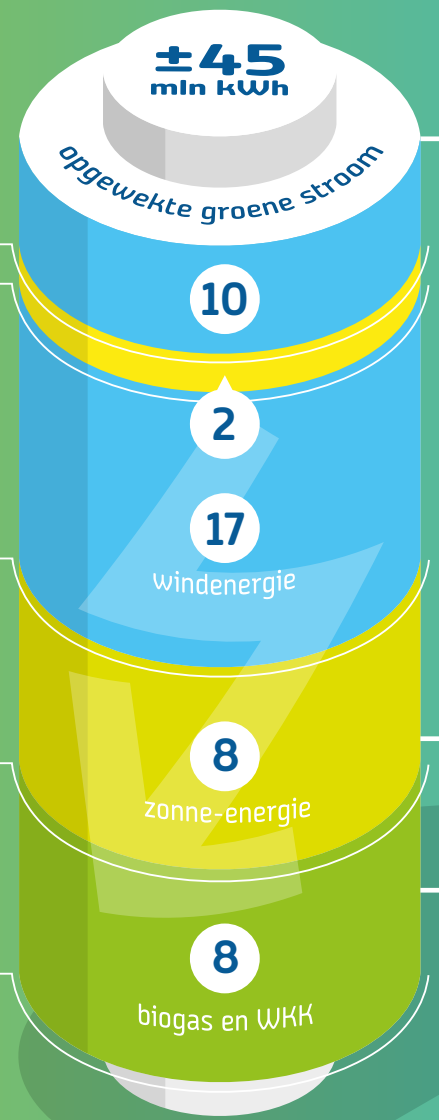
Samenwerken met coöperaties

Nieuwleusen (2021) Staphorst (2022)

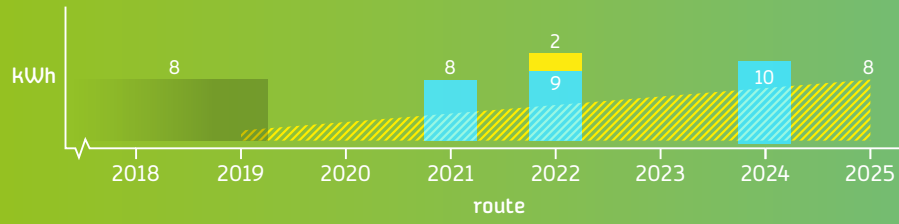
16 RWZI's daken+terreinen
 40.000 panelen (2020-2025)

Zwolle & Deventer

2 RWZI's met biogasinstallatie en WKK

Verbruik WDO Delta
 (ca. 12.000 huishoudens)

Energie-efficiëntie ± 3% per jaar
 (Energie-efficiëntie Plan 2017-2020)

Waterschapsbelastingen

7.1 Algemeen

Anders dan gemeenten en provincies ontvangen waterschappen geen bijdrage van het Rijk voor de bekostiging van hun taken. Waterschappen bekostigen hun taken door het heffen van belastingen, de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing.

De kosten van de waterkeringszorg, het waterkwantiteitsbeheer en het waterkwaliteitsbeheer met uitzondering van het zuiveringsbeheer worden gefinancierd uit één watersysteemheffing, die wordt betaald door inwoners en de eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. De inwonersdichtheid en de economische waardeverhoudingen zijn de centrale uitgangspunten voor de financiering van het waterbeheersysteem. De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib. De directe lozingen op het oppervlaktewater worden in verontreinigingsheffing betrokken. De opbrengsten daarvan gaan naar watersysteembeheer.

Kostentoedeling

Bij de vaststelling van de omslagtarieven voor 2021 voor de verschillende belangencategorieën is in de meerjarenbegroting 2021-2024 de kostentoedelingsverordening 2021 – zoals in september 2020 is vastgesteld - toegepast.

In de kostentoedelingsverordening is vastgelegd hoe de taakkosten van de taak watersysteem naar aard en omvang van het belang worden verdeeld over de belanghebbenden in de taak. In het onderstaande schema vindt u de vastgestelde verdeling.

Tabel 30 Vastgestelde verdeling

Categorie	Percentage
Inwoners	35,00%
Gebouwd	47,98%
Agrarisch en overig ongebouwd	16,65%
Bos en natuur	0,37%

De kostenverdelingsverordening is niet van toepassing op de zuiveringstaak. De kosten hiervan worden opgebracht door bedrijven en huishoudens die afvalwater lozen.

Kwijtschelding

WDO Delta hanteert een kwijtscheldingsnorm van 100% en voert daarmee een maximaal kwijtscheldingsbeleid.

Voor kwijtschelding wordt in 2021 rekening gehouden met onderstaande eenheden;

watersysteembeheer (inwoners)	14.100
zuiveringsheffing (ve.)	27.400

Vergeleken met de begroting 2020 betekent dit een verwachte toename van ca. 8%. Deze toename houdt verband met de laagdrempelige wijze van aanvragen en er is rekening gehouden met een zeker effect als gevolg van de coronacrisis. Er is vooralsnog geen zicht op dat in de komende jaren deze eenheden zullen dalen.

Heffingseenheden

In het volgende overzicht zijn de begrote heffingseenheden voor het jaar 2021 weergegeven.

Tabel 31 Heffingseenheden

Watersysteem	
Inwoners minus kwijtschelding	248.800
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks	148.900
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks	3.300
Agrarisch en overig ongebouwd gedifferentieerd binnendijks	5.200
Agrarisch en overig ongebouwd gedifferentieerd buitendijks	0
Bos en natuur	55.800
WOZ waarde voor gebouwd binnendijks (*1 mln.)	82.421
WOZ waarde voor gebouwd buitendijks (*1 mln.)	697
Verontreinigingsheffing	3.800
Kwijtschelding	14.100
Zuivering	
Bedrijven	221.600
Huishoudens minus kwijtschelding	584.400
Totaal netto	806.000
Kwijtschelding aantal vervuilingseenheden	27.400

Per categorie wordt de volgende grondslag gehanteerd;

Watersysteemheffing

Inwoners	huishoudens
Gebouwd	economische waarde (in € mln.)

Agrarische en overig ongebouwd	aantal hectares
Bos en natuur	aantal hectares

Zuiveringsheffing

Vervuilingseenheden	ve's
---------------------	------

Meerjarig perspectief

Watersysteem

Voor de ontwikkeling van de heffingseenheden wordt voor de categorie inwoners jaarlijks uitgegaan van een stijging van ongeveer 2.000 tot 2.200 huishoudens per jaar, WOZ-waarde +6,0% voor jaarlijkse prijsstijging in 2021 en voor de jaren 2022 en verder met een stijging van telkens 3,0%. Daarnaast wordt voor alle jaren rekening gehouden met een beperkte volumestijging. Voor wat betreft de waardeontwikkelingen niet-woningen is gerekend met een afname van jaarlijks ca. 1%. Het aantal hectares 'agrarisch' neemt jaarlijks iets af doordat oppervlakte wordt mee getaxeerd in de WOZ-waarde.

Zuiveringsheffing

Voor de toename van heffingseenheden m.b.t. woonruimten is gerekend met de gemiddelde groei van het aantal woonruimten van ongeveer 2.000 tot 2.200 per jaar. Het aantal ve's voor meetbedrijven wordt stabiel verondersteld en ligt iets boven de begroting van 2020; voor de overige bedrijven wordt uitgegaan van een daling t.o.v. 2020 als gevolg van corona (minus 5%).

Reserves

Door inzet van egalisereserves is het mogelijk om tariefstijgingen af te vlakken.

Per 1-1-2021 is voor watersysteembeheer € 10,5 mln. beschikbaar en voor zuiveringsbeheer € 4,3 mln.

Tabel 32 Watersysteemheffing

Watersysteemheffing	€ 2020	€ 2021
Inwoners	101,10	106,57
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks	77,90	78,78
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks	19,47	19,69
Agrarisch en overig ongebouwd binnendijks wegen	155,79	157,55
Agrarisch en overig ongebouwd buitendijks wegen	38,95	39,39
Bos en natuur	4,63	5,01
Gebouwd binnendijks (per 100.000 WOZ)	43,60	44,00
Gebouwd buitendijks (per 100.000 WOZ)	10,90	11,00
Verontreinigingsheffing	57,28	57,65
Zuiveringsheffing	57,28	57,65

TARIEVEN (in €)

In onderstaande doorrekening van de tarieven voor 2021 is uitgegaan van de volgende inzet van egalisereserve:

€ 3,8 mln. voor de taak watersysteembeheer
€ 1,5 mln. voor de taak zuiveringsbeheer

8 Exploitatie

Tabel 33 Dekkingsmiddelen per taak en post onvoorzien

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Programma						
Veiligheid	13.755	13.689	13.742	13.693	12.741	13.262
Watersysteem	47.386	48.822	51.020	52.483	42.369	46.630
Waterketen	36.005	37.783	38.183	39.018	33.918	35.851
Maatschappij en Organisatie	32.295	31.687	31.416	31.757	29.133	28.345
TOTAAL PROGRAMMA'S	129.441	131.981	134.361	136.951	118.161	124.088
Onvoorzien	199	199	199	199	-	199
TOTAAL LASTEN	129.640	132.180	134.560	137.150	118.161	124.287
Watersysteemheffing	75.978	77.818	80.516	84.573	69.790	71.604
Zuiveringsheffing	46.462	48.226	49.359	50.827	47.383	46.183
WATERSCHAPSBELASTINGEN	122.440	126.044	129.875	135.400	117.173	117.787
Rente reserves		-64	-115	-150	-	-
Dividend	2.300	2.300	2.300	2.300	835	1.300
Oninbaar	-400	-400	-400	-400	-509	-400
Exploitatieresultaat	5.300	4.300	2.900	-	662	5.600
Inzet (egalisatie)reserves	5.300	4.300	2.900	-	-	5.600
Resultaat na inzet reserves	-	-	-	-	-	-

Tabel 34 Exploitatiebegroting naar kosten en opbrengstensoorten

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Lasten						
Rente en afschrijvingen	35.480	36.255	38.139	40.270	33.934	34.972
Personeelslasten	60.082	60.587	61.366	62.328	51.663	55.595
Goederen en diensten van derden	51.493	52.728	52.614	52.704	42.332	45.837
Bijdragen aan derden	3.794	3.897	3.917	3.906	3.597	3.500
Toevoeging aan voorziening	942	942	942	942	1.991	743
Onvoorzien	-	-	-	-	-	199
Uitgaven m.b.t. voorgaande jaren					228	-
SUBTOTAAL LASTEN	151.791	154.409	156.978	160.150	133.745	140.846
Baten						
Financiële baten	446	446	446	446	1.412	451
Personeelsbaten	484	490	497	501	939	572
Goederen en diensten aan derden	3.325	3.224	3.224	3.224	2.946	2.319
Bijdragen van derden	1.466	1.483	1.412	1.297	738	513
Waterschapsbelastingen	124.340	127.880	131.660	137.150	115.374	118.687
Interne verrekeningen	16.430	16.586	16.839	17.532	9.978	12.704
Opbrengsten m.b.t. voorgaande jaren					1.694	-
TOTAAL BATEN	146.491	150.109	154.078	160.150	133.081	135.246
Saldo van baten en lasten	5.300	4.300	2.900	-	664	5.600
Inzet tariefegalisatie	5.300	4.300	2.900	-	-	5.600
Gerealiseerd resultaat	-	-	-	-	664	-

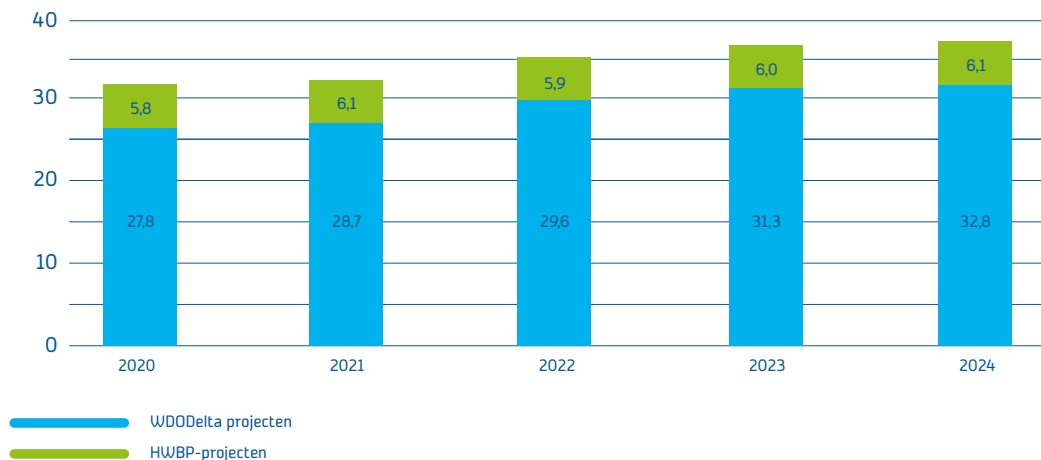
Tabel 35 Exploitatiebegroting naar kostendrager

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming			Rekening 2019	Begroting 2020
		2022	2023	2024		
Netto lasten						
Watersysteembeheer	81.464	82.258	84.523	86.151	73.354	77.620
Zuiveringsbeheer	47.977	49.723	49.838	50.800	45.367	46.468
Onvoorzien	199	199	199	199	-	199
TOTAAL LASTEN	129.640	132.180	134.560	137.150	118.721	124.287
Belastingen						
Watersysteembeheer	75.978	77.818	80.516	84.573	71.096	71.604
Zuiveringsbeheer	46.462	48.226	49.359	50.827	48.841	46.183
Rente reserves	-	-64	-115	-150	558	-
Dividend	2.300	2.300	2.300	2.300	835	1.300
Oninbaar	-400	-400	-400	-400	-3.273	-400
TOTAAL BATEN	124.340	127.880	131.660	137.150	118.057	118.687
Exploitatieresultaat	5.300	4.300	2.900	-	664	5.600
Inzet (egalisatie)reserves	5.300	4.300	2.900	-	-	5.600
Te verdelen resultaat	-	-	-	-	664	-

Kapitaallasten

Het jaarlijkse investeringsbedrag overschrijdt het jaarlijks bedrag aan afschrijvingen aanzienlijk. De kapitaallasten stijgen ten opzichte van de vorige begroting door hogere afschrijvingslasten en rentelasten. De stijging van de rentelasten wordt gunstig beïnvloed door de rentedaling op de kapitaalmarkt. De afschrijvingslasten liggen rond de € 30 miljoen. In de paragraaf financiering staat een toelichting op het effect voor de financiële positie.

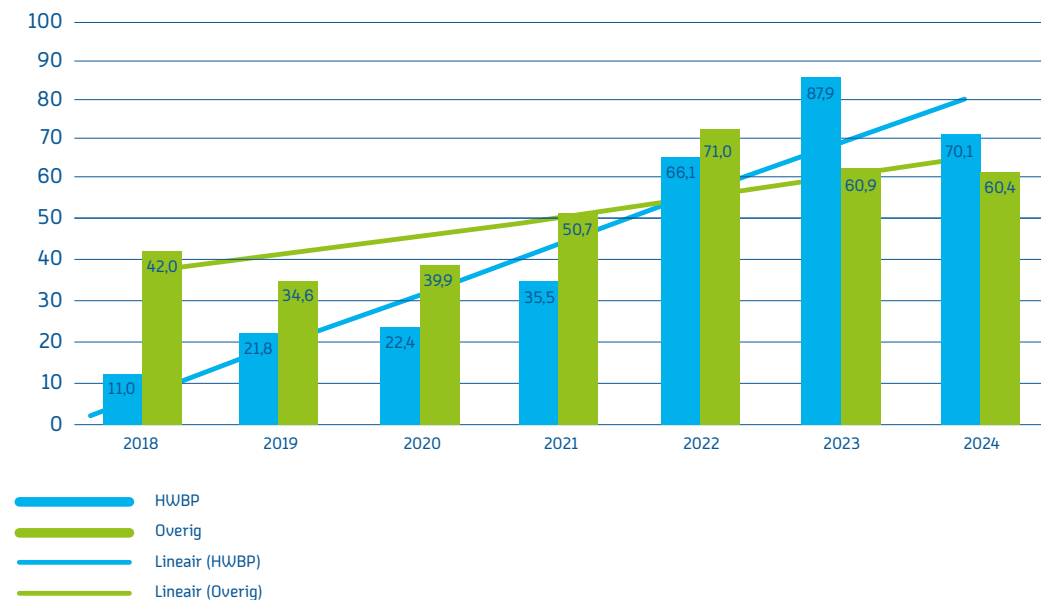
Figuur 29: Kapitaallasten 2020-2024

Investeringsvolume

Het investeringsvolume voor het HWBP is ten opzichte van de vorige begroting gestegen. Voor alle jaren zijn er nu meer uitgaven geprognosticeerd. De investeringen buiten het HWBP vertonen een tegengesteld beeld. De investeringen zijn bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten qua realisatie in de tijd maar ook een scherpere focus op het doel heeft geleid tot een neerwaartse bijstelling van het investeringsvolume. Het lagere investeringsvolume heeft een positieve invloed op de lastenontwikkeling.

Figuur 30: Investeringsvolume 2018-2024

9

Overige financiële aspecten

9.1 Bedrijfsvoering

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de focuspunten van de ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering van WDODelta. Goede bedrijfsvoering is van belang bij het bereiken en vasthouden van de kwaliteit van de dienstverlening door WDODelta aan burgers en externe partijen. Ook worden via deze paragraaf afspraken over “sturing” binnen WDODelta geformaliseerd. Op basis van artikel 4.21 van het Waterschapsbesluit dient deze paragraaf ten minste inzicht te bieden in de stand van zaken en de beleidsvoornemens van de bedrijfsvoering.

Kaders

De organisatie dient voldoende uitgerust te zijn om het hoofd te bieden aan de veranderende positie van WDODelta ten opzichte van haar omgeving. Bij de taakuitvoering is er in toenemende mate sprake van afhankelijkheid van andere partners in het ruimtelijk domein, in (veiligheids-)ketens en in netwerken. De focus op samenwerking met andere publieke en private partners, is steeds meer nodig om de eigen doelen te realiseren. De bedrijfsvoering van WDODelta geeft hier invulling aan.

Operationalisering 2021

De kenmerken van een goed uitgerust waterschap zijn vervat in de inrichtings- en sturingsprincipes van WDODelta. Gedurende 2020 zijn deze principes verder geconcretiseerd. Deels via het waterbeheerprogramma en via een model om tot adequate doelsturing te komen. De implementatie van de nieuw vastgestelde communicatiestrategie gaat zorgen voor meer samenhang en verbinding buiten en ook binnen de organisatie. Zodat netwerken uitgebreid en beter benut kunnen worden en de waterschapstaken en onze strategische doelen in al haar facetten duidelijker en bewuster wordt belicht.

Tegelijkertijd heeft het bestuur gevraagd na te gaan waar ombuigingen kunnen plaatsvinden. Teneinde middelen vrij te spelen die ingezet kunnen worden voor nieuwe ontwikkelingen en lange termijn doelstellingen zoals verwoord in de Watervisie en het WBP. Deze opgave richt zich op procesverbeteringen voor efficiëntere doelbereik en zal worden uitgevoerd in nauwe samenhang met het vervolmaken van Assetmanagement.

Assetmanagement - waarmee een goede afweging op prestaties, risico's en kosten ontstaat voor het

beheer en onderhoud van onze assets.

Assetmanagement is in 2020 onder centrale regie gebracht om integraal op eenduidige wijze met Strategische assetplannen en tactische uitwerking daarvan. Om de basis op orde te hebben is continue aandacht voor Informatievoorziening nodig. Ook zal de veranderende wereld met meer thuiswerken adequaat en stabiel moeten worden gefaciliteerd. digitale veiligheid is daarbij een belangrijk thema. Net zoals sturing & financieel informatiebeheer

Met het nieuwe financieel systeem zal de kwaliteit en betrouwbaarheid van de (bestuurlijke) informatievoorziening in 2021 zichtbaar worden. Daarmee zal het algemeen bestuur beter voorzien kunnen worden om haar controlerende functie uit te oefenen.

Bovenstaande operationalisering 2021 wordt gefaciliteerd door een opgave “Organisatie ontwikkeling” waar onder meer aandacht is voor tooling, zoals Strategische personeelsplanning. Waar cultuurveranderingsaspecten rondom “werken en sturen op afstand” worden uitgewerkt in opleidingen en trainingen. Waar Interne kwaliteitsborging en eenduidig programmatisch werken vorm gaat krijgen.

9.2 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen tussen boekjaar 2020 en boekjaar 2021 op hoofdlijnen. Onderstaand wordt de ontwikkeling met betrekking tot personele lasten kort samengevat, waarna de ontwikkeling met betrekking tot goederen en diensten in detail wordt getoond. De ontwikkeling met betrekking tot de kapitaallasten wordt niet nader toegelicht, omdat hiertoe een gedetailleerde analyse van de verschuivingen binnen de investeringsportefeuille benodigd is. De kapitaallasten vallen lager uit dan de verwachting bij de begrotingsbrief.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn in de meerjarenraming 2021-2024 doorgerekend met een cao verhoging van 0,5% per 1 januari 2021. De volgende jaren is met 2,0% loonstijging gerekend. In de meerjarenraming 2020-2023 werd uitgegaan van een jaarlijkse verhoging met 2,0%.

Goederen en diensten

De historische trend analyse uit de begroting van 2020 is niet meer als stelpost opgenomen in de begroting. De budgetten zijn hiervoor verlaagd. De Watervisie middelen zijn over de programma's

verdeeld. Enkele onderzoeken en activiteiten hebben betrekking op meerdere programma's. Er is voor € 1,2 mln aan middelen toegedeeld. onderzoek naar, dus Onder andere aan het onderzoek naar verminderen van broeikasgassen, een circulaire bedrijfsvoering, digitale transformatie. Voor de meerjarenraming 2021-2024 is een algemene prijsindexering voor goederen en diensten opgenomen van 2,0%. In de meerjarenraming 2020-2023 is reeds rekening gehouden met deze prijsindexatie. De prijsindexering heeft een structureel cumulerend effect van € 800.000 per jaarschijf. In de begroting 2021 zijn budgetten selectief verhoogd voor inflatoire effecten.

Per programma zijn de volgende mutaties te vermelden:

Programma Watersysteem:

De overname van de Drentse Hoofdvaart en de Hoogeveense Vaart leiden tot hogere energielasten. We maken werk van overig water. Er wordt voor De trend uit 2020 is voor € 1,2 mln. verwerkt in dit programma.

Programma Waterketen:

De energiekosten en de chemicaliën stijgen structureel door hogere tarieven. De slib-

verwerking is doelmatiger georganiseerd. Er wordt voor € 0,2 mln. onderzoek verricht naar energiebesparing, broeikasgassen en efficiency voordelen vanuit de watervisie middelen. De kostenstijging is binnen het programma opgevangen en de trend uit 2020 is voor € 0,5 mln. verwerkt in dit programma.

Programma Waterveiligheid:

Er zijn geen grote ontwikkelingen t.o.v. de vorige begroting. In 2021 wordt vanuit de Watervisie 0,2 mln toegekend voor onderzoek en innovatie rondom waterkeringen. De trend uit 2020 is voor € 0,1 mln verwerkt op dit programma.

Programma Maatschappij en organisatie:

De verzekeringsportefeuille wordt opnieuw aanbesteed. Er wordt een flinke impuls gegeven aan de digitale transitie vanuit de watervisie middelen met € 0,4 mln. De btw problematiek van het Waterschapshuis is in de begroting verwerkt. De kwetsbaarheid van procesautomatisering wordt verminderd en dit programma werkt aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen voor het waterschap als geheel. De trend uit 2020 is voor € 0,4 mln. verwerkt in dit programma.

9.3 Uitgangspunten en normen

Financiële uitgangspunten

A. Loonkostenontwikkeling

Voor het opstellen van de personeelsbegroting wordt gebruik gemaakt van de volgende uitgangspunten: organisatiestructuur (hiërarchie), formatie-omvang per afdeling, verdeling functies per afdeling, inschaling functies. De loonkosten zijn voor het jaar 2021 verhoogd met 0,5%.

B. Indexering van de kosten en overige opbrengsten

De prijzen voor goederen en diensten zijn in 2021 selectief met (gemiddeld) 1% geïndexeerd.

C. Rentepercentages

Uitgangspunt voor de financiering is dat de vaste activa zoveel mogelijk met permanent vermogen worden gefinancierd. Op grond van de Wet financiering decentrale overheden (FIDO) is een beperkte financiering met korte termijn middelen (kasgeldlening en rekening-courant) mogelijk. Hiervan wordt gezien de lage geldmarktrente optimaal gebruik gemaakt.

Voor de rente van de nieuw af te sluiten geldleningen wordt – voor het berekenen van de lasten – voor de periode 2021-2024 gerekend –met een oplopende rente van 1,1% in 2021 tot

2,2% in 2024. Voor de korte rente wordt uitgegaan van maximaal 0,0% voor de jaren 2021-2024.

Voor de kapitaallasten is een gemiddelde financieringsrente gehanteerd van 1,21% in 2021. In latere jaren loopt dit percentage af. Van 1,22% in 2022, naar respectievelijk 1,16% in 2022 en 1,09% in 2024.

D. Omvang onvoorzien

Voor de periode 2021-2024 wordt voor onvoorzien € 200.000 per jaar begroot.

E. Voorgenomen investeringen

De meerjarenraming 2021-2024 is geactualiseerd. Nieuwe ontwikkelingen zijn meegenomen in de planning bij de begroting 2021. De kapitaallasten van de voorgenomen investeringen (en de nog te starten investeringen en lopende investeringen) zijn met 15% naar beneden gecorrigeerd voor de boekjaren 2020 en 2021. In de jaren 2022 en 2024 is een percentage van 20% gehanteerd. Dit vanwege ervaringen uit het verleden dat niet alle investeringen tijdig worden uitgevoerd.

F. Bestaand beleid

De ramingen in de begroting zijn gebaseerd op bestaand beleid. Nieuw beleid wordt afzonderlijk aan het bestuur voorgelegd, inclusief de financiële consequenties daarvan. Besluitvorming tot aan de vergadering in oktober is in de begroting 2021

verwerkt. De Watervisie en de noodzakelijke extra investeringen in WOM-projecten vormen deze begroting uitzondering op deze regel. We streven er naar nieuw beleid op een moment per jaar aan het algemeen bestuur aan te bieden.

Tabel 36 Incidentele baten en lasten

L/B	Kostengroep	Betreft	Omvang 2021	Laatste jaar
L	Goederen en diensten	Proef plastics verwijderen	25.000	2021
L	Goederen en diensten	Schoonmaak slibbuffers op SOI Zwolle	25.000	2021
B	Goederen en diensten	Voor 2021 wordt er een opbrengst ruilverkavelingsgrond verwacht	-200.000	2021
L	Goederen en diensten	Slib Ontwateringsinstallatie (SOI) Echten	2.000.000	2024
L	Goederen en diensten	Energiefabriek Echten beheer en onderhoud	-800.000	2024
L	Goederen en diensten	Watersysteem opdrachten externe bureaus o.a. NWB toetsing	150.000	2021
L	Goederen en diensten	Verminderen kwetsbaarheid procesautomatisering	234.000	2023
TOTAAL			€1.434.000	

9.4 Incidentele baten en lasten

Definities

De paragraaf betreffende de incidentele baten en lasten bevat een overzicht van de baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren mogen worden beschouwd. Dit overzicht wordt getoond om de gebruiker van de begroting te helpen bij het bepalen van het formele begrotingsevenwicht.

Een eenmalige uitgave (of inkomst) wordt gedefinieerd als een begrotingspost die maximaal drie jaren is geraamd en waarvan de eindigheid vast staat. Zodoende kan een incidentele begrotingspost meerdere exploitatiejaren

voorkomen. Deze posten lopen in principe echter niet door tot buiten de scope van de meerjarenbegroting.

Incidentele baten en lasten

In de tabel 36 worden voor jaarschijf 2021 de substantiële dan wel bestuurlijk relevante incidentele baten en lasten uiteengezet, alsmede het laatste exploitatiejaar waarin deze posten voorkomen. Ook biedt het overzicht geen inzicht in de integrale lasten die met een specifiek onderwerp samenhangen. Er is sprake van (mogelijke) samenhang met structurele lastenmutaties.

9.5 Kostentoe rekening

Vanwege het belang van de toepassing van bedrijfseconomische principes is in artikel 4.2, vierde lid van het Waterschapsbesluit de eis opgenomen dat de interne kostentoe rekening op bedrijfseconomische wijze gebeurt. Daarnaast is in artikel 4.15 opgenomen, welke kostendragers in de verslaggeving worden opgenomen.

De kostentoe rekening en budgetindeling zijn primair bedoeld voor interne sturing. De toerekening van kosten leidt op het niveau van individuele beheerproducten (administratie) niet tot een integrale kostprijs. Gezien de aard en samenstelling van de indirecte kosten en het doel dat de toerekening van indirecte kosten dient

kan worden volstaan met het toepassen van de eenvoudige opslagmethode (omslag naar rato directe kosten).

Uitgaande van de keuze voor de opslagmethode wordt de wettelijk verplichte toerekening van directe en indirecte kosten aan de taken watersysteembeheer en zuiveringsbeheer vanuit de vier programma's als volgt gerealiseerd:

1. de programma's Veiligheid en Watersysteem worden opgeteld en aan de taak 'watersysteembeheer' toegerekend;
2. het programma Waterketen wordt aan de taak 'zuiveringsbeheer' toegerekend;
3. het programma Maatschappij en organisatie wordt vervolgens naar rato van de rechtstreeks aan de taken 'watersysteembeheer' respectievelijk zuiveringsbeheer toegerekende directe kosten verdeeld over de taken 'watersysteembeheer' en zuiveringsbeheer.

Vanwege het vaste karakter van de kosten in het programma M&O, voornamelijk bestaande uit personeels- en kapitaallasten, wordt voor de toerekening van de indirecte kosten een

voorcalculatorische verdeling (%) over de taken gehanteerd. Deze wordt jaarlijks in de begroting vastgesteld. Voor 2021 geldt een verdeling van 62,9% (watersysteembeheer) en 37,1% (zuiveringsbeheer). In 2020 was die verhouding 62,5% en 37,5%.

9.6 Onttrekkingen aan voorzieningen en reserves

In deze paragraaf wordt ingegaan op bedragen die rechtstreeks aan voorzieningen of bestemmingsreserves worden onttrokken.

Onttrekkingen aan bestemmingsreserves

WDO Delta kent naast de algemene reserve per taak en bestemmingsreserve voor tariefsegregalisatie per taak geen andere Overige bestemmingsreserves. De algemene reserve per taak is opgenomen in paragraaf 9.7 Weerstandsvermogen en de bestemmingsreserve voor tariefsegregalisatie is opgenomen in hoofdstuk 7.

Onttrekkingen aan voorzieningen

De volgende voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen en zijn gevormd voor specifieke kosten, verplichtingen, verliezen of risico's welke zijn

ontstaan in het verleden. En waarvan de omvang op voorhand redelijk is in te schatten.

Voormalige bestuurders en personeel

Gedeputeerde Staten van Overijssel en Drenthe hebben bij een besluit van mei 2000, nummer WB/2000/1495, de uitkering- en pensioenverordening van de leden van het Dagelijks Bestuur voor de waterschappen in Drenthe vastgesteld. Aan de voorziening worden onttrokken de uitkeringen van de voormalige voorzitters en oud-dagelijks bestuursleden. Dit in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd of het hebben van het recht op de uitkering van wachtgeld.

Het verwachte verloop van deze voorziening ziet er als volgt uit:

Prognose stand per 1-1-2021	€ 2.572.800
Toevoeging	€ 277.200
Onttrekking	€ 200.000 -/-

Prognose stand per 31-12-2021 € 2.650.000

Jubilea-uitkeringen

Dit is een voorziening voor alle uit hoofde van de geldende arbeidsvoorwaarden opgebouwde rechten van werknemers en bestuursleden van het waterschap op jubilea-uitkeringen voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. De voorziening is bepaald naar beste schatting voor huidige werknemers en bestuurders, waarbij rekening wordt gehouden met de 'blijfkans'.

Prognose stand per 1-1-2021	€ 851.100
Toevoeging	€ 122.400
Onttrekking	€ 122.400 -/-

Prognose stand per 31-12-2021 € 851.100

Studieregeling Persoonsgebonden Basis Budget

Dit is een voorziening die is ingesteld, vanwege het recht dat iedere medewerker volgens de SAW heeft op een Persoonlijk Basis Budget (PBB) ten behoeve van training en opleiding. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met het feit dat niet alle medewerkers in 2018 en daarvoor

in staat zijn geweest om een training en opleiding te volgen. Voor het jaarlijks niet gebruikte deel van het Persoonlijk Basis Budget wordt de huidige voorziening gevormd. Eind 2020 loopt de huidige regeling af. De voorziening zal daardoor naar nul worden afgebouwd. Voor 2021 en verder is in de begroting al rekening gehouden met een jaarlijkse dotatie en onttrekking van het verwachte aantal medewerkers per 31-12 x 70% van € 1.000. (70% is de verwachte besteding organisatie breed).

Prognose stand per 1-1-2021	€ 0
Toevoeging	€ 421.000
Onttrekking	€ 421.000 -/-

Prognose stand per 31-12-2021 € 0

Wachtgeld voormalig bestuurders

Op basis van de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) ontvangen dagelijks bestuursleden na aftreden een wachtgelduitkering. Voor de hieruit voortvloeiende verplichtingen vormt het waterschap een voorziening. Nieuw

ontstane verplichtingen in een jaar worden toegevoegd aan de voorziening en de werkelijk uitbetaalde uitkeringen worden onttrokken.

Prognose stand per 1-1-2021	€ 897.900
Toevoeging	€ 0
Onttrekking	€ 205.990 -/-

Prognose stand per 31-12-2021 € 691.910

Tabel 37 Verloopstaat reserves en voorzieningen

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming 2022-2024			Begroting 2020
		2022	2023	2024	
Algemene reserves:					
Watersysteemheffing	4.500	4.500	4.500	4.500	5.600
Zuiveringsheffing	2.500	2.500	2.500	2.500	1.200
Egalisatiereserve:					
Watersysteemheffing	6.708	3.908	1.508	1.508	7.109
Zuiveringsheffing	2.786	1.286	786	786	1.439
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	16.494	12.194	9.294	9.294	15.348
Voorzieningen:					
Pensioenen voormalige voorzitters en bestuurders	2.650	2.730	2.811	2.896	2.599
Pensioenuitkeringen voormalig personeel	33	18	0	0	50
jubilea-uitkeringen	851	851	851	851	783
Wachtgeld voormalige bestuurders	692	573	495	417	0
Persoonsgebonden Basis Budget	0	0	0	0	0
TOTAAL VOORZIENINGEN	4.226	4.172	4.157	4.164	3.432

9.7 Weerstandsvermogen

Inleiding

WDO Delta actualiseerde tot aan dit jaar minimaal twee maal per bestuursperiode het risicoprofiel. Met ingang van dit jaar wordt deze frequentie opgevoerd naar jaarlijks. Dat komt tegemoet aan de onzekerheden waar wij mee te maken hebben.

Het risicoprofiel vormt de basis voor het bepalen van de gewenste omvang van de algemene reserves. Dit werkt als volgt. Uit het risicoprofiel komt naar voren, wat er nodig is om de niet-begrote kosten te dekken, die kunnen ontstaan als de voorziene risico's optreden. Dat heeft met kans en gevolg te maken. Op basis van een statistische berekening, de Monte Carlo simulatie, komt dit bedrag naar voren. Het is dan ook minimaal noodzakelijk eenzelfde bedrag in de algemene reserve te hebben. Dit doen we voor watersysteembeheer en zuiveringsbeheer apart, dit is een wettelijk voorschrift. Als we hetzelfde bedrag in de algemene reserves beschikbaar hebben als de bedragen die uit de risico's naar voren komen, is de verhouding tussen die getallen 1. Dit verhoudingsgetal wordt ook wel het weerstandsvermogen genoemd.

Bij het bepalen van de mogelijkheden voor tariefegalisatie en de daaruit volgende omvang van de egalisereserves, is rekening gehouden met de door het algemeen bestuur bepaalde omvang van de algemene reserves. Het overhevelen van vermogen tussen reserves is niet slechts een boekhoudkundige aangelegenheid, maar een strategische overweging. De kern van deze overweging vormt het moment waarop het bestuur het eigen vermogen wenst in te zetten. Bij het inventariseren van risico's is geprobeerd om 5 à 10 jaren vooruit te kijken. Bij hetijken van zijn vermogenspositie kijken we dus verder vooruit dan de periode van de meerjarenraming. We zetten nu vermogen opzij om te borgen dat we in de toekomst aan onze verplichtingen kunnen voldoen, zonder grote schommelingen in de tariefstelling.

De Universiteit Twente (UT) heeft op basis van onderzoek een waardering aan de omvang van het weerstandsvermogen toegekend. Dit model wordt bij zowel waterschappen als gemeenten dikwijls gehanteerd. Een weerstandsvermogen van 1, krijgt de waardering "op de grens van matig en voldoende". Dat is logisch, gezien het feit dat we nu in het risicodossier de "voorziene" risico's hebben opgenomen. Er kan altijd iets anders gebeuren dan verwacht; er kunnen ook onvoorziene risico's optreden. Daarom werken we met een opslag, een

factor bovenop het berekende bedrag. Externe omstandigheden leiden in toenemende mate tot onzekerheid t.a.v. onze taakuitoefening (de huidige coronapandemie, meer extremen in weersomstandigheden, grote projecten). Dat wijzigende externe omstandigheden een potentieel kosten opdrijvend effect hebben, is duidelijk. De impact van deze ontwikkeling is lastig in te schatten. Specifiek ten aanzien van corona is op te merken, dat we er nu van uitgaan dat corona over 1 à 1,5 jaar een kleiner issue is. Maar als dat niet zo is, gaan een aantal zaken zeker een rol spelen:

- ↳ het vermogen van onze ingezetenen, agrariërs, natuurorganisaties en bedrijven om belasting op te brengen daalt;
- ↳ de organisatie WDODelta gaat efficiency problemen ervaren doordat werken in gezamenlijkheid steeds minder kan borgen dat er voldoende interne afstemming is en we krijgen regieproblemen in de samenwerking met andere overheden en bedrijven.

Mede hierom is er voor gekozen het risicoprofiel en daarmee het weerstandsvermogen jaarlijks te herijken.

Het risicoprofiel is voor deze begroting geactualiseerd in september 2020. Het algemeen bestuur heeft op 20 oktober 2020 het weerstandsvermogen bepaald, dat op

basis van het risicoprofiel berekend is. In het bestuursvoorstel dat daartoe aangenomen is, zijn de uitgangspunten voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit opgenomen. Dit besluit is in deze begroting verwerkt. Eventuele navolgende besluitvorming over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd, zal waar nodig via een begrotingswijziging worden aangeboden. Het algemeen bestuur vindt het bij haar besluit van 20 oktober 2020 passend, om als waarderingratio de factor 1,6 na te streven, voor beide algemene reserves. Dat betekent, dat volgens de genoemde methode ons weerstandsvermogen de waardering "ruim voldoende" krijgt.

Beleid

Het actuele beleid van WDODelta laat zich kort schetsen door een tweetal bepalingen:

In hoofdstuk 3 van het beleid Weerstandsvermogen Risicomanagement Reserve en Voorziening (WRRV) wordt bepaald dat: "Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen: de weerstandscapaciteit enerzijds, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en alle risico's anderzijds, waarvoor geen maatregelen zijn

getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.’

In hoofdstuk 5 van het beleid WRRV wordt bepaald dat: ‘De beleidslijn van het waterschap Drents Overijsselse Delta is dat de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserves. Gezien de geheel eigen dynamiek van tariefstelling wordt de onbenutte belastingcapaciteit nihil verondersteld. De stille reserves worden niet betrokken in de weerstandscapaciteit, omdat onzeker is wanneer en in welke omvang deze middelen beschikbaar komen. Eventuele begrotingsoverschotten kunnen door het algemeen bestuur via de resultaatbestemming toegevoegd worden aan de algemene reserves. Voor de resultaatbestemming maken zij geen onderdeel uit van het weerstandscapaciteit.’

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de paragraaf weerstandsvermogen – naast een duiding van de weerstandscapaciteit en het beleid – ook een inventarisatie en een weergave van de beheersing van de risico’s bevat. Deze worden middels een top-5 gepresenteerd.

Werkwijze

Risico’s zijn in kaart gebracht vanuit de notie, dat financiële tegenvallers op korte termijn beslag

kunnen leggen op de kosten van het waterschap. Daarom zijn risico’s die leiden tot hogere kapitaallasten buiten beschouwing gelaten. De financiële gevolge van deze risico’s worden door middel van afschrijvingen over langere tijd in de kosten verwerkt.

Risico’s zijn relatief gekwantificeerd. Dit wil zeggen dat er gebruik is gemaakt van orde groottes om de impact van risico’s te bepalen. Bij het rekenen met de ingeschatte risico’s is gebruik gemaakt van de Monte Carlo simulatie. Deze simulatie is bij een 90% zekerheidspercentage uitgevoerd. Dit betekent dat er een kans van 1 op 10 bestaat, dat de aankomende jaren meer vermogen nodig is dan nu in kaart is gebracht.

Risico’s zijn netto in kaart gebracht. In afwijking van de uitgangspunten van het beleid zijn beheersmaatregelen nog niet afzonderlijk gekwantificeerd. De gevolgen van beheersing zijn inbegrepen bij de ingeschatte omvang van het risico.

Risico’s zijn naar hun aard eenmalig. Wanneer risico’s zich frequent voordoen, is er immers geen sprake meer van een incident, maar een verwachte kostenpost die in de meerjarenraming opgenomen behoort te worden. De gevolgen van de geïnventariseerde risico’s zijn daarom eenmalig

meegenomen om de berekening van de benodigde omvang van de weerstandscapaciteit te bepalen. Wanneer zich een risico voordoet, wordt navolgend (bij een volgende actualisatie) bepaald of er sprake is van mogelijk herhaald optreden. In de periode 2016-2018 heeft er geen onttrekking aan het weerstandsvermogen plaatsgevonden.

Risico’s

De top-5 risico’s zijn hiernaast weergegeven. Het risicoprofiel van WDO Delta kenmerkt zich door risico’s, waarvan de kans op voordoen veelal relatief laag wordt ingeschat.

De beheersing van deze risico’s vindt plaats in de betreffende programma’s. Via planvorming, monitoring en bijsturing en het nodige onderhoud, beheer en handhaving, wordt zoveel mogelijk zeker gesteld dat de geschetste, ongewenste, gevolgen zullen optreden. De in de berekeningen opgenomen waarden (kans, gevolgen in Euro’s) zijn als restrisico’s meegenomen – de kansen en gevolgen die na het uitvoeren van de beheersmaatregelen overblijven. Het is niet altijd doelmatig de kans op een risico tot nul te reduceren; de extra kosten voor de beheersing zouden wel eens hoger kunnen liggen dan de eventuele schade.

Tabel 38 Top 5 risico's

Nr.	Risico	Oorzaken	Laatste jaar
1	Tegenvallende energieopbrengsten, hogere energielasten	Uitvallende zonnepanelen; Wisselende weersomstandigheden; Hogere energievraag	Aanvullend inkopen energie en vergroening-certificaten; Flink stijgende kosten
2	Waterschap is als eigenaar van een brug (van substantiële omvang), gemalen of andere assets genoodzaakt herinvesteringen te plegen en draagt de asset daarna over aan een gemeente	Bruggen, gemalen of andere assets kunnen alleen in beheer worden overgedragen als ze een goede staat van onderhoud hebben, of de kosten voor onderhoud worden afgekocht.	Investeringen die niet ten laste van de exploitatie gebracht kunnen worden.
3	Significante discontinuïteit van het zuiveringsproces	Illegale lozing, Calamiteit bij industriebedrijf cyberaanval, vandalisme, etc.	Herstel proces en slibafzet; (mogelijk) hogere verontreinigingsheffing RWS door lozing slechtere kwaliteit effluent; Inzet team Handhaving opsporing veroorzaker; Inzet medewerkers bestrijden gevolgen (calamiteit); Verhalen van de kosten op veroorzaker (juridisch).
4	Significante discontinuïteit van de slibgisting/ slibverwerking/ eindverwerking	Stilleggen slibgisting a.g.v. gasveiligheid. Uitval WKK of overig mechanisch falen van slibgisting of slibverwerking; Uitval van slib-eindverwerkings-mogelijkheden.	Minder energieopwekking, hogere storkosten slib; Periode geen slib kunnen afvoeren; Gevolgen die vallen buiten eventuele bedrijfsschade verzekering.
5	Aantasting waterkwaliteit oppervlaktewater door lozing chemische stoffen	Calamiteit bij (industrie)bedrijf	Kosten bestrijden gevolgen en verhalen kosten op veroorzaker (juridisch)

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van WDO Delta wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Door het algemeen bestuur is besloten, dit verhoudingsgetal op 1,6 te stellen; het weerstandsvermogen is daarmee 1,6. De volgende tekst toont de berekening van de algemene reserves die daarbij horen.

Bepaling weerstandsvermogen zuiveringsbeheer

Uit het risicoprofiel 2020 blijkt, dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico's die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak Zuiveringsbeheer € 1,57 mln. bedraagt.

Een ratio van 1,6 x € 1,57 miljoen komt uit op een algemene reserve van € 2,5 mln. Daarom is besloten dit bedrag als algemene reserve zuiveringsbeheer aan te houden. Op basis hiervan heeft het algemeen bestuur besloten € 1,3 mln. aan de algemene reserve zuiveringsbeheer toe te voegen, door dit bedrag te onttrekken aan de egaliseringsreserve zuiveringsbeheer.

Bepaling weerstandsvermogen watersysteembeheer

Uit het risicoprofiel 2020 blijkt dat de benodigde weerstandscapaciteit (dit zijn de risico's die nu in kaart zijn gebracht) voor de taak watersysteembeheer, € 2,79 miljoen bedraagt.

Dit leidt tot een benodigde omvang van het weerstandsvermogen voor de taak watersysteembeheer van $1,6 \times \text{€ } 2,79$ miljoen = € 4,5 mln. Op basis hiervan heeft het algemeen bestuur besloten € 1,1 mln. aan de egaliseriereserve watersysteembeheer toe te voegen en te onttrekken aan de algemene reserve watersysteembeheer. De algemene reserve watersysteembeheer komt daarmee uit op € 4,5 mln.

Vermogenspositie

Het herijken van de benodigde weerstandscapaciteit betekent niet, dat WDO Delta een volledige analyse van de gewenste vermogenspositie heeft gerealiseerd. Nieuwe beleidskeuzes t.a.v. de taakomvang en de wijze waarop waterschapstaken worden uitgevoerd, kunnen van invloed zijn. Zo kan bijvoorbeeld een mogelijk besluit om op korte termijn bruggen over te dragen aan derden leiden tot vermogensbeslag. Omdat hier sprake is van keuzevrijheid (bij het waterschapsbestuur of derden) is hier nog geen rekening mee gehouden.

HWBP

Het HWBP leidt door de budgettaire omvang tot relatief grote risico's in relatie tot de reguliere bedrijfsvoering. Indien zich ongedekte risico's voordoen, worden de kosten afgeschreven over 40 jaren. Risico's verbonden aan het HWBP kunnen door hun omvang desondanks van (substantiële) invloed zijn op het kostenniveau en de tarieven.

Samenvattend, de volgende bedragen worden toegevoegd of onttrokken:

Tabel 39 Weerstandsvermogen

Taak	Algemene reserve 2018	Mutatie	Laatste jaar
Zuiveringsbeheer	€ 1,2 mln.	+ € 1,3 mln.	€ 2,5 mln.
Watersysteembeheer	€ 5,6 mln.	- € 1,1 mln.	€ 4,5 mln.

Deze mutaties zullen bij het vaststellen van de jaarrekening 2020 worden geëffectueerd.

9.8 Financiering

Inleiding

Het treasury-beleid van WDOdelta is vastgelegd in de Verordening financieel beleid en beheer en nader uitgewerkt in het treasury-statuuat. Zowel de verordening als het statuut beogen het financieringsbeleid transparant te maken. Met als doel om de risico's zo goed mogelijk te beheersen binnen de vastgestelde kaders.

Algemene ontwikkelingen

De huidige corona-pandemie zal waarschijnlijk wereldwijd grote negatieve economische gevolgen hebben in 2021 en verder. Er bestaan ook andere risico's voor de economische groei, waaronder de aanstaande Britse uittreding, politieke spanningen in Amerika (verkiezingen) en toenemend protectionisme door China en Amerika. De economische omstandigheden in Nederland zijn de afgelopen jaren goed geweest, de economie staat er daarom goed voor. De algemene verwachting is dat de beleidsrentetarieven en de rentetarieven op de Nederlandse geld- en kapitaalmarkt in 2021 historisch gezien laag blijven en wellicht nog enigszins zullen dalen.

Schatkistbankieren

Naar verwachting worden er in 2021 geen tijdelijk overtollige financiële middelen afgedragen aan de Nederlandse schatkist vanwege de wettelijke verplichting tot schatkistbankieren. Deze financiële middelen zullen onder de doelmatigheidsdrempel van € 1,1 miljoen blijven. De drempel bedraagt 0,75% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal 2021.

Rente en risicobeheer

Rentebeheer

Voor het rentebeheer dient onderscheid gemaakt te worden tussen:

- ↳ Rente op de geldmarkt (leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar). Voor een kasgeldleningen en rekeningcourant krediet verwachten wij in 2021 een rentepercentage te betalen van ten hoogste 0,0%.
- ↳ Rente op de kapitaalmarkt (leningen met een looptijd langer dan 1 jaar). Voor een langlopende fixe geldlening met een looptijd van twintig jaar verwachten wij in 2021 een rentepercentage te betalen van ten hoogste 1,1%.

Gezien het relatief grote verschil tussen de te betalen rentepercentages op de kapitaal- en geldmarkt zal in 2021 gekozen worden om in

eerste instantie voor kortlopende financiering te kiezen tot ten hoogste de kasgeldlimiet 2021. Aanvullend zullen er langlopende geldleningen afgesloten worden.

Risicobeheer

Het rente-risicoprofiel van WDOdelta ten aanzien van toekomstige rente- fluctuaties is laag. In de huidige geldleningenportefeuille bevinden zich geen langlopende geldleningen met tussentijdse renteherzieningsmomenten. Krediet-, koers- en valutarisico's worden niet gelopen.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet voor 2021 is € 34,9 miljoen en bedraagt 23% (ministeriële norm) van het begrotings- totaal bij aanvang van het begrotingsjaar. De kasgeldlimiet is gericht op het beperken van het renterisico op de kortlopende financiering, waarbij de gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal de kasgeldlimiet niet mag overschrijden. Om aan de kasgeldlimiet te kunnen blijven voldoen, zullen naar verwachting langlopende geldleningen in 2021 afgesloten worden.

Tabel 40 Kasgeldlimiet

(bedragen x € 1 mln.)	Q1 2021	Q2 2021	Q3 2021	Q4 2021
Kasgeldlimiet	34,9	34,9	34,9	34,9
Schuld in rekening-courant	20	14	8	2
Kasgeldleningen	10	10	10	10
Ruimte onder de norm	4,9	10,9	16,9	22,9

Tabel 41 Renterisiconorm

(bedragen x € 1 mln.)	2021	2022	2023	2024
Renterisiconorm	45,5	46,3	47	48
Aflossingen en renteherzelingen	4	11	1	1
Ruimte onder de norm	41,5	35,3	46	47

Renterisiconorm

De renterisiconorm is het risico dat voort kan vloeien uit een renteherziening en/of uit de herfinanciering van lopende langlopende geldleningen). De norm mag volgens de Uitvoerings- regeling Financiering decentrale overheden (UFDO) niet hoger zijn dan 30% van het bruto begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar.

De renterisiconorm voor het jaar 2021 is € 45,5 miljoen en bedraagt 30% (ministeriële norm) van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar. De norm heeft als doel om fluctuaties in rentelasten over de jaren heen te kunnen beheersen. In tabel 41 is het verloop van de renterisiconormruimte over de jaren 2021 tot en met 2024 opgenomen. Vanwege een herstructurering

van geldleningen in 2020 wijken de in de tabel 41 genoemde aflossingsbedragen af ten opzichte van voorgaande begrotingen.

Rente-omslagpercentage

Vanwege het hanteren van integrale financiering worden de rentelasten met betrekking tot de investeringen toegerekend aan de programma's via een renteomslag-percentage. In 2021 wordt uitgegaan van een percentage van 1,21%.

Rente eigen vermogen en voorzieningen

Voor de voorzieningen en het eigen vermogen hanteren we een historisch rente percentage van 2%.

Financieringstekort

Naar aanleiding van de berekening van het rente-omslagpercentage voor 2021 is ook het te verwachten financieringstekort voor 2021 bepaald. Dit tekort ontstaat met name door uitgaven met betrekking tot de in 2021 voorgenomen netto-investeringen, lopende investeringsprojecten en door in 2021 te betalen aflossingen (en rente) van bestaande geldleningen (herfinanciering). Het financieringstekort zal naar verwachting voor ten hoogste € 35 mln. worden gedekt door in 2021 langlopende geldleningen aan te trekken. In de resterende financieringsbehoefte zal worden voorzien door gebruik te maken van kortlopend rekening courantkrediet en kasgeldleningen.

9.9 Verbonden partijen

WDO Delta participeert in een aantal verbonden partijen. Het aangaan van banden met verbonden partijen komt altijd voort uit het publiek belang en is een manier om beleidsvoornemens uit programma's of om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij (een **privaat-rechtelijke of publiekrechtelijke organisatie**) geldt een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: heeft het waterschap als financiële middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Bestuurlijk belang: heeft het waterschap wanneer deze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als hij stemrecht heeft.

Beleid ten aanzien van de verbonden partijen

In verschillende beleidssectoren van het waterschap, met verschillende motieven, komend vanuit verschillende uitgangspunten, is de afweging gemaakt voor het aangaan van een bestuurlijke participatie en is gekozen voor een specifieke juridische constructie. Per participatie wordt hieronder aangegeven:

- ↳ welk beleid de verbonden partij uitvoert;
- ↳ wat de uitvoering van dit beleid door de verbonden partij het waterschap oplevert.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)

GBLT is het gemeenschappelijk belastingkantoor dat de heffing en invordering verzorgt van de belastingen van vijf waterschappen en zes gemeenten. Hierdoor worden de maatschappelijke kosten van het innen van belastingen zo laag mogelijk gehouden. GBLT is een zogenaamd openbaar lichaam. Dat betekent dat het een 'zelfstandig' overheidsorgaan is, met een eigen bestuur, een eigen ambtelijk apparaat en een eigen begroting.

Gemeenschappelijk Laboratoriumorganisatie (Aqualysis)

Aqualysis is een zelfstandig opererend waterlaboratorium dat werkzaamheden verricht voor waterschappen. Deze waterschappen zijn ook deelnemer in de bedrijfsvoeringsorganisatie welke verankerd is in de GR Aqualysis (statuut). Het is een praktische oplossing voor het aansturen van een samenwerkingsverband, die vrijwel geheel uitvoerende taken realiseert. In deze GR nemen Zuiderzeeland, Vechtstromen, Drents Overijssels Delta, Vallei en Veluwe en Rijn en IJssel deel en behoren diverse overheden en bedrijven tot de klantenkring. Door chemisch, bacteriologisch en biologisch onderzoek te verrichten is de controle op de naleving van vergunningen, het beheersen en beoordelen van de kwaliteit van het

oppervlaktewater en de controle op het zuiveren van afvalwater mogelijk.

Het Waterschapshuis

Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de waterschappen op het vlak van Informatie en communicatietechnologie. Het doel is het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen waterschappen en andere overheden die ook actief zijn in de 'natte' sector. Via Het Waterschapshuis spannen waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren en om kostenbesparing op ICT uitgaven te realiseren. Op dit moment loopt er een geschil met de belastingdienst over mogelijke btw-plichtigheid.

Overige verbonden partijen

Vereniging Unie van waterschappen

De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt alle waterschappen in Nederland in het nationale en internationale speelveld met betrekking tot het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Tevens stimuleert het kennisuitwisseling en samenwerking en is het de werkgeversorganisatie van de medewerkers van alle waterschappen.

Stichting STOWA

STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerder in Nederland, die toegepaste kennis vergaart, verspreidt en implementeert. Dit kenniscentrum hebben de waterbeheerders nodig om de opgaven waar zij in hun werk voor staan goed uit te kunnen voeren. Deelnemers in deze overeenkomst zijn waterschappen en provincies die gezamenlijk het werk van de stichting financieren.

N.U. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

De Nederlandse Waterschapsbank is financiële dienstverlener van de Nederlandse publieke sector. Met een gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de bank mede bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Het aandelenbezit van het waterschap bij de NWB is niet verhandelbaar en brengt geen financieel risico met zich mee. De aandelen zijn tegen verkrijgingswaarde op de balans geplaatst.

Windparken

WDODelta heeft als streven energieneutraal te werken per 2025. Op grond daarvan worden in samenwerking met de omgeving trajecten voor zon- en windenergie ontwikkeld. In Staphorst en in Nieuwleusen is het voornemen om te participeren in twee windparken die opgezet zijn door de lokale coöperaties. In de gemeente

Staphorst heeft het waterschap in maart 2019 samen met de lokale coöperatie Wij Duurzaam Staphorst een BV mede opgericht: Wij windenergie Staphorst BV. De BV gaat in een latere fase van het traject letteraandelen uitgeven, met de bedoeling dat het waterschap voor tenminste 20% participeert in het eigen vermogen van de BV. Op deze manier wil WDODelta Garanties van Oorsprong (GvO's) op naam verkrijgen en daarmee bij te dragen aan een energie neutraler waterschap. In Nieuwleusen, gemeente Dalfsen, heeft WDODelta eind 2019 een participatie- en aandeelhoudersovereenkomst gesloten ten einde te participeren in Windpark Nieuwleusen. WDODelta heeft op 6 februari 2020 aandelen verkregen in een bestaande vennootschap: Nieuwleusen Synergie Lokaal Energiebedrijf B.V. WDODelta participeert in de vennootschap. In ruil voor de aandelenkapitaalstorting zal WDODelta Garanties van Oorsprong verkrijgen en daarmee bijdragen aan een energieneutraal waterschap.

9.10 EMU - Saldo

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid. Hierbij zitten ook inkomsten en uitgaven met een kapitaal karakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.

De lidstaten van de EU die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben de euro als officiële munt. Deze lidstaten hebben in het stabiliteits- en groeipact afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van de afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort. Als het EMU-tekort van één van de lidstaten boven het normpercentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP) uitkomt, krijgt het land een officiële waarschuwing. In het uiterste geval kan de Europese Raad van Ministers ook boetes opleggen. Om ervoor te zorgen dat het Nederlandse tekort binnen de gestelde norm van 3% blijft, is de Wet Houdbare Overheidsfinanciën vastgesteld per december 2013. Hierin is bepaald wat de decentrale overheden mogen bijdragen aan dit tekort. Op 23 mei 2018 hebben de Unie van Waterschappen, IPO en Vereniging Nederlandse Gemeenten met het kabinet afspraken gemaakt over de verdeling van de ruimte. De tekortnorm voor de decentrale overheden bedraagt tot 2022: 0,4% van het BBP.

De berekening van het EMU-saldo voor 2021 en de daarop volgende jaren is als volgt:

Tabel 42 EMU saldo

Omschrijving (bedrag* € 1.000)	Begroting 2021	Meerjarenraming 2022-2024			Begroting 2020
		2022	2023	2024	
Exploitatiesaldo voorbestemming van reserves	-5.300	-4.300	-2.900	0	-5.600
Invloed investeringen					
Bruto-investeringsuitgaven	-86.946	-134.656	-148.878	-130.368	-83.483
Investeringsbijdragen	47.383	46.458	76.478	66.668	37.827
Verkoop van materiële en immateriële vaste activa					
Afschrijvingen	30.933	31.445	32.910	34.344	29.362
Invloed voorzieningen					
Toevoeging aan voorziening t.l.v. exploitatie	822	824	826	828	821
Onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	-200	-200	-200	-200	-200
Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-765	-679	-639	-622	-698
Deelnemingen en aandelen					
Boekwinst					
Boekverlies					
EMU-saldo	-14.073	-61.108	-42.403	-29.350	-22.171
Referentiewaarde	17.000	17.300	17.600	17.900	17.800

De referentiewaarde is het maximale toegestane EMU-saldo van ieder individueel waterschap, omgerekend naar de grootte van het waterschap. De individuele EMU-referentiewaarden zijn vooral bedoeld als richtlijn voor het toegestane tekort op het niveau van de individuele overheden. WDODelta overschrijdt de referentiewaarde in 2021 niet. De prognose is een overschrijding in volgende jaren. De omvang van het EMU-saldo is op langere termijn lastig te duiden, doordat deze sterk afhankelijk is van de bruto-investeringsuitgaven. Wanneer de scope van investeringen nog niet helder is, kan hier uitsluitend een indicatieve kostenraming voor worden gemaakt.

10.

Begrotingsbijlagen

10.1 Afkortingen

AB	Algemeen bestuur	HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma
A&O	Stichting Arbeidsmarkt en Opleidingsfonds	IBOOM	Inrichting Beheer en Onderhoud Op Maat
Arbo	Arbeidsomstandigheden	IBP	Interbestuurlijke Programma
BAW	Bestuursakkoord Water	ICT	Informatie- en Communicatie technologie
BB	Begrotingsbrief	Ie	Inwonerequivalent
BBP	Bruto Binnenlands Product	I&A	Informatisering en automatisering
BIM	Bouwwerk Informatie Model	IPO	Interprovinciaal Overlegorgaan
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde	IRM	Integraal Riviermanagement
CE	Conformité Européenne	IZP	Integrale Zuiveringsplannen
CO2	Koolstofdioxide	LTO	Land en Tuinbouw organisatie
DAW	Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	MJA	Meerjarenafspraken energie- efficiency
DPR	Deltaplan ruimtelijke adaptie	MLN	Miljoen
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet	MO	Programma Maatschappij en Organisatie
DB	Dagelijks bestuur	NWB	Nederlandse Waterschapsbank
EU	Europese Unie	OAS	Technische Optimalisatiestudie
ECB	Europese Centrale Bank	OBS	Onderhoudsbeheerssysteem
EEP	Energie-efficiencyplan	PAK	Polycyclische Aromatische Koolstoffen
EMU	Europese Monetaire Unie	PAS	Programmatische Aanpak Stikstof
FIDO	Financiering Decentrale Overheid	P&C	Planning & Control
G&D	Goederen en diensten	PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
GBLT	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn	PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
GGOR	GGOR Gewenst grond- en Oppervlaktewater regime	PGA	Projectgebonden aandeel
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplannen	RBO	Regionaal Bestuurlijk Overleg
GvO	Garanties van oorsprong	RWZI	Rioolwater zuiveringsinstallatie
HA	Hectare	SAW	Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën	SOI	Slib Ontwateringsinstallatie
		STOWA	Stichting toegepast onderzoek waterbeheer

UFDO	Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden
Ve	Vervuilingseenheid
WB21	Waterbeheer 21e eeuw
WBI	Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium
WBP	Waterbeheerprogramma
WDDelta	Waterschap Drents Overijsselse Delta
WK	Programma waterketen
WKK	Warmtekrachtkoppeling
WKW	Waardevolle kleine wateren
WOZ	Wet Onroerende Zaken
WS	Programma watersysteem
WV	Programma waterveiligheid
ZON	Zoetwatervoorziening Oost-Nederland
WRRV	Weerstandsvermogen Risicomanagement Reserve en Voorziening
ZZL	Waterschap Zuiderzeeland

